

EFOP-3.11.1-17

**„Szülő-Suli” - tanulók iskolai előmenetelének javítása és a korai
lemorzsolódás visszaszorítása az iskola-család együttműködésére
alapozott egyéni fejlesztésen keresztül**

Intézményi helyzetelemzésekre alapozott cselekvési terv és stratégia

a Békéscsabai Tankerületi Központ projektjében

SZÉCHENYI

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Tartalom

1. Bevezetés	6
2. Földrajzi, demográfiai jellemzők	7
2.1. Békés megye és járásai	7
2.2. A korai iskolaelhagyás demográfiai háttere	9
2.2.1. Észrevételek a szűk környezet vonatkozásában	10
2.2.2. Észrevételek a tág környezet vonatkozásában	10
3. A támogatást elnyert szervezet bemutatása	11
4. A helyzetelemzés célja	13
4.1. Vonatkozó irányelvek, stratégiák, jogszabályok	14
5. Fogalom meghatározások	21
6. A projekt célja	22
7. Jövőkép	23
8. Az intézmények bemutatása, települési beágyazódásuk	24
8.1. Békéssámsoni Általános Iskola	24
<i>A település bemutatása</i>	24
<i>A település látnivalói</i>	25
8.1.1. Demográfiai mutatók	25
<i>Öregedési index</i>	26
<i>Természetes szaporodás</i>	27
<i>Belföldi vándorlások</i>	28
8.1.2. Foglalkoztatottság	29
<i>Lakásviszonyok</i>	31
<i>A családok egészségügyi helyzete</i>	31
8.1.3. Az intézmény szervezeti felépítése, tárgyi és személyi eszközrendszere	32
<i>Tárgyi feltételek</i>	33
8.1.4. Tanulói helyzetkép – Békéssámson	34
A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók száma tárgyév január elsejei adatszolgáltatás alapján:	34
Az SNI-s tanulók számának alakulása	35
Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanulók	35
Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő tanulók	36
8.2. Dobozi Általános Iskola	36
8.2.1. Demográfiai mutatók	37
<i>Öregedési index</i>	38
<i>Természetes szaporodás</i>	39

<i>Belföldi vándorlások</i>	40
8.2.2. Foglalkoztatottság	41
<i>A foglalkoztatáshoz való hozzáférés esélyei – Közfoglalkoztatás</i>	43
<i>Lakásviszonyok</i>	44
<i>A családok egészségügyi helyzete</i>	44
8.2.3. Az intézmény szervezeti felépítése, tárgyi és személyi eszközrendszere	45
<i>Az intézmény fenntartója, adatai</i>	45
<i>Az intézmény bemutatása</i>	45
<i>Az intézmény külső kapcsolatai</i>	46
<i>Kapcsolattartás a pedagógiai szakszolgálatokkal, a pedagógiai szakmai szolgáltatókkal</i> .	46
<i>Kapcsolattartás a gyermekjóléti szolgálattal</i>	46
<i>Kapcsolattartás az iskola-egészségügyi ellátását biztosító egészségügyi szolgáltatóval</i> ..	46
<i>A szülők és a pedagógusok együttműködésének formái</i>	47
<i>A tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések</i>	47
<i>Tárgyi feltételek</i>	48
<i>Az intézmény nevelőtestülete</i>	48
8.2.4. Tanulói helyzetkép – Doboz	49
<i>A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók száma tárgyév január elsejei adatszolgáltatás alapján</i>	49
<i>Az SNI-s tanulók számának alakulása</i>	50
<i>Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő tanulók</i>	51
8.3. Bereczki Máté Általános Iskola, Kunágota	52
8.3.1. Demográfiai mutatók a kiírásban megfogalmazott célkitűzések tükrében	52
8.3.2. Iskolai végzettség	57
8.3.3. Munkaerő-piaci státusz	58
8.3.4. Lakásviszonyok	59
8.3.5. A családok egészségügyi helyzete	59
8.3.6. Az intézmény fenntartói működtetése, feladatellátása	60
8.3.7. Az iskola küldetésnyilatkozata	62
8.3.8. Az intézmény szervezeti felépítése	62
8.3.9. Az intézmény külső kapcsolatai	62
8.3.10. Oktató-nevelő munkájuk alapelvei	63
<u><i>Személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok</i></u>	63
<i>A hátrányos helyzetű, a halmozottan hátrányos helyzetű, valamint a beilleszkedési, magatartási és tanulási nehézségekkel küzdő tanulók, illetve a felzárkóztatásra szoruló tanulók gondozásával, fejlesztésével kapcsolatos feladatok</i>	64
<i>A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységek</i>	65
<i>A szülő, a tanuló, a pedagógus és az intézmény partneri kapcsolattartásának formái</i>	65

<i>Az intézményben megvalósult fejlesztések</i>	66
<i>Az intézmény nevelőtestülete</i>	66
8.3.11. Tanulói helyzetkép	67
<i>Tanulók létszámának alakulása</i>	67
<i>A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók száma tárgyév január elsejei adatszolgáltatás alapján</i>	68
<i>Kiemelten tehetséges tanulók</i>	69
<i>Országos kompetenciamérés (OKM) eredményei</i>	70
8.4. A Schéner Mihály Általános Iskola, Medgyesegyháza	70
8.4.1. Demográfiai mutatók	71
8.4.2. Foglalkoztatottság	74
<i>A foglalkoztatáshoz való hozzáférés esélyei-Közfoglalkoztatás</i>	74
8.4.3. Lakásviszonyok	75
8.4.4. A családok egészségügyi helyzete	76
8.4.5. Az intézmény szervezeti felépítése, tárgyi- és személyi eszközrendszere	76
<i>Az intézmény bemutatása</i>	76
<i>Az iskola küldetésnyilatkozata</i>	77
8.4.6. Az iskolában folyó nevelő-oktató munka pedagógiai alapelvei, céljai, tevékenységei	77
8.4.7. Tárgyi feltételek	82
<i>A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók száma tárgyév január elsejei adatszolgáltatás alapján:</i>	82
<i>Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanulók</i>	83
<i>Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő tanulók</i>	83
<i>Kiemelten tehetséges tanulók</i>	83
8.5. Fő téri Általános Iskola, Szarvas	84
8.5.1. Demográfiai mutatók	86
<i>Öregedési index</i>	89
<i>Természetes szaporodás</i>	89
<i>Belföldi vándorlások</i>	90
8.5.2. Foglalkoztatottság	91
<i>A foglalkoztatáshoz való hozzáférés esélyei</i>	95
8.5.3. Lakásviszonyok	95
8.5.4. A családok egészségügyi helyzete	96
8.5.5. A szarvasi intézmény szervezeti felépítése, tárgyi- és személyi eszközrendszere	96
<i>Kapcsolattartás</i>	97

<i>A szülők, tanulók, iskolai pedagógusok együttműködésének formái, kapcsolattartásuk</i>	99
<i>Az Iskola egészségnevelési és környezeti nevelési elvei, programja</i>	100
A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók száma tárgyév január elsejei adatszolgáltatás alapján:	101
9. SWOT elemzés	102
10. Problémafa	103
11. Célfá	104
12. Összegzés	105

*„Engem ne emeljen a magasba senki,
Ha nem tud addig tartani,
Míg tényleg megnövök,
Guggoljon ide mellém,
Ha nem csak hallani, de érteni akar,
Hogy közel legyen a szívdobogásunk.”*

Bertalan Ferenc: Még megnövök

1. Bevezetés

Magyarország a 2004. évi uniós csatlakozásával fokozottabb felelősséget vállalt a hátrányos helyzetű gyermekek iskolai esélyegyenlőtlenségének csökkentése terén. Az iskolarendszer és az iskola szintjén is megfogalmazódik a komprehenzív szemlélet, a megértő, mindenkit elfogadó, szelekció nélküli minőségi iskola. Az oktatási rendszeren kívüli tényezők és a kimeneti jellemzők között olyan folyamatok hatnak, amelyek az oktatási rendszeren belül, az iskolák közötti különbségekkel függnek össze.

Ezeknek döntő szerepük lehet abban, hogy

- a társadalmi hátrányok az iskola segítségével újratermelődnék
- az iskola nem képes a társadalmi hátrányokkal, esélyegyenlőtlenségekkel szemben hatékonyan fellépni, sőt
- a hátrányos helyzetet, az esélyegyenlőtlenséget felerősíti.

Az iskola világában ez kudarcként jelenik meg, amely lemorzsolódás, évismétlés, túlkorosság, magatartászavar formájában ölt testet. A nemzetközi tapasztalatok azt mutatják, hogy az iskola hatását valóban messze felülmúlja az iskolán kívüli tényezők által gyakorolt hatás, mégis különböző megközelítésekben a különbségeket 8-17 százalék közötti arányban iskolán belüli tényezők magyarázzák. A pedagógia számára ez nem csak a felelősséget növeli, hanem a beavatkozás esélyét is. Ha ugyanis az iskolarendszertől fakadó okok is szerepet játszhatnak az iskolázás terén elért sikerek, vagy kudarcok kialakulásáért, ha erősíthetik vagy gyengíthetik az iskolarendszeren kívüli okok hatását, akkor a pedagógia mozgásteret megnő. Ha az iskola hatásai mögött álló okok feltárhatók, akkor az oktatáspolitikai tudatosabban tud majd bánni a rendelkezésére álló eszközökkel. A tanulók problémájára adott pedagógiai válasz erősíti a pedagógus felelősségét a hátrányos helyzetben lévők érdekében, a szakmaiság, a szakértelem értékét az esélyek közötti egyenlőtlenségek felszámolásában, mindezt anélkül, hogy csökkentené a család és az egyén felelősségét saját élete alakításában.¹

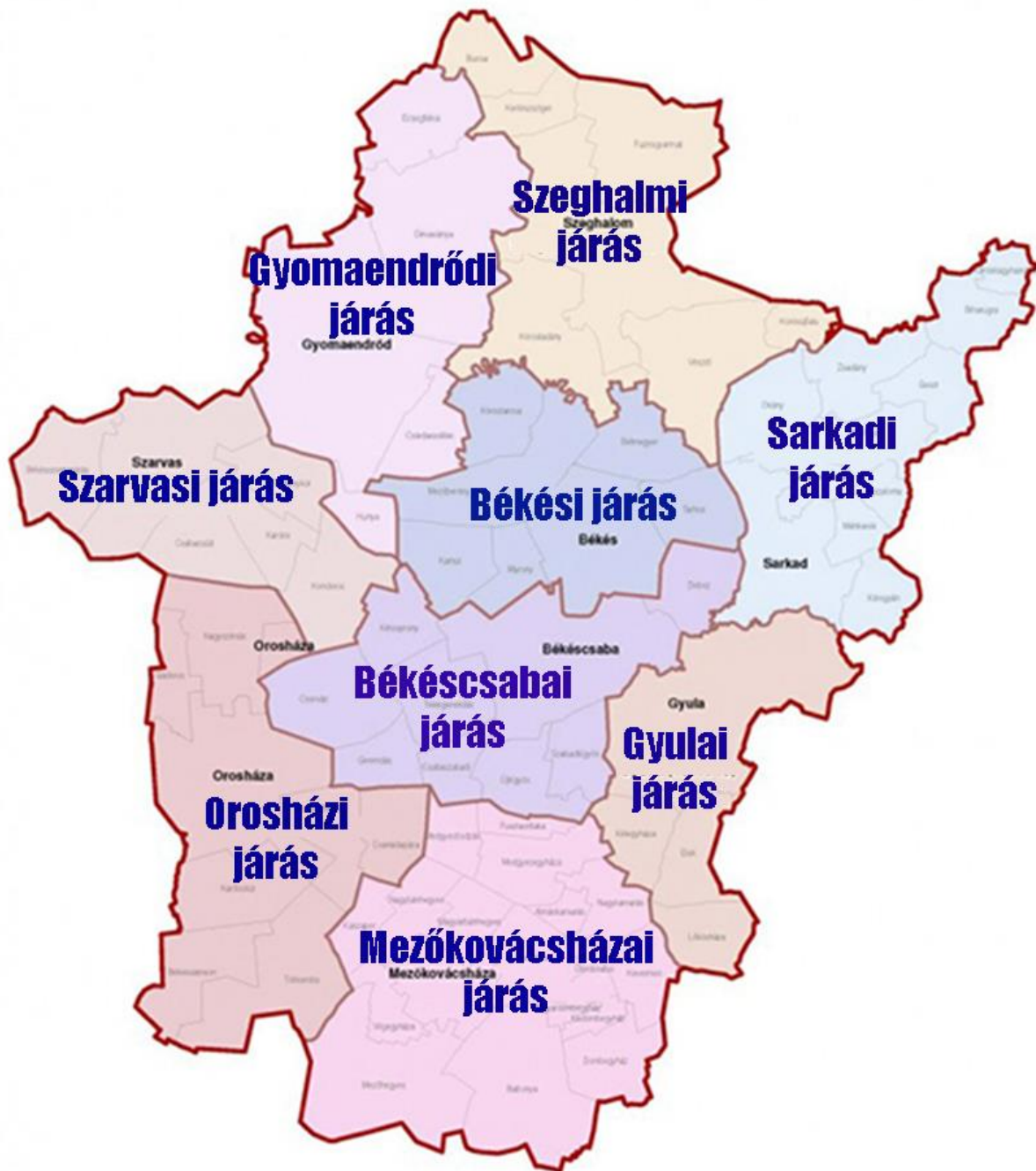
2. Földrajzi, demográfiai jellemzők

2.1. Békés megye és járásai

Békés megye az ország délkeleti részén, a Dél-alföldi régióban az Alföldön fekszik. Vizekben gazdag terület. Északról Hajdú-Bihar megye, nyugatról Jász-Nagykun-Szolnok és Csongrád megye, délről és keletről Románia határolja. Megyeszékhelye Békéscsaba.

Járás neve	Székhely	Település/db	Ebből város/db	Népesség (2016.)
Sarkadi járás	Sarkad	11	1	23215
Békés járás	Békés	7	2	37075
Gyomaendrődi járás	Gyomaendrőd	5	2	23723
Gyulai járás	Gyula	4	2	42378
Orosházi járás	Orosháza	8	2	39876
Szarvasi járás	Szarvas	6	2	27796
Békéscsabai járás	Békéscsaba	9	3	82317
Mezőkovácsházai járás	Mezőkovácsháza	18	4	39876
Szeghalmi járás	Szeghalom	7	4	29840
Összesen		75	22	345096

¹ M. Nádasi Mária, A gyakorlati pedagógia néhány alapkérdése, ISBN 9639704644, ELTE PPK Neveléstudományi Intézet, 2006

A megyében 9 járás található. A települések száma 75, ebből 22 város. A lakónépesség száma a 2016-os adatok szerint 345 096 fő volt.

A jelenlegi Békés megye területét – egyházi értelemben – a csanádi és váradi, valamint kisebb részben az egri püspökség fogta át. A tatárjárás idején a térség szinte teljesen elnéptelenedett. A XV. században épült fel a gyulai vár, Európa egyetlen épen maradt gótikus téglavára. A másfél évszázados török uralom nagyobb pusztítással járt, mint a tatárjárás. A Rákóczi szabadságharc idején megindult a spontán be- és visszatelepülés. Szlovákok, románok, szerbek érkeztek a területre. A Kiegyezés után Békés megye fejlődésnek indult. Állami költségvetésből jelentős infrastrukturális beruházások valósultak meg, és kiépült az oktatási és egészségügyi hálózat is. Békés megye mai területe az 1950-es években végrehajtott átszervezéssel alakult ki. A megye legfontosabb feladata, a gazdasági, de elsősorban társadalmi felzárkózás.

A leépült gazdasági egységek helyébe nem tudtak belépni megfelelő fejlettségű és jövedelmezőségű, innovatív vállalkozások. A helyi ipar diverzifikáltsága alacsony szintű, amely gazdasági instabilitást eredményezett. A gazdaság legerősebb bázisa – különösen a kisebb településeken - az agrárágazat. Az élelmiszergazdasági termelés sem színvonalában, sem szerkezetében nem felel meg a modern piacgazdaság követelményeinek. Az átalakult szövetkezetek gépállománya részben elavult, állattartó telepeinek nagyobb hányada üres. Az újonnan alakult kisgazdaságok többsége az ipari inputokból kevésbé hatékony elemeket használ.

Békés megyében a mélyszegénységben élők jelentős hátrányokkal rendelkeznek az élet szinte minden területén (oktatás, lakhatás, szociális – és egészségügyi ellátás, szolgáltatásokhoz való hozzáférés, foglalkoztatás). A háztartások bevétele többnyire szociális transzferekből származik, mely messze nem éri el a létminimum biztosításához szükséges jövedelmet. A pénzügyi krízishelyzet kialakulását számos tényező okozza, amelyből egyszerre több is jelen van az egyén vagy család életében. Ilyen például a megtakarítási lehetőségek hiánya, a közüzemi tartozásokból eredő eladósodás, valamint a pénzügyi tudatosság, tervezés mindennapi gyakorlatának hiánya, vagy a betegség. A mélyszegénységben élő családok számára elérhető szociális szolgáltatások és támogatási formák a legtöbb esetben már nem tudják hatékonyan kezelni a családok szociális krízishelyzetét.²

A megyeszékhely Békéscsaba Magyarország délkeleti részén, a dél-alföldi régióban, a Körös-Maros közén található. Budapesttől 200 kilométerre, Szegedről 90 kilométerre, Debrecenről 130 kilométerre fekszik. A román határ 20 kilométerre keleti irányban húzódik.

A város mai területe már a bronzkor alatt lakott volt, majd a török hódoltság idején elnéptelenedett. A XVIII. századra már újra betelepítették, főként szlovákokkal. A nyolcvanas években a lakosság fele ipari tevékenységet végzett. Az 1990-es évekre az ipari jelleg visszavonult. Békéscsaba jelentős szerepet vállal a határ menti együttműködések, a gazdasági, kereskedelmi és civil kapcsolatok, valamint a közszféra erősítésével az európai uniós területi integráció érvényesítésében.

A kedvező infrastruktúra megteremtése és az ehhez kapcsolódóan kialakuló gazdasági centrumszerep emelte a várost a XX. század első harmadában a megyeközponti funkcióba, majd 1950-ben megyeszékhelyi rangra.

2.2. A korai iskolaelhagyás demográfiai háttere

A megye népességének elöregedése az országos átlagnál lényegesen előrehaladottabb. Jellemző egész Békés megyében az elvándorlás. A térséget elsősorban a szakmával rendelkező fiatalok hagyják el, sokszor kényszerűségből vagy életkörülményeik javulása reményében. A betelepülők többsége hátrányos helyzetű. Békés megyében országos összehasonlításban magas az alacsony jövedelemből élők aránya. Ennek következménye a leszakadás, a tanulás, a foglalkoztatás, a lakhatás, az egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés területén. Az alacsonyabb iskolai végzettségű lakosság tekintetében a tartós munkanélküliség következményeként jellemző a mélyszegéltség kialakulása. Az általános- és középiskolákban nincs olyan átfogó pályaorientációs képzés, mely segítségével a tanítók, tanárok fel tudnák mérni, hogy milyen képességekre, készségekre alapozva célszerű motiválni a diákokat.

Nem ismertek vagy nem alkalmazottak azok a módszerek, amelyekkel kezelni lehetne a tanulók – közülük is a lemorzsolódással veszélyeztetettek - egyre romló magatartási és viselkedési problémáit. Kevés és/vagy eredménytelen az olyan program, tanácsadás, foglalkozás, amely gyermeküket egyedül nevelő szülőket, többgyermekes családokat, mozaik családokat, egyéb sajátos nevelési

² <http://www.bekesmegye.hu/>

igényű gyermeket nevelő családokat, örökbefogadó és nevelőszülőket és egyéb szempontból hátrányos helyzetű családokat segítenék.

Egyes intézményeknél magas a hátrányos, illetve halmozottan hátrányos helyzetű tanulók aránya. Az iskolás gyermekek szüleinek nagy százaléka tartósan munkanélküli.

A szülők jelentős száma alacsony iskolai végzettséggel rendelkezik. Ebből következik, hogy a szülők gyermekeik otthoni felkészülésében nem tudnak elvárható minőségű segítséget nyújtani, emellett sokaknál az otthoni munka, a feladatok elkészítésének ellenőrzése sem valósul meg.

A családok szegénysége mellett a kulturális hátrány is jelentősen gátolja a tanulók motiváltságát, a tanulási teljesítményeket. A tudás értékét nem, vagy nehezen ismerik fel, ezért a családi háttér nem tűz ki célokat és nem is alakul ki jövőkép. Minden nyolcadik osztályt végzett gyermek tovább tanul, de előfordul a kudarc: a bukás, a kimaradás. Ennek háttérében sokszor a csekély ösztönzés áll, amelynek eredményeképpen gyermekek a jobb eredmény elérésére nem törekednek, megelégednek az elért teljesítménnyel.

A gyenge motiváció, a környezet sok negatív példája, a képességek alacsony színvonala több tanuló esetében már előre jelzi a kudarcot, a szociokulturális hátrány újratemelődését, amely korai házassággal, korai gyermekvállalással és munkanélküliséggel párosulva kilátástalan helyzetet teremt. Egyes térségekben előfordul egyfajta spontán szegregáció, iskolák akarva akaratlanul nemzetiségi intézményekké fejlődnek.

2.2.1. Észrevételek a szűk környezet vonatkozásában

A korai iskolaelhagyás veszélyezteti a hátrányos helyzetű és még inkább a roma tanulókat. Ennek háttérében legtöbbször családi háttértényezők állnak, úgy, mint, a kedvezőtlen anyagi helyzet, a családot jellemző aluliskolázottság, attitűd (tudás leértékelése).

Az oktatás szintjein felfelé haladva a hátrányos helyzetű és a roma tanulók száma csökken. Nehéz szociális helyzetben nagyobb annak esélye, hogy ez a fajta hátrány nem mérséklődik. A pályaorientáció hiánya, a tanulási utak szűk lehetőségei, az intézmények esélyei az elérhető támogatások vonatkozásában, sok esetben nem tudnak kiutat szolgáltatni a hátrányos helyzetű családok számára.

2.2.2. Észrevételek a tág környezet vonatkozásában

Szemmel láthatóan tapasztalhatók területi egyenlőtlenségek az iskolarendszer vonatkozásában. Ezek megnyilvánulnak az intézmények infrastrukturális fejlettségében, a pedagógiai módszertanokban, külső-belső kapcsolatrendszer sajátosságaiban. Tankötelezettségi, gyermekvédelmi intézkedések hatástalanok a felmerülő nehézségekkel szemben. Pedagógusképzés fejlődése lassú. A társadalomban érvényesülő sztereotípiák, intolerancia, mint akadályok folyamatosan jelen vannak. A munkaerő-piacon kívül rekedtek száma Európában, Magyarországon az egyik legmagasabb.³

³ EFOP-3.11.1-17, Részletes Szakmai Terv, Békéscsabai Tankerületi Központ

3. A támogatást elnyert szervezet bemutatása

A támogatás igénylő a Békéscsabai Tankerületi Központ, 5600 Békéscsaba Kiss Ernő u. 3.

Létrehozásáról az állami köznevelési közfeladat ellátásában fenntartóként résztvevő szervekről, valamint a Klebelsberg Központról szóló 134/2016. (VI. 10.) Korm. rendelet intézkedett.

A tankerület összesen 35 köznevelési intézményből áll, mely 18 különböző település óvodái, pedagógiai szakszolgálatai, általános, középfokú, valamint művészeti oktatási intézményei. Alapfeladata az állami köznevelési intézmények fenntartói és működtetői feladatainak ellátása. Területe a Békéscsabai, a Szarvasi és az Orosházi járás illetékességi területén lévő (beleértve a Mezőkovácsházi járást is) állami fenntartású és működtetésű köznevelési intézményekre terjed ki. A fenntartás alatt működő intézményekbe járó gyermekek száma 2016. október 1-i adat alapján: 11 112 tanuló, a számított: 12 395 fő.

Az intézménynek mint fenntartónak, elsődleges feladata a gyermekek magas szintű nevelése-oktatása, az esélyegyenlőség, az egyenlő feltételek megteremtése a társadalmi, szülői és szakmai elvárásokra tekintettel. A fenntartása alá tartozó intézmények fejlődése és szakmai eredményessége érdekében célja olyan menedzsment működtetése, amely megfelelőképpen képes támogatni azokat. Ennek érdekében kiemelt, hogy az önkormányzatokkal, a helyi közösségekkel, a civil szervezetekkel magas szintű partnerséget alakítson ki és tartson fenn az oktatás színvonalának elősegítése érdekében.

A Békéscsabai Tankerületi Központ fontosnak tartja támogatni az innovációs folyamatokat, az újszerű szakmai kezdeményezéseket és éppen emiatt helyezte előtérbe a jelen felhívásban rejlő lehetőséget. A megvalósítani kívánt projektben hangsúlyos a racionális, minőségvezérelt szakmai, személyügyi és pénzügyi tervezés, az ésszerű gazdálkodás, a változásokhoz való körültekintő, de gyors alkalmazkodás mellett a stabilitás egyensúlya, amely alapja a jövőbeli működésnek.⁴

A Békéscsabai Tankerületi Központ jövőképe, hosszú távú célkitűzése, hogy a fenntartásában lévő intézmények szakmai munkájának támogatásával, képessé váljanak versenyképes tudásalapot nyújtani, és az önálló életkezdéshez nélkülözhetetlen kompetenciákat kialakítani a döntően halmozottan hátrányos helyzetű tanítványaik körében, megalapozva ezzel a sikeres iskola – és pályaválasztást, elkerülve a korai iskolaelhagyást.

Békéscsabai Tankerületi Központ küldetése a fenntartásában lévő intézmények tevékenységeinek koordinálása az alábbi területeken:

- A tanulók alapkészségek megalapozása és fejlesztése
- A jövő nemzedékének felkészítése a családi, a munkavállalói és a társadalmi szerepvállalásra
- A tanulók egyéni fejlesztése, hátránykompenzációja és tehetséggondozása
- A kimeneti eredményesség, a középiskolai lemorzsolódás elkerülése érdekében kész összefogni a jövő nemzedéke iránt felelősséget vállaló partnerekkel, elsősorban a szülőkkel

A Békéscsabai Tankerületi Központ elkötelezett az EFOP-3.11.1-2017. „Szülő-Suli” - tanulók iskolai előmenetelének javítása és a korai lemorzsolódás visszaszorítása, az iskola-család együttműködésére alapozott egyéni fejlesztésen keresztül, a projekt keretében megfogalmazott célok megvalósításában. Az előzetes egyeztetések során, olyan reális célok kerültek megfogalmazásra, amelyek szolgálni fogják ezt a törekvést olyannyira, hogy a rendelkezésre álló 36 hónap alatt szemmel látható és kézzel fogható eredmények születnek majd. Nem elérhetetlen célokról van szó, csupán

⁴ EFOP-3.11.1-17, Részletes Szakmai Terv, Békéscsabai Tankerületi Központ

régóta tapasztalható szükségletekből származtatott szándékok, amelyeket a Békéscsabai Tankerületi Központ most egy projektben összehangolva kíván valóra váltani.

A nevelés-oktatás kapcsán – a tanulmány további fejezeteiben részletezett intézményi helyzetelemzések alapján – alátámasztást nyer, hogy a kiválasztott intézményekben fejlődésre van szükség a pedagógiai módszertan tekintetében. Ott tapasztalható a látványos előrehaladás és mérhető az eredményesség, ahol a legsürgetőbb a cselekvés. Az együttműködésre felkért iskolákban egyöntetűen magas a hátrányos helyzetű és a halmozottan hátrányos helyzetű, illetve a lemorzsolódással veszélyeztetett tanulók aránya az összlétszámhoz képest.

Minden iskolánál jelentős tapasztalat áll rendelkezésre projektmegvalósítás kapcsán. A fejlesztés irányvonala főként informatikai jellegű volt, néhány esetben épület korszerűsítés is történt. Főként a tanulók tanulmányi eredményeinek javítására, illetve kompetenciafejlesztésre irányuló programok kerültek végrehajtásra.

Az iskolák eltérő tantestületi összetétellel rendelkeznek korosztályi szempontból. Ettől függetlenül minden pedagógus elkötelezett a fejlődés iránt és igénylik a szakmai továbbképzést, kompetenciafejlesztést.

Összességében az alábbi, jelenleg problémakörökként értelmezhető fejlesztendő területek kerültek a fókuszba:

- Közösségfejlesztés, személyiségfejlesztés
- Pedagógiai módszertani megújulás
- Családi környezet fejlesztése
- Iskolaelhagyás mérséklése
- Tanulással kapcsolatos értékrend fejlesztése
- Általános szemléletfejlesztés

Az intézmények részéről megtalálható az együttműködési készség, megfelelő kapcsolatokkal rendelkeznek ahhoz, hogy az oktatásban, szervezett programokban jelentős eredményeket érjenek el. Ennek ellenére elmondható, hogy van hova fejlődni ezen a téren.

Az együttműködő iskolák képesek arra, hogy pontos helyismeret alapján megkezdjék a fejlesztési munka előkészítését, de nem hagyható figyelmen kívül, hogy vannak olyan – az iskolai lemorzsolódás hátterében meghúzódó – problématerületek, amelyek átlátásához külső partnerek segítségére van szükség.

A programok megvalósításában közreműködő intézmények adatai:

Intézmény	Tanuló létszám (fő)	Érintett tanulók létszáma (fő)	Arány (%)
Dobozi Általános Iskola	207	8	3,86
Békéssámsóni Általános Iskola	187	25	13,37
Bereczki Máté Általános Iskola	251	5	1,99
Fő téri Általános Iskola	145	50	34,48
Schéner Mihály Általános Iskola	337	50	14,84

Intézmény	Bevonni tervezett tanulók száma	Veszélyeztetett tanulók száma
Dobozi Általános Iskola	5	8
Békéssámsóni Általános Iskola	25	25
Bereczki Máté Általános Iskola	3	5
Fő téri Általános Iskola	30	50
Schéner Mihály Általános Iskola	16	50

Intézmény	Tervezett programok száma	Becsült bevonható célcsoport létszám
Dobozi Általános Iskola	4	10
Békéssámsoni Általános Iskola	4	50
Bereczki Máté Általános Iskola	4	6
Fő téri Általános Iskola	4	60
Schéner Mihály Általános Iskola	4	32
Összesen	20	158

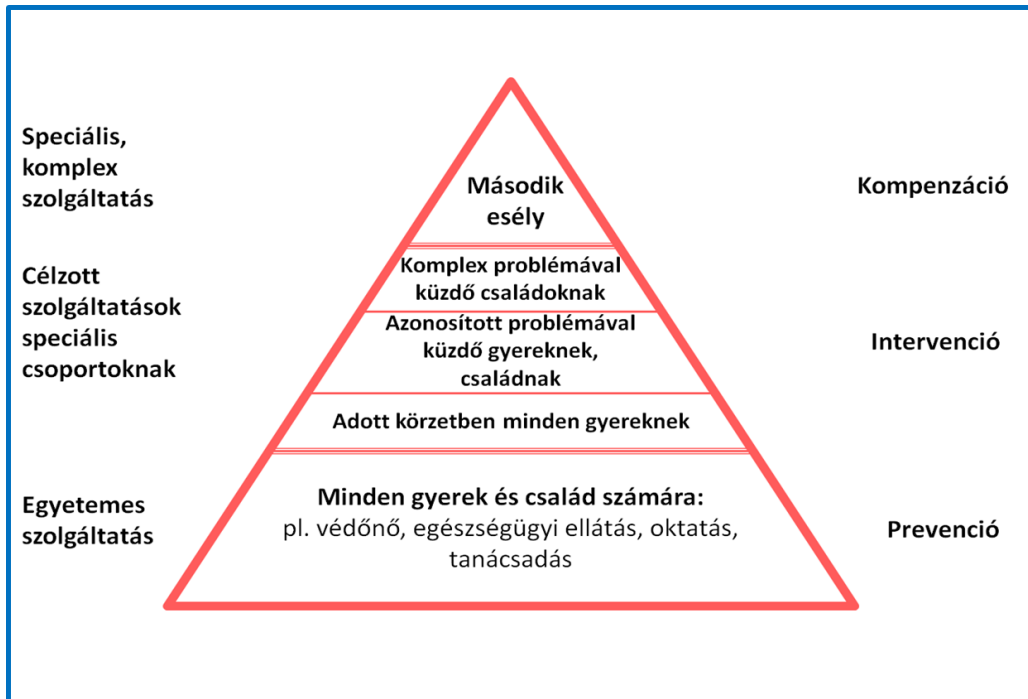
4. A helyzetelemzés célja

*A helyzetelemzés a kiinduló állapot megismerését jelenti. A helyzetelemzés által létrejött helyzetkép elkészítése a téma szempontjából annak feltérképezését célozza meg, hogy milyen alapokon, milyen feltételek között jön létre az elindítani kívánt folyamat. Az érintettek széles körű vizsgálata, amely az intézmény területi beágyazódását, partnerhálózatát, szakmai feltételeit, lehetőségeit, a közvetlen és közvetett célcsoport helyzetét méri fel, elemzi, bemutatja a bevont tanulók családi hátterét. **Ezen intézményi helyzetelemzésekre alapozottan fogalmazódik meg a projekt célfája, cselekvési terve és a megvalósításhoz szükséges stratégia, legyen szó akár a célközönség bevonásáról, akár az alkalmazandó módszertanról vagy a szükséges képzésekről, kompetenciafejlesztésekről.***

4.1. Vonatkozó irányelvek, stratégiák, jogszabályok

A végzettség nélküli iskolaelhagyás csökkentését célzó szakpolitikai keretre vonatkozóan az Európai Unió Oktatási Tanácsa 2011-ben külön ajánlást adott ki, és az alábbi területekre kiterjedő stratégia kidolgozását javasolta a tagállamok számára.⁵

- *Prevenció*
- *Intervenció*
- *Kompenzáció*

4.1.1. Végzettség nélküli iskolaelhagyás elleni középtávú stratégia és cselekvési terve (2016)

- *A korai jelző és támogató rendszer 2016 novemberében került bevezetésre. Célja, hogy elősegítse az iskolai előrehaladás területén problémával küzdő tanulók esetében az egyéni szükségletekre reagáló, mielőbbi beavatkozásokat.*
- *A minőségi óvodai nevelés intézményrendszerének fejlesztése, kapacitásbővítése, esélyteremtő programok bevezetése.*
- *Tanulói kulcskompetenciák fejlesztésére egyéni, alternatív tanulási utak támogatása.*
- *A köznevelés és az egész életen át tartó tanulást támogató nem formális és informális tanulási programok.*

4.1.2. Magyarország 2017. évi Nemzeti Reform Programja

Az Európai Uniót érintő társadalmi probléma megoldásában a közoktatás nem hagyható magára, a társadalmi alrendszerek kooperatív együttműködése elengedhetetlen. Az **Európa 2020 Stratégia** öt fontos célkitűzésének egyike az alacsony iskolai végzettségűek arányának csökkentése. A **Nemzeti Reform Programban** a magyar Kormány vállalta, hogy a végzettség nélküli iskolaelhagyók arányát 2020-ra 10 % alá csökkenti. Magyarország Kormánya az 1603/2014. (XI.4.) Kormány határozattal fogadta el a középtávú stratégiát, melynek alapja a hármas rendszer felépítése, mely a prevenció,

⁵ /europa.eu/european-union/topics/education-training-youth_hu

intervenció és rehabilitáció pilléreire áll, és amelynek legfontosabb bázisa az iskola. A stratégia fontos eleme az esélyteremtő oktatás feltételrendszerének megteremtése. A köznevelési rendszer esélyteremtő szerepének és a befogadó oktatás erősítését intézkedések támogatják. Az esélyteremtő, minőségi oktatáshoz való hozzáférés és az egyenlő bánásmód követelményének érvényesítését szolgálja az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló törvény módosítása, amely az eddiginél hangsúlyosabban foglalkozik a szegregáció felszámolásával. Ezt a szelekciót megelőző új elem épült be a 2011. évi CXCV. törvénybe, mely szerint az általános iskolák körzethatárainak kijelölése során a szubszidiaritás elve a korábbinál fokozottabban érvényesül.

Számos célzott intézkedés szolgálja a sérülékeny, hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű – köztük roma – tanulók iskolai sikerességének elősegítését, a befogadó oktatást és az együttnevelést.

A Biztos Kezdet Gyermekházak szolgáltatásainak igénybevételekor a bölcsődéktől eltérően, a szülők és gyermekek együttes bevonása a cél. Az intézmények biztosítják a gyermekek korai képességkibontakoztatását, a korai fejlesztéshez kapcsolódó speciális szolgáltatásokat, valamint a szülői kompetenciák elsajátítására is lehetőséget nyújtanak. Mindez az egyes szakmák összehangolt együttműködésével valósul meg.

Óvodakötelezettség: három éves kortól kötelező az óvodai nevelés. A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény 2015. szeptember 1-jétől hatályba lépő rendelkezése szerint a gyermeknek abban az évben, amelynek augusztus 31. napjáig a harmadik életévét betölti, a nevelési év kezdő napjától legalább napi négy órában óvodai foglalkozáson kell részt vennie.

Az Arany János Programok továbbra is a rászoruló tanulók középfokú iskolai előrehaladását segítik komplex módon.

A Tanoda-hálózat a hátrányos helyzetű – köztük roma – tanulók iskolai felzárkózását segíti elő a köznevelésen kívüli eszközökkel.

Az Útravaló Ösztöndíjprogram a 2016/2017-es tanévben a köznevelésen belüli eszközökkel hatékonyan éri el a szociális szempontból leghátrányosabb helyzetű tanulókat.⁶

Az esélyegyenlőség szempontjából releváns Európai Uniósi irányelvek, hazai szabályozók:

4.1.3. Európai Uniósi irányelvek

- A Tanács 2000/43/EK Faji Egyenlőségi Irányelve
- A Tanács 2000/78/EK Foglalkoztatási keret Irányelve
- Az Európai Parlament és a Tanács 2002/73/EK irányelve a férfiak és nők közötti egyenlő bánásmód elvének a munkavállalás, a szakképzés, az előmenetel és a munkakörülmények terén
- A Tanács 2004/113/EK irányelve a nők és férfiak közötti egyenlő bánásmód elvének az árukhoz és szolgáltatásokhoz való hozzáférés, valamint azok értékesítése, illetve nyújtása tekintetében történő végrehajtásáról.

⁶ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2017-european-semester-national-reform-programme-hungary-hu_0.pdf

Hazai jogszabályok

4.1.4. Magyarország Alaptörvénye

II. Cikkében foglaltak szerint

Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez, az emberi méltósághoz.

XV. Cikke értelmében

Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés nevezetesen, faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja. A nők és a férfiak egyenjogúak. Magyarország az esélyegyenlőség megvalósulását külön intézkedésekkel segíti. Magyarország külön intézkedésekkel védi a gyermekeket, a nőket, az időseket és a fogyatékkal élőket.

4.1.5. Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2013. évi CXXV törvény

Az egyenlő bánásmód fogalmának tisztázása az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2013. évi CXXV. törvény megszületésével jött létre. E törvény célja a korábbi szabályozások hiányosságának csökkentése volt. Az egyenlőbánásmód-követelmények elve bármely társadalmi csoport hátrányos megkülönböztetését tiltja.

A törvény meghatározza a hátrányos megkülönböztetés eseteit az alábbiak szerint:

Közvetlen hátrányos megkülönböztetés

Közvetlen hátrányos megkülönböztetésnek minősül az olyan rendelkezés, amelynek eredményeként egy személy vagy csoport való vagy vélt

- *neme,*
- *faji hovatartozása,*
- *bőrszíne,*
- *nemzetisége,*
- *nemzetiséghez való tartozása,*
- *anyanyelve,*
- *fogyatékosága,*
- *egészségi állapota,*
- *vallási vagy világnézeti meggyőződése,*
- *politikai vagy más véleménye,*
- *családi állapota,*
- *anyasága (terhessége) vagy apasága,*
- *szexuális irányultsága,*
- *nemi identitása,*
- *életkora,*
- *társadalmi származása,*
- *vagyoni helyzete,*
- *foglalkoztatási jogviszonyának vagy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyának részmunkaidős jellege, illetve határozott időtartama,*
- *érdekképviselőhez való tartozása,*
- *egyéb helyzete, tulajdonsága vagy jellemzője (tulajdonsága)*

miatt részesül kedvezőtlenebb bánásmódban, mint amelyben más, összehasonlítható helyzetben levő személy vagy csoport részesül, részesült vagy részesülne.

Közvetett hátrányos megkülönböztetésnek minősül az a közvetlen hátrányos megkülönböztetésnek nem minősülő, látszólag az egyenlő bánásmód követelményének megfelelő rendelkezés, amely a fentiekben meghatározott tulajdonságokkal rendelkező egyes személyeket vagy csoportokat lényegesen nagyobb arányban hátrányosabb helyzetbe hoz, mint amelyben más, összehasonlítható helyzetben lévő személy vagy csoport volt, van vagy lenne.

Zaklatásnak minősül az olyan jellegű emberi méltóságot sértő, szexuális vagy egyéb természetű magatartás, amely az érintett személynek a közvetlen hátrányos megkülönböztetés fogalmánál meghatározott tulajdonságával függ össze. Célja vagy hatása valamely személlyel szemben megfélemlítő, ellenséges, megalázó, megszegényítő vagy támadó környezet kialakítása.

Jogellenes elkülönítésnek minősül az a rendelkezés, amely a közvetlen hátrányos megkülönböztetés fogalmánál meghatározott tulajdonságai alapján egyes személyeket vagy személyek csoportját a velük összehasonlítható helyzetben lévő személyektől vagy személyek csoportjától anélkül, hogy azt törvény kifejezetten megengedné, elkülönít.

Megtorlásnak minősül az a magatartás, amely az egyenlő bánásmód követelményének megsértése miatt kifogást emelő, eljárást indító vagy az eljárásban közreműködő személlyel szemben ezzel összefüggésben jogsérelmet okoz, jogsérelmet okozására irányul vagy azzal fenyeget.⁷

4.1.6. A szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény

E törvény célja, hogy a szociális biztonság megteremtése és megőrzése érdekében meghatározza az állam által biztosított egyes szociális ellátások formáit, szervezetét, a szociális ellátásokra való jogosultság feltételeit, valamint érvényesítésének garanciáit.

A szociális ellátás feltételeinek biztosítása – az egyének önmagukért és családjukért, valamint a helyi közösségeknek a tagjaikért viselt felelősségen túl – az állam központi szerveinek és a helyi önkormányzatoknak a feladata.

A szociális ellátások fajtái:

- Szociális rászorultságtól függő pénzbeli ellátások
- Természetben nyújtott szociális ellátás
- Gyermek után járó ellátások

4.1.7. A nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény

Magyarország Alaptörvényének 2012-es hatályba lépésével a nemzeti és etnikai kisebbség fogalmát a nemzetiség kifejezés váltotta fel. Az új fogalomhasználat paradigmaváltást jelez, mely eredményeképpen a korábbi többség-kisebbség felosztás helyett a nemzetiségek azonos jogállása vált hangsúlyossá. A pontos meghatározást a nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény tartalmazza, mely értelmében nemzetiségnek tekintjük azon népcsoportokat, melyek:

- legalább egy évszázada Magyarország területén élnek (honos nemzetiség);
- a lakosságon belül számszerű kisebbségi közösséget alkotnak;
- a lakosság többi részétől saját nyelvük, kultúrájuk és hagyományaik különböztetik meg őket;
- összetartozás-tudattal bírnak.⁸

⁷ Nemzeti jogszabálytár

⁸ http://www.parlament.hu/documents/10181/1202209/Infojegyzet_2017_19_nemzetisegi_onkormanyzatok.pdf/19350a97-ecef-4b87-ade5-06811626ba43

4.1.8. Az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény

E törvény célja elősegíteni az egyén és ezáltal a lakosság egészségi állapotának avulását, az egészséget befolyásoló feltétel- és eszközrendszer, valamint az annak kialakításában közreműködők feladatainak meghatározásával:

- *Hozzájárul a társadalom tagjai esélyegyenlőségének megteremtéséhez az egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférésük során.*
- *Megteremti annak feltételeit, hogy minden beteg megőrizhesse emberi méltóságát és önazonosságát, önrendelkezési és minden egyéb joga csorbítatlan maradjon.*
- *Meghatározza – a szolgáltatók jogállásától és az ellátások fedezetétől függetlenül – az egészségügyi szolgáltatások általános szakmai feltételeit, színvonalának garanciáit.*
- *Biztosítja az egészségügyi dolgozók és a szolgáltatást nyújtó intézmények védelmét jogaik és kötelezettségeik meghatározásával, valamint az egészségügyi szolgáltatás sajátos jellegéből fakadó garanciális jellegű intézkedésekkel.*
- *Lehetővé teszi az egyéni és a közösségi érdekek harmonikus érvényesülését, a mindenkori népegészségügyi célok elérését, a szükséges erőforrások előteremtését, optimális felhasználását és az egészségtudományok fejlődését.⁹*

4.1.9. A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény

A gyermek- és ifjúságvédelem az a tevékenységrendszer, jogszabályrendszer és intézményrendszer, amelynek célja a gyermekek családban történő nevelkedésének elősegítése, veszélyeztetettségük megelőzése és megszüntetése, valamint azoknak a gyermekeknek a helyettesítő védelme és a nevelésükről-gondozásukról történő gondoskodás, akik hatósági intézkedés következtében kikerülnek vér szerinti családjukból.

Az ENSZ Gyermekjogi Egyezményével összhangban a gyermekvédelmi törvény a gyermek érdekeit és jogait helyezi előtérbe, elsőbbséget adva a családban történő nevelkedésnek. Ennek érdekében a különböző támogatások széles körét biztosítja a család és a gyermek számára és csak utolsó eszközként teszi lehetővé a családból való kiemelését.

A gyermekvédelmi törvény határozottan elkülöníti egymástól a hatósági munkát és a szolgáltatásokat. Előbbi a gyermek és a család sorsát érintő hatósági döntéseket – pl. családból való kiemelés és visszahelyezés; gyám kijelölése, döntés az örökbefogadásról - jelenti, amit a gyámhatóság (jegyző, gyámhivatal) végez; utóbbi pedig azokat a különböző típusú szolgáltatásokat, amelyeket a rászoruló családok, gyerekek igénybe vehetnek.

Ugyancsak elválasztja egymástól a gyermekvédelmi törvény a szolgáltatások két körét: a minden család számára rendelkezésre álló gyermekjóléti alapellátásokat, és a családból kiemelt gyermekek gondozását biztosító gyermekvédelmi szakellátásokat. A gyermekvédelmi rendszer működtetése állami és önkormányzati feladat, melyben részt vesznek civil szervezetek, egyházi szervezetek, egyéni vállalkozók is.

A fenti szervezeteken túlmenően számos más szervezetnek is feladata a gyermekek védelme, melyek veszélyeztetettség észlelése esetén kötelesek jelezni ezt a kerületi gyermekjóléti szolgálatnak. E szervek közé tartozik többek között a gyermekegészségügyi szolgálat; a különböző közoktatási intézmények; a családsegítő szolgálatok; a rendőrség; az ügyészség; az áldozatsegítő szolgálat; a gyerekekkel kapcsolatba kerülő civil szervezetek; de bármely állampolgár is tehet, sőt köteles is bejelentést tenni, ha gyerekbántalmazást vagy más módon történő veszélyeztetést tapasztal.

⁹ Nemzeti Jogszabálytár

A gyermekek védelmét pénzbeli és természetbeni ellátások; személyes gondoskodást nyújtó alapellátások; személyes gondoskodást nyújtó szakellátások; valamint hatósági intézkedések biztosítják

Pénzbeli, természetbeni ellátások

A pénzbeli és természetbeni ellátások célja, hogy megelőzze és csökkentse a gyerekek anyagi típusú veszélyeztetettségét, megakadályozza azt, hogy egy gyereket kizárólag a család rossz anyagi helyzete miatt kelljen kiemelni a családból.

- Rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény
- Gyermekétkeztetés
- Gyermektartásdíj megelőlegezése
- Otthonteremtési támogatás

A személyes gondoskodás keretébe tartozó gyermekjóléti alapellátások:

A gyermekjóléti alapellátás célja, hogy a szociális munka eszközeivel hozzájáruljon a gyermek testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődésének, jólétének, a családban történő nevelésének elősegítéséhez, a veszélyeztetettség megelőzéséhez, a kialakult veszélyeztetettség megszüntetéséhez, valamint a gyermek családjából történő kiemelésének megelőzéséhez.

- Gyermekjóléti szolgáltatás,
- Gyermek napközbeni ellátása,
- Gyermek átmeneti gondozása,
- Biztos Kezdet Gyerekház

A személyes gondoskodás keretébe tartozó gyermekvédelmi szakellátások:

A törvény a családjukat nélkülözni kényszerülő gyermekek számára a gyermekvédelmi szakellátás biztosítását írja elő. A személyes gondoskodást nyújtó szakellátás keretébe az otthon nyújtó ellátás, az utógondozói ellátás, valamint a területi gyermekvédelmi szakszolgáltatás tartozik.

Gyermekvédelmi gondoskodás/Hatósági intézkedések

Védelembe vétel

Ha a szülő (vagy más törvényes képviselő) a gyermek veszélyeztetettségét nem tudja (vagy nem akarja) megszüntetni az alapellátások önkéntes igénybevételével, de feltételezhető, hogy – segítséggel – mégis biztosítható a gyermek fejlődése a családi környezetében, akkor a gyermeket a települési önkormányzat jegyzője védelembe veszi. A jegyző hivatalból legalább évente felülvizsgálja az intézkedés indokoltságát. A védelembe vétel esetében a szülő felügyeleti joga megmarad.

Családba fogadás

A gyámhivatal a szülői felügyeletet gyakorló szülő(k) kérelmére hozzájárulhat ahhoz, hogy – amennyiben az intézkedés a gyermek érdekében áll – a gyermeket a szükséges ideig más, általa megnevezett család átmenetileg befogadja, gondozza, nevelje, ha a szülő egészségi állapota, indokolt távolléte, vagy más családi ok fennáll. A családba fogadás ideje alatt a szülő felügyeleti joga szünetel.

Ideiglenes hatályú elhelyezés

Erre az intézkedésre abban az esetben kerül sor, ha a gyermek felügyelet nélkül marad vagy testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődését családi környezete vagy önmaga súlyosan veszélyezteti, és emiatt azonnali elhelyezése szükséges.

Nevelésbe vétel

A gyámhivatal a gyermeket tartós nevelésbe veszi, ha a szülő vagy mindkét szülő felügyeleti jogát a bíróság megszüntette, a szülő vagy mindkét szülő elhalálozott, és a gyermeknek nincs felügyeletet gyakorló szülője, a gyermek ismeretlen szülőktől származik, valamint, ha a szülő gyermeke örökbefogadásához az örökbefogadó személyének és személyi adatainak ismerete nélkül tett hozzájáruló nyilatkozatot. Tartós nevelésbe vétel esetén is gyámot rendel ki az erről döntő gyámhatóság.

Nevelési felügyelet

Ha az ideiglenes hatállyal elhelyezett, az átmeneti, vagy a tartós nevelésbe vett gyermek egészségi vagy pszichés állapota miatt saját vagy mások életét, egészségét közvetlenül veszélyezteti, és ezen magatartása csak teljes körű ellátásának azonnali, zárt körülmények közötti felügyeletével hárítható el, a speciális gyermekotthon vezetője személyes szabadságában korlátozhatja a gyermeket.

Utógondozás

Az átmeneti vagy tartós nevelés megszűnése után, a fiatal felnőtt kérelmére a gyámhivatal legalább 1 év időtartamra elrendeli az utógondozását. Az intézkedés célja, hogy elősegítse a gyermek/fiatal felnőtt családi környezetébe való visszailleszkedését, önálló életének megkezdését.

Utógondozói ellátás

Az utógondozói ellátásról a gyámhivatal a fiatal kérelmére dönt, amennyiben létfenntartását önállóan biztosítani nem tudja, közép, vagy felsőfokú tanulmányait nappali tagozaton folytatja, valamint, ha szociális bentlakásos intézményi elhelyezésre vár. Ennek keretében a fiatal felnőtt számára szükség szerint teljes körű ellátást, és az önálló élet megkezdéséhez szükséges személyre szóló tanácsadást, a társadalomba való beilleszkedés elősegítése érdekében segítségnyújtást kell biztosítani. Az utógondozói ellátást nevelőszülő, gyermekotthon, utógondozó otthon vagy az általuk, illetve a területi gyermekvédelmi szakszolgálat által működtetett, lakhatást nyújtó külső férőhely, különösen albérlet vagy egyéb hely biztosítja.

4.1.10.A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény

A törvény célja és alapelvei

A törvény célja olyan köznevelési rendszer megalkotása, amely elősegíti a gyermekek, fiatalok harmonikus lelki, testi és értelmi fejlődését, készségeik, képességeik, ismereteik, jártasságaik, érzelmi és akarat tulajdonságaik, alapműveltségük életkori sajátosságaiknak megfelelő, tudatos fejlesztése révén, és ezáltal erkölcsös, önálló életvitelre és céljaik elérésére, a magánérdeket a köz érdekeivel összeegyeztetni képes embereket, felelős állampolgárokat nevel. Kiemelt célja a nevelés-oktatás eszközeivel a társadalmi leszakadás megakadályozása és a tehetséggondozás.

A nevelési-oktatási intézmények pedagógiai kultúráját az egyéni bánásmódra való törekvés, a gyermek, a tanuló elfogadása, a bizalom, a szeretet, az empátia, az életkornak megfelelő követelmények támasztása, a feladatok elvégzésének ellenőrzése és a gyermek, tanuló fejlődését biztosító objektív értékelés jellemzi.

A köznevelés középpontjában a gyermek, a tanuló, a pedagógus és a szülő áll, akiknek kötelességei és jogai egységet alkotnak.

A köznevelésben a nevelés és oktatás feladatát a gyermek szülei, gondviselői megosztják a köznevelési intézményekkel és a pedagógusokkal. E közös tevékenység alapja a bizalom, az intézmény és a pedagógusok szakmai hitele.

Az állami és települési önkormányzati nevelési-oktatási intézmény nem nyilváníthat ki vallási vagy világnézeti elkötelezettséget, ugyanakkor lehetővé kell tennie, hogy a gyermek, tanuló egyházi jogi személy által szervezett fakultatív hit- és vallásoktatásban vehessen részt.

A köznevelés érvényre juttatja a kisebbségek kulturális autonómiájának megfelelő oktatási érdekeket.

A köznevelés kiemelt feladata az iskolát megelőző kisgyermekkorai fejlesztés, továbbá a sajátos nevelési igényű és a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek, tanulók speciális igényeinek figyelembevételével, optimális fejlődésük elősegítése, a minél teljesebb társadalmi beilleszkedés lehetőségeinek megteremtése.¹⁰

4.1.11. A 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet

Korai jelző- és pedagógiai támogató rendszer

11/A. A lemorzsolódással veszélyeztetett tanulók pedagógiai támogatásához kapcsolódó *korai jelző- és pedagógiai támogató rendszer* és a rendszerbe történő adatszolgáltatás rendje.

26/A. §(1) *A lemorzsolódás megelőzését szolgáló korai jelző- és pedagógiai támogató rendszer (a továbbiakban: támogató rendszer) a lemorzsolódással veszélyeztetett tanulók pedagógiai támogatása céljából a tanulói előrehaladás iskolai szintű nyomon követését szolgáló informatikai rendszer.*

(3) *A feladatellátási helyi és intézményi szintű összesített adatokat a pedagógiai-szakmai szolgáltatást végző Hivatal a nevelési-oktatási intézmény fenntartója számára is megtekinthetővé teszi, nyomon követi, azok alapján javaslatot tesz a pedagógiai eredményességet javító intézkedésekre és biztosítja a nevelési-oktatási intézmény és fenntartója számára szükséges pedagógiai-szakmai támogatást, valamint március 31-éig, a második félév tekintetében augusztus 10-éig értékeli az intézményi szintű beavatkozások előrehaladását, és arról április 30-ig, illetve a második félév tekintetében augusztus 31-ig tájékoztatja a nevelési-oktatási intézményt és fenntartóját.*

A halmozottan hátrányos helyzet megállapítása, a hátrányos helyzetű és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek, tanulók létszámával összefüggő adatszolgáltatási kötelezettség

27. §(1) *A gyermek, a tanuló hátrányos, halmozottan hátrányos helyzete fennállásának megállapítását a szülő, a családba fogadó gyám a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló kormányrendeletben foglaltak szerint kérheti.*

(2) *A nevelési-oktatási intézmény tájékoztatást ad a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyermeket, tanulót a nevelési-oktatási intézménnyel fennálló jogviszonyával összefüggésben megillető kedvezményekről, juttatásokról, pályázati lehetőségekről.¹¹*

5. Fogalom meghatározások

Korai iskolaelhagyás

A korai iskolaelhagyás terminusa uniós közvetítéssel került be a magyar szakmai köztudatba. Azon 18-24 évesek, akiknek még nincs középfokú (ISCED 3 szintű szakmunkás vagy érettségi típusú) végzettsége és nem is vesznek részt oktatásban vagy képzésben. A KSH adatai alapján 2015-ben Magyarországon az iskolából korán kimaradók aránya 11,6 %, – 0,2, százalékponttal kedvezőtlenebb az előző évinél. A leszakadók aránya a nők körében továbbra is alacsonyabb (11,2%), mint a férfiaknak (12,0 %). A régiók közötti eltérések mérséklődtek. Továbbra is Észak-Magyarországon a

¹⁰ Nemzeti Jogszabálytár

¹¹ Nemzeti Jogszabálytár

legmagasabb a korai iskolaelhagyók aránya (16,8 %), a legalacsonyabb szintet 2015-ben Nyugat-Dunántúlon érte el (8,2 %).¹²

Lemorzolódás

Évtizedeken keresztül az iskolai teljesítménnyel, a kudarcokkal kapcsolatban a lemorzolódás volt a leggyakrabban használt leíró fogalom. Ez azonban nem egyértelműen alkalmazott és meghatározott kategória. Lemorzsolódni lehet egy programból, egy évfolyamból, egy iskolából, vagy egy nappali tagozatos iskolarendszerből átmenetileg vagy véglegesen. A lemorzolódás szinte mindig egy hosszú, jól látható és követhető társadalmi gyökerű folyamat eredménye. A kategória nem az igazi bajra utal, hanem a lemorzolódásnak a gyakori következményére, a felnőtt korban is megmaradó alacsony iskolázottságra, és ennek eredményeképpen a munkaerőpiacról és a társadalomból való kirekesztődés veszélyére.

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény 4. § 37-értelmében lemorzolódással veszélyeztetett tanuló: az a tanuló, akinek az adott tanévben a tanulmányi átlageredménye közepes teljesítmény alatti vagy a megelőző tanévi átlageredményéhez képest legalább 1,1 mértékű romlást mutat, és esetében komplex, rendszerszintű pedagógiai intézkedések alkalmazása válik szükségessé

6. A projekt célja

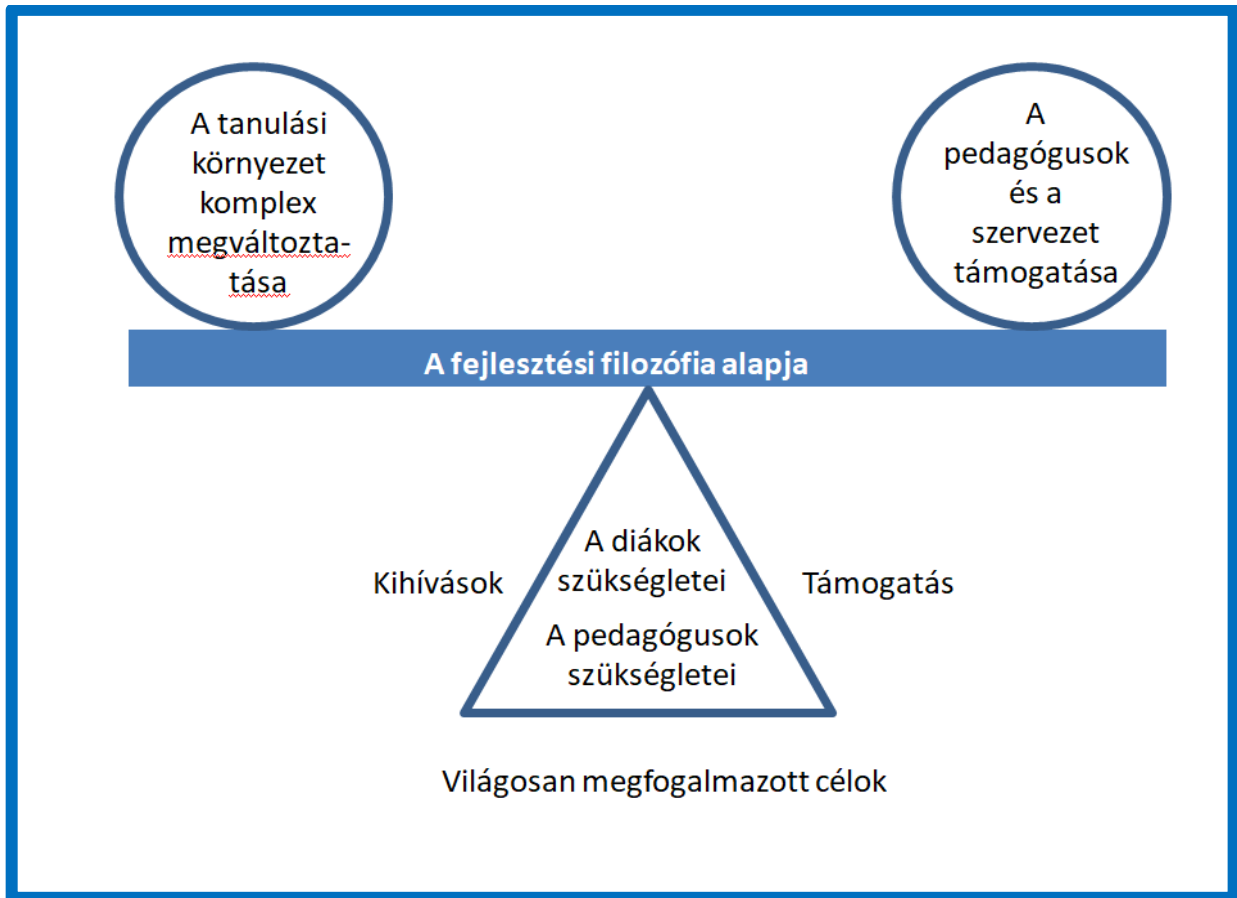
A projekt átfogó célja:

Innovatív pedagógiai eszköz- és hatásrendszerrel, személyközpontú, egyéni fejlesztésen és az iskola-család együttműködés fejlesztésén alapuló tevékenységekkel komplex program megvalósítása.

Alapvető célok:

- A lemorzolódás visszaszorítására alkalmas, egyéni tanulási utakat támogató módszerek kialakítása és alkalmazása;
- Az egyéni fejlesztést és az előrehaladást segítő családi környezet támogatását szolgáló intézményi kapacitásbővítés, illetve kapcsolódó módszertani képzés;
- Egyéni fejlesztés helyi innovatív módszertanainak kidolgozása és terjesztése az alapfokú köznevelési intézmények részére;
- Szülők, nagyszülők számára elérhető, a gyermekek tanulmányi előrehaladását és a korai iskolaelhagyás visszaszorítását támogató, a tanulás tanulásának, a tantárgyi követelmények ismeretének, a tudományos magyarázatok értelmezési képességének, az egészségtudatosság és betegségmegelőzés alapinformációinak elsajátítását célzó programok kidolgozása és megvalósítása az egyéni fejlesztés sikeressége érdekében.
- Az életvezetéshez, a társadalomba illeszkedéshez támogatás biztosítása;
- A programban dolgozó valamennyi szakember speciális felkészítése, továbbképzése, tapasztalatcseréje;
- Közvetlenül és közvetetten is a végzettség nélküli iskolaelhagyásnak kitett, az iskolai kudarc szempontjából veszélyeztetett gyermekek/tanulók csoportjának, illetve családjaiknak célzott támogatása.
- Az intézmények pedagógiai programja szerint nagyobb teret engedni a tehetség-felismerésnek és tehetségnevelésnek.

¹² KSH adatok

8. Az intézmények bemutatása, települési beágyazódásuk

8.1. Békéssámsoni Általános Iskola

A település bemutatása

Békéssámson az Alföld déli, a megye délnyugati részén található, közvetlenül Békés és Csongrád megyék határánál, a Száraz-ér mellett. A megyeszékhelytől, Békéscsabától kb. 60 km-re, Hódmezővásárhelytől kb. 20 km-re, Tótkomlóstól kb. 15 km-re fekszik. Az Alföld Kőrös-Maros köze középtájának Csongrádi-sík nevű kistájához tartozik. Közúton a Hódmezővásárhelyt Tótkomlóssal összekötő alsóbbrendű főúton érhető el. Tömegközlekedéssel, autóbusszal közelíthető meg. Vasútvonal nem vezet át a községen. A legközelebbi vasútállomás Tótkomlóson található.

A település nevét vélhetőleg első lakosai egyikéről kaphatta. Hosszú időn keresztül a Békés előtag nélkül, mint Sámson szerepelt az okiratokban.

Már az avar korban lakott település volt. A XI. században Árpád-kori temploma is volt, melynek romjai sem találhatók már meg. A tatárjárás után a vidék teljesen elnéptelenedett. A legközelebbi híradások szerint Zsigmond király uralkodása alatt a Hunyadi család birtokai közé tartozott. Később a török pusztítások idején ismét elnéptelenedett. A település ezt követően Csanád vármegyéhez tartozott, majd 1715-től 1877-ig Csongrád vármegyéhez. 1765-ben Károlyi Antal dohánytermesztőket telepített le, akik római katolikus vallásúak voltak. 1782-ben vályogtemplomot emeltek. 1860-ban a falut jelenlegi helyére telepítették, a Száraz-rét bal partjára. A település 1877-től napjainkig Békés megyéhez tartozik.

A település látnivalói

A békéssámszoni református gyülekezet temploma 1872-ben magyar stílusban épült. A torony néhány évvel később 1889-ben készült el, melyben két harang szólal meg minden nap. A csúcsán lévő csillag 15 méter magas.

A római katolikus (Sarlós Boldogasszony) templom 1825-ben épült.

Az I. Világháborús emlékművet 1926-ban avatták fel.

A székelykaput a Millecentenárium tiszteletére emelték, a magtár a XIX. század elején épült.

A békéssámszoni légi katasztrófa emlékművet az 1963. évi légi baleset emlékére emelték.

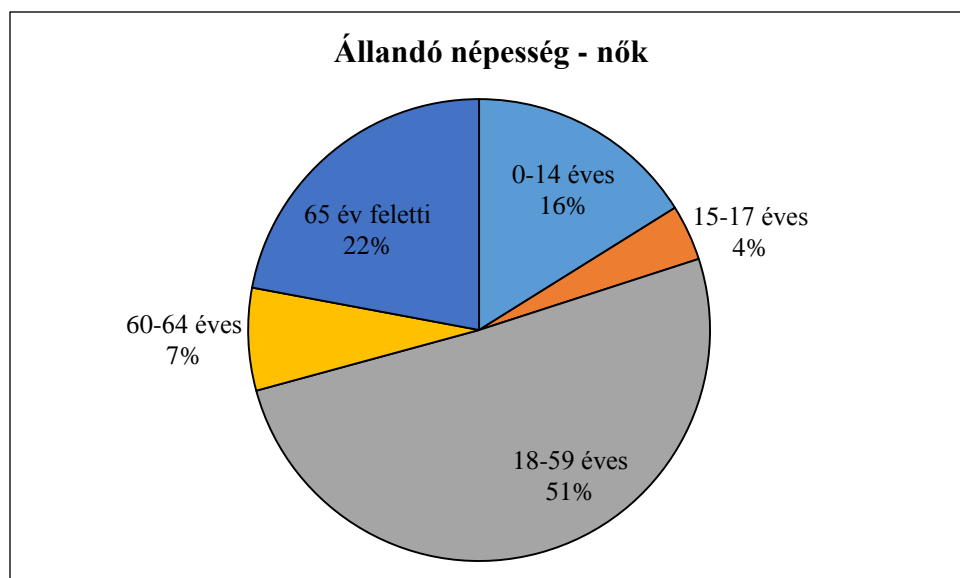
A „Török-híd” (kétlyukú híd) valószínűleg az 1720-as években épült a Száraz-rét felett.

8.1.1. Demográfiai mutatók

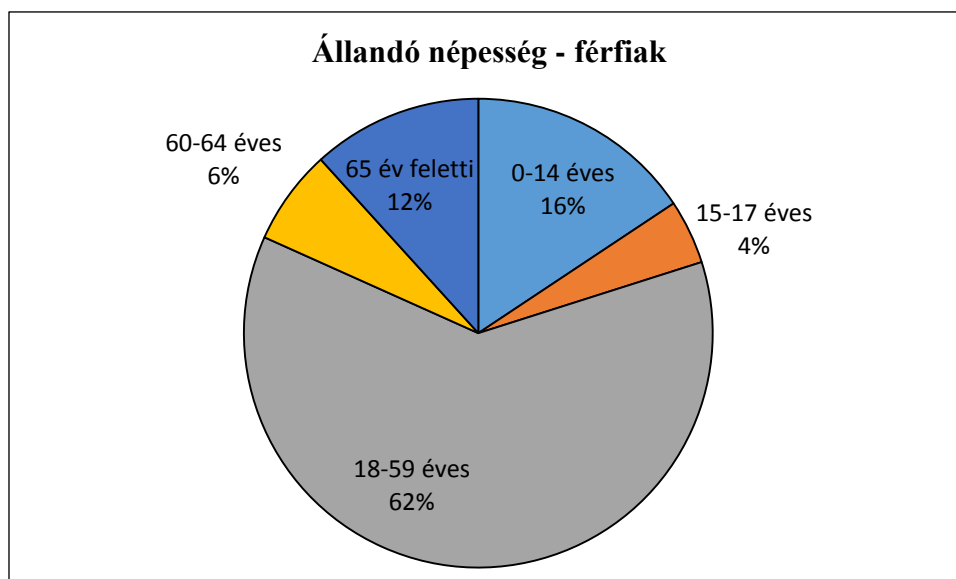
Állandó Népesség 2016.

	fő			%	
	nők	férfiak	összesen	nők	férfiak
nő	1215	1219	2434	50%	50%
0-2 évesek					
0-14 éves	182	191	373	49%	51%
15-17 éves	44	54	98	45%	55%
18-59 éves	573	751	1324	43%	57%
60-64 éves	81	80	161	50%	50%
65 év feletti	249	143	392	64%	36%

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

1. ábra

2. ábra

Magyarországon a halandóság – az 1993 óta tartó javuló tendencia mellett – nemzetközi összehasonlításban változatlanul magas. A halálozások száma 2011-ben 130 ezer alá csökkent, ez a folyamat 2015-ben megtorpant. 2015 során 131 600-an, az előző évinél 4,2%-kal többen hunytak el, ez tízezer lakosra számítva 134 halálesetet jelentett. A halálozási ráta 13,4 ezreléket tett ki: a férfiak halálozási rátája (13,5 ezrelék) továbbra is meghaladta a nőkéét (13,2 ezrelék).¹³

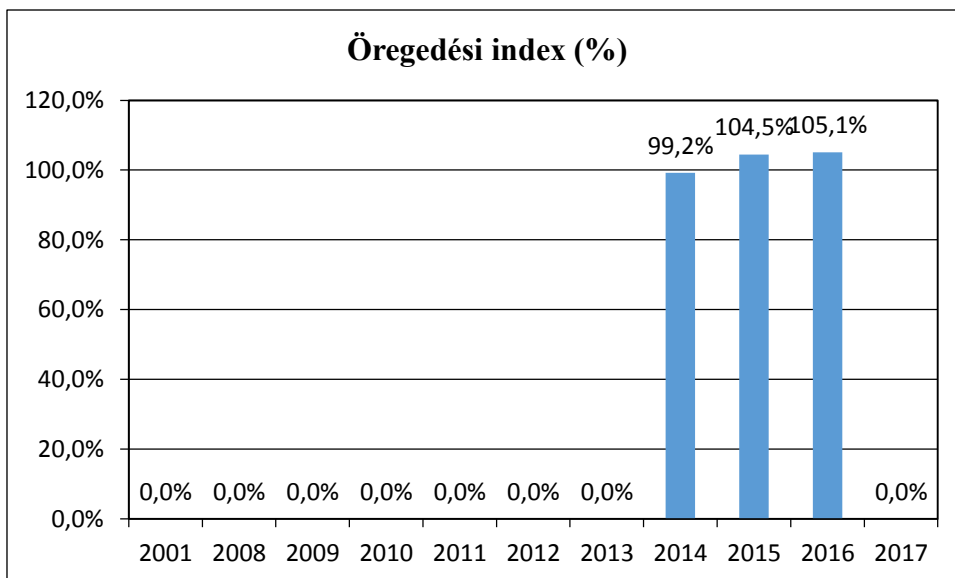
Az állandó népesség száma a település bejelentett állandó népességet jelenti függetlenül attól, hogy van-e máshol bejelentett tartózkodási helyük. Az állandó népesség számának alakulása az országos demográfiai helyzetképnek megfelelően alakul a településen. A 65 feletti férfiak száma a korai elhalálozás miatt jelentősen csökken.

Öregedési index

	65 év feletti állandó lakosok száma (fő)	0-14 éves korú állandó lakosok száma (fő)	Öregedési index (%)
2014	388	391	99,2%
2015	397	380	104,5%
2016	392	373	105,1%

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

¹³ <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/mo/mo2015.pdf>

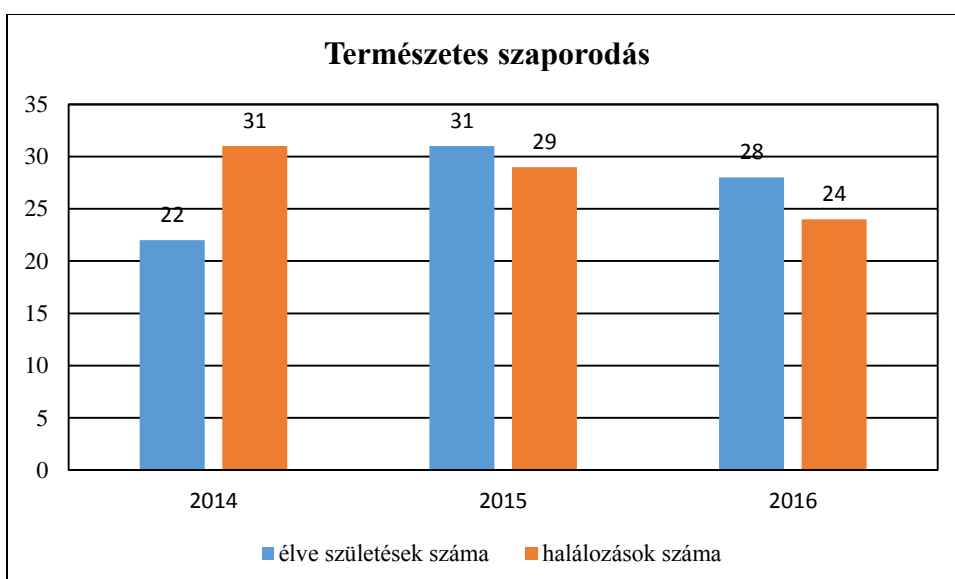

3. ábra

Természetes szaporodás

	élve születések száma	halálozások száma	természetes szaporodás (fő)
2014	22	31	-9
2015	31	29	2
2016	28	24	4

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

4. ábra

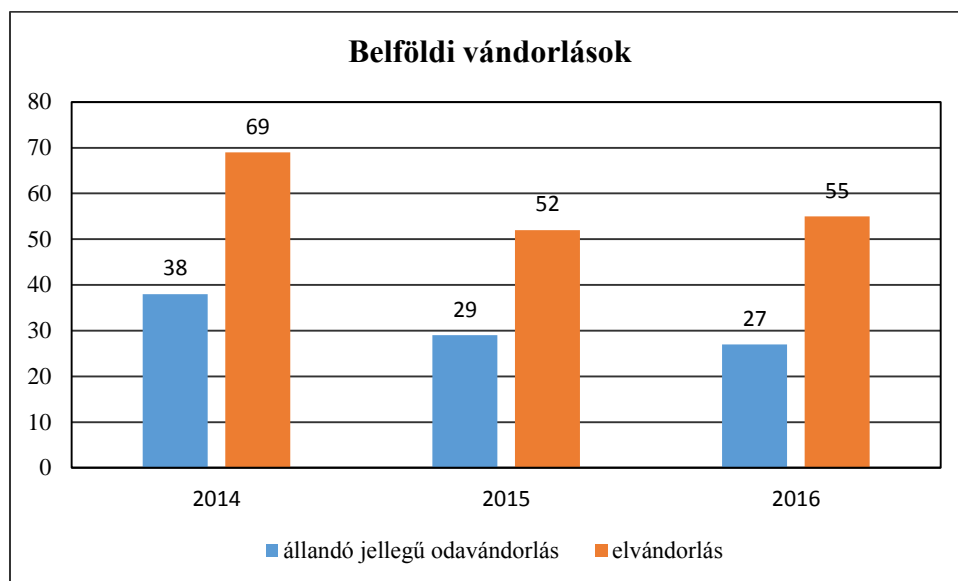
A fejlett európai országokhoz hasonlóan Magyarország számára is az egyik legnagyobb demográfiai kihívás a társadalom öregedése. A tartósan alacsony termékenységgel és a várható élettartam

emelkedésével a gyermekkorúak aránya csökken, az idősebb korosztályoké nő, így a csökkenő arányú aktív korosztályokra jelentős eltartási teher nehezedik. Az öregedési index és természetes szaporodás mutatói az országos adatoktól eltérően azt jelzik, hogy születések és halálozások száma közel azonos.

Belföldi vándorlások

	állandó jellegű odavándorlás	elvándorlás	egyenleg
2014	38	69	-31
2015	29	52	-23
2016	27	55	-28

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

5. ábra

A belföldi lakóhely-változtatások iránya és mértéke lényegesen módosíthatja egy adott terület népességének – a születések és halálozások által meghatározott – számát. 2015-ben az országon belül mintegy 494 ezren választottak más települést lakóhelyül, 0,9%-kal többet a 2014. évinél. Ezen belül az állandó vándorlások száma 218 ezerre növekedett, ezzel meghaladta az 5 évvel ezelőtti szintet. A 2015-ben bejelentett 276 ezer tartózkodásihely-változtatás enyhén, 0,3%-kal (753 fővel) emelkedett az előző évhez képest. A belföldi vándorlási mozgalom az ország különböző területi egységeit eltérően érintette.¹⁴

A belföldi vándorlásokra vonatkozó adatok a település vonzerejét mutatják. Békéssámson településen a vizsgált három évben az egyenleg negatív, mely szerint magas az elvándorlók száma. A településre érkezők jellemzően az alacsony státuszú lakosság köréből kerülnek ki.

¹⁴ <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/mo/mo2015.pdf>

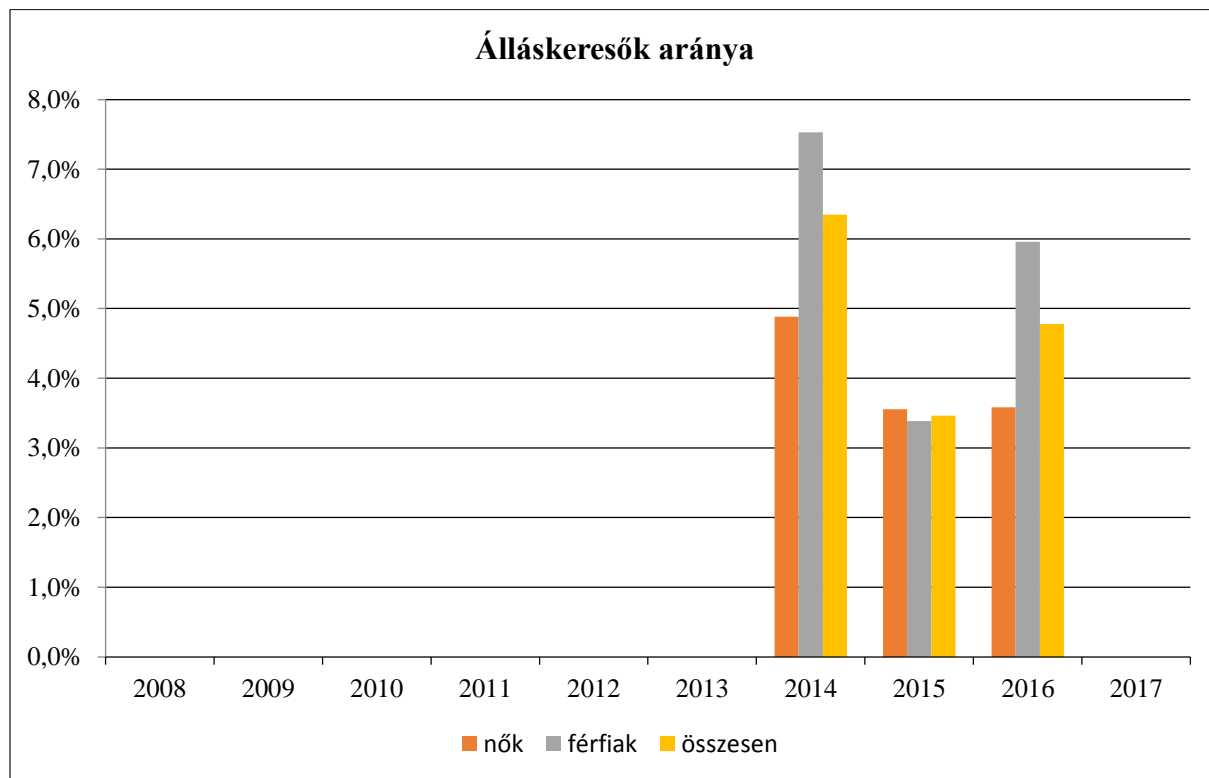
8.1.2. Foglalkoztatottság

A gazdaságilag inaktív rétege – azok, akik a munkaerőpiacon sem foglalkoztatottként, sem munkanélküliként nincsenek jelen – a munkaerőpiac táján értelmezett potenciális tartaléka. Az elmúlt néhány évben a hazai munkaerő-piaci mutatók javultak, a foglalkoztatottak száma és aránya emelkedett, a munkanélküliség és az inaktivitás csökkent. A foglalkoztatottak számának folyamatos növekedése már 2011 óta tart, a munkanélküliek száma pedig 2013 óta csökken. 2015-ben a 15–64 éves foglalkoztatottak száma 106 ezer fővel, 4 millió 176 ezerre nőtt, miközben a 63,9%-os foglalkoztatási arány 2,1 százalékponttal meghaladta az egy évvel korábbit. 2013 óta jelentős mértékben csökkent a munkanélküliek száma és aránya. 2015-ben a 15–64 éves munkanélküliek száma 36 ezer fővel 307 ezerre, a munkanélküliségi ráta 7,8-ről 6,8%-ra mérséklődött az egy évvel korábbihoz képest. A munkanélküliségi mutatók a férfiak körében nagyobb mértékben csökkentek, mint a nőknél. Tovább javult a népesség iskolázottsági szintje: a legalább érettségivel rendelkezők aránya 2015-ben közel 56% lett – ezen belül a diplomások a 25–64 éves népesség több mint 24%-át tették ki –, miközben a legfeljebb alapfokú végzettségűek aránya (17%) tovább csökkent.¹⁵

Nyilvántartott álláskeresők száma, aránya 15-64 év között:

év	15-64 év közötti lakónépesség (fő)			nyilvántartott álláskeresők száma (fő)					
	nő	férfi	összesen	nő		férfi		összesen	
	fő	fő	fő	fő	%	fő	%	fő	%
2014	717	890	1607	35	4,9%	67	7,5%	102	6,3%
2015	703	886	1589	25	3,6%	30	3,4%	55	3,5%
2016	698	705	1403	25	3,6%	42	6,0%	67	4,8%

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

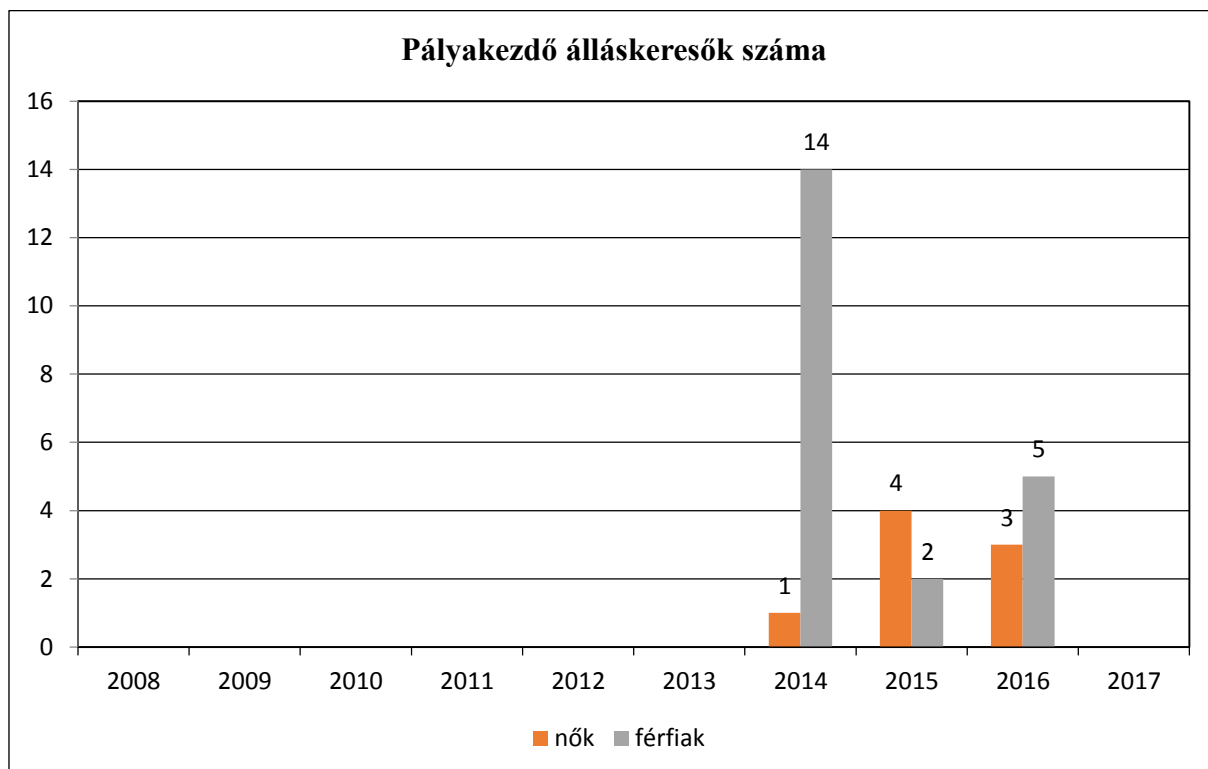
¹⁵ <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/mo/mo2015.pdf>

6. ábra

Pályakezdő álláskeresők száma 18-29 év között

év	18-29 évesek száma			Nyilvántartott pályakezdő álláskeresők száma					
	nő	férfi	összesen	nő		Férfi		összesen	
	fő	fő	fő	fő	%	fő	%	fő	%
2014	191	201	392	1	0,5%	14	7,0%	15	3,8%
2015	250	201	451	4	1,6%	2	1,0%	6	1,3%
2016	184	201	385	3	1,6%	5	2,5%	8	2,1%

Forrás: TelR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

7. ábra

Alacsonyán iskolázott népesség

év	15 éves és idősebb lakosság száma összesen			15-X éves legalább általános iskolát végzettek száma			általános iskolai végzettséggel nem rendelkezők 15-x évesek száma					
	összesen	nő	férfi	összesen	nő	férfi	Összesen		nő		férfi	
	fő	fő	fő	fő	fő	fő	fő	%	fő	%	fő	%
2001	2101	1074	1027	1762	857	905	339	16,1%	217	20,2%	122	11,9%
2011	2061	1033	1028	1922	960	962	139	6,7%	73	7,1%	66	6,4%

TelR,KSH

A regisztrált munkanélküliek száma Békéssámsonban 2014-ben a 15-64 éves aktív korú népességhez viszonyítva 102 főre emelkedett. A következő két vizsgált évben jelentős csökkenés tapasztalható. A 2011-es népszámlálás adatait vizsgálva látható, hogy 139 fő ebben az időpontban nem rendelkezett általános iskolai végzettséggel. Pozitívként értelmezhető, hogy az előző népszámlálás adataihoz viszonyítva 50 % feletti csökkenés tapasztalható ezen a területen.

A pályakezdő álláskeresők számának alakulásában 2014-ben a férfiak tekintetében jelentős kiugrás figyelhető meg.

A foglalkoztatáshoz való hozzáférés esélyei

Békéssámson zsáktelepülés Békés-Csongrád megye határán. A községben kevés a munkalehetőség. Csak néhány vállalkozó foglalkoztatott nagyon korlátozott számú alkalmazottat. Az aktív korú lakosság jelentős számban naponta ingázik a környező városokba.

Közfoglalkoztatás

A településen a közfoglalkoztatásban résztvevők elsősorban az alacsony iskolai végzettségűek, a hátrányos helyzetűek, illetve a roma lakosság. Esetükben a közmunka döntő jelentőségű tényező, ugyanis számukra az elérhető munkalehetőségek köre a nyílt munkaerőpiacon sokkal korlátozottabb. A közfoglalkoztatás átlagosan 7 hónap teljes munkaidős, többnyire egyszerű, képzettséget nem igénylő munkát jelent. A közfoglalkoztatás foglalkoztatáspolitikai programként a nyilvántartott álláskeresőket szólítja meg. A munka természete miatt a közfoglalkoztatottak között nagyobb arányban vannak a férfiak, valamint alapfokú vagy annál alacsonyabb iskolai végzettségűek. A közfoglalkoztatás révén nagy számban olyanok is rendszeres munkalehetőséghez jutnak, akiknek erre évek óta kevés esélyük nyílt, vagyis a közfoglalkoztatás segíti a munkaerő-piaci szocializációt. Ugyanakkor a tapasztalat szerint minél hosszabb ideig dolgoznak közfoglalkoztatottként, annál nehezebb újból elhelyezkedniük az elsődleges munkaerőpiacon.

Lakásviszonyok

Az érintett családok házai vagy régiék és leromlott állapotúak, vagy félig készek, félbe maradtak, s állaguk ezért gyenge. Gyakran csak szoba-konyhások, s ritkán állnak háromnál több helyiségből. A házaik vagy szegényesen, néhány bútorral vannak berendezve, vagy ellenkezőleg, túlzottan zsúfoltak. A tartós fogyasztási cikkek közül a televízió a leggyakoribb, aztán a hűtőgép, ezek szinte az összes háztartásban megtalálhatók. Sok család rendelkezik mobiltelefonnal, de sokaknál jellemző a szolgáltatók felé jelentkező jelentős díjhátralék felhalmozódása miatti kikapcsolása. A lakások, házak vagy azért zsúfoltak, mert a sokgyermekes nagycsaládok számára szűkösek, vagy pedig azért, mert e réteg kisméretű, egy-két, ennél ritkán több szobás lakásaiban, házaiban a szülők és a gyerekek mellett gyakran a nagyszülők, testvérek, más rokonok is laknak. A lakás és a háztartás, a megélhetés költségeit csökkenti ugyan a kiterjedt, nagyobb családok együttélése, ugyanakkor számos feszültség és konfliktus hordozója is az ebből fakadó zsúfoltság, a pihenéshez, tanulásához szükséges tér és nyugalom hiánya.

A családok egészségügyi helyzete

A szegénység közvetlenül hat az egészségre: a szegényebb gyerekek születési súlya alacsonyabb és fejlődése lassabb. Ezeket a hatásokat jelzik az alacsonyabb IQ értékek és más, az értelmi fejlettséget mérő mutatók. Az alacsony születési súly ezen kívül gyakran vezethet tanulási problémákhoz, részképesség zavarokhoz, majd későbbiekben osztályismétlésekhez és iskolából való kimaradáshoz. A szegényebb családok több alkoholt fogyasztanak, többet dohányoznak, nem táplálkoznak egészségesen, és kevesebbet sportolnak. Ezek a magatartásformák lehetnek válaszreakciók is az őket érő stresszhatásokra.

8.1.3. Az intézmény szervezeti felépítése, tárgyi és személyi eszközrendszere

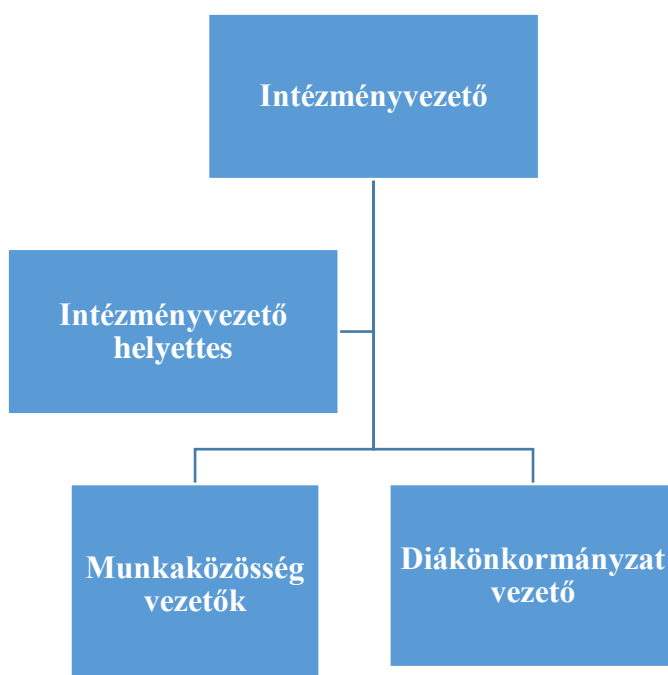
A Békéssámsoni Általános Iskola közel száztizenhat éves története arra kötelezi munkatársait, hogy a nevelő és oktató munkában kiemelt figyelmet fordítson a község hagyományainak megismertetésére, a szülőföld iránti szeretet felébresztésére, a különféle világnézetű emberek cselekvő együttélésének gyakoroltatására. Az intézmény alapfeladata a beiskolázási körzetbe tartozó tanköteles korú gyermekek általános műveltségének megalapozása. E feladat megvalósításának érdekében az intézményben nyolc évfolyamos általános iskola működik.

A beiskolázási körzetben élő családok szociális, anyagi és kulturális helyzete egymástól nagymértékben eltér, ezért a nevelő és oktató munka ehhez a helyzethez igazodik: tanórán és tanórán kívül segíti a nehéz körülmények között élő, hátránnyal induló tanulók felzárkóztatását, ugyanakkor kiemelt fontosságú feladata a tehetséges, jó képességű gyermekek fejlesztése is. A közösség, a pedagógusok és a szülők célja azonos: a gyermekből művelt, jól képzett, az életben boldogulni tudó embereket nevelni. Az iskola hosszú múltja alatt többször változtak az iskola falai, épületei, de nem változott a bennük munkálkodó pedagógusok fő célja: emberséget és tudást adni a felcseperedő békéssámsoni gyermekeknek.

Az iskola Pedagógiai Programjában célkitűzés az, hogy a korszerű tudás, a gyakorlatban is alkalmazható ismeretek, a sokoldalú személyiségfejlesztés és a helyes pályaválasztásra való előkészítés megvalósuljon. Az intézmény biztonságos, folyamatos és stabil működéséhez figyelembe kell venni a település demográfiai helyzetét. A születések számát elemezve megállapítható, hogy az utóbbi években 23 és 35 között mozgott az egy évben született gyermekek száma. Ez a létszám stabilan biztosította az évfolyamonkénti két osztály működését.

Az iskola tanulói létszáma 187 fő. A tanulóik képességbeli összetétele rendkívül eltérő. A halmozottan hátrányos helyzetű tanulóktól a rendkívül jó körülmények között lévő tanulóig mindenki megtalálható.

A békéssámsoni intézményvezetés szervezeti felépítése

Az iskola működésének irányítását az igazgató és az igazgatóhelyettes jól kialakított munkamegosztás szerint látja el. A szervezeti felépítésben hangsúlyos a megfelelő információáramlás

biztosítása, amelyet folyamatosan tökéletesíteni kell a megfelelő döntések meghozatalához. Az iskolavezetés irányító és szervező munkáját nagyban segíti a Tankerület megbecsülése és együttműködése, továbbá az iskola saját szakmai munkaközösségei, élükön a munkaközösség-vezetőkkel. Feladatuk a szakmai műhelymunka kialakítása, összehangolása, a nevelő-oktató munka hatékonyságának növelése, a módszertani eljárások fejlesztése, a szakmai továbbképzések elősegítése, bemutató órák látogatása, pedagógiai és módszertani viták szervezése, a tanulókkal szemben támasztott egységes követelmények kidolgozása, a mérés és értékelés összehangolása, a munkaközösségi tagok munkájának értékelése, versenyek, rendezvények szervezése, beszámolók összeállítása. Mindezekon felül segítséget jelentenek a szülői munkaközösséggel és az iskola alapítványával közösen szervezett programok, melyek a diákok tanulmányi eredményeinek javításában és a versenyeztetésben mutatnak jelentős előrelépést.

A békéssámsoni intézmény külső kapcsolatai

- Békéscsabai Tankerületi Központ
- Békéssámson Községi Önkormányzat
- Békéssámson Községi Óvoda
- Közösségi színtér
- Egyházak
- Békés Megyei Könyvtár
- Békés Megyei Pedagógiai Szakszolgálat és Orosházi Tagintézménye
- Orosházi Kistérség Gyermekjóléti Központja
- Tótkomlói Önkéntes Tűzoltóság
- Békés Megyei Katasztrófavédelem Orosházi Kirendeltsége
- Orosházi Rendőrkapitányság

Tárgyi feltételek

A 2007-ben felújított és bővített emeletes épületben az alsósok saját teremmel rendelkeznek a földszinten. A felsősök számára az emeleten szaktanterekben folyik az oktatás. Minden helyiségben új bútorzat és korszerű világítás van. Az SNI-s és BTMN-es tanulók fejlesztése külön erre a célra kialakított fejlesztő teremben történik. A tornaterem mérete alkalmas két osztály együttes foglalkoztatásához. A SZIT terápiához szükséges eszközök a gyógytestnevelők és gyógypedagógusok számára rendelkezésre állnak. Az akadálymentesítés megoldott a felújított iskolában.

A taneszközök (tankönyvek, segédeszközök, demonstrációs és tanulói eszközök) tekintetében biztosított, hogy a szociális háttérétől függetlenül minden gyermek egyaránt hozzáférjen azok használatához.

Az iskolában már nemcsak a frontális tanári magyarázathoz szükséges eszközrendszer áll rendelkezésre, hanem jelen vannak az interaktív, foglalkoztató jellegű, differenciálásra, csoportmunkára, kooperativitásra épülő tanuláshoz szükséges taneszközök is. Interaktív tábla, televízió, videó, DVD lejátszó, projektor, írásvetítő, számítógép és internet. Az iskola könyvtárában közel 4000 kötetes állomány található.

A békéssámsoni intézmény nevelőtestülete

A nevelő-oktató munka területén az intézményben dolgozó pedagógusok hitvallása „mindent a gyermekért”, a gyermek érdekében.

Alapelveik

Türelem, tolerancia, követelés, tisztelet és humanizmus.

A megfelelő nevelő-oktató munka megszervezése rendkívül nagy pedagógiai, módszertani felkészültséget igényel. A személyre szabott fejlesztés is megvalósul az intézményben, egyrészt az „utazó” fejlesztő pedagógus, másrészt a kollégák által.

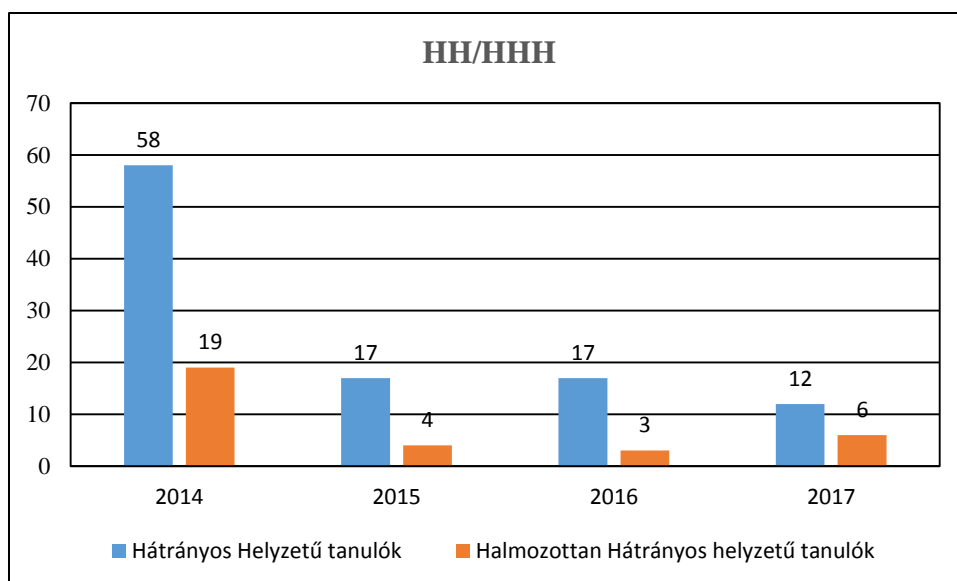
Az oktató-nevelő munkát 22 fő pedagógus végzi. A szakos ellátottság 100 %-os. A tantestületben 20 fő főiskolai végzettséggel rendelkezik, 2 főnek van egyetemi végzettsége. A nevelőtestület igényes minőségi munkát végző, a konfliktusokat is vállalni tudó közösség, akiknek a munkához való viszonya, szakmai felkészültsége jó. A különféle továbbképzéseken részt vesznek, melyek tapasztalatait a nevelő-oktató munkában hasznosítják. Az elmúlt években a hét évenkénti továbbképzési kötelezettség miatt legalább egyszer mindenki részt vett továbbképzésen, de sokan három-négy alkalommal is bekapcsolódtak a különböző képzési programokba.

A nevelőtestület azonosul azzal a vezetői törekvéssel, hogy a nyugodt oktató-nevelő munka legfontosabb előfeltétele a fegyelem, a pontosság, a rend és a tisztaság megkövetelése. Az egységes elveket sokszínű, változatos módszerekkel valósítják meg a pedagógusok, miközben igyekeznek egy sor olyan hiányt pótolni a tanulóknál, amelyek a szülői, családi háttérből következnek, elsősorban kulturális és viselkedési ismeretek területén. Az intézményi adminisztrációt 1 fő iskolatitkár segíti, továbbá 1 fő fűtő-gondnok és 3 fős technikai személyzet biztosítja az iskola zavartalan működését. Az alkalmazottak régi munkatársak, akik feladatukat megfelelően, jó színvonalon látják el.

8.1.4. Tanulói helyzetkép – Békéssámson

A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók száma tárgyév január elsejei adatszolgáltatás alapján:

	2014	2015	2016	2017
Hátrányos Helyzetű tanulók	58	17	17	12
Halmozottan Hátrányos helyzetű tanulók	19	4	3	6

A hátrányos, illetve halmozottan hátrányos helyzet megállapításának jogszabályi szempontrendszere nem nyújt teljes körű tájékoztatást a tanulók helyzetének megítéléséről. Az intézményben dolgozó pedagógusok tapasztalatai azt mutatják, hogy súlyosabb a helyzet a statisztikai adatok által mutatottaknál. A szegénységhez vezető főbb társadalmi tényezők, az alacsony aktivitási arány, az iskolai végzettség, a szakképzettség hiánya, a „rossza lakóhely”, a rossz egészségi állapot, a roma népességhez tartozás jellemző.

Tapasztalataik szerint is a szegénységben való felnevelkedés különösen veszélyezteti azokat a gyerekeket, akiknek szülei alacsony iskolázottságúak, emiatt a munkaerő-piacról tartósan kiszorultak, sokadmagukkal nevelkednek egy családban, kis falvakban élnek, roma népességhez tartozók. A megfelelő családi minták hiányai jelentősen korlátozzák a sikeres társadalmi beilleszkedés esélyeit.

Az SNI-s tanulók számának alakulása

A korai iskolaelhagyás, a lemorzsolódás gyakran az érzelmi zavarral küzdő tanulókat, az értelmi fogyatékos tanulókat, valamint a tanulási zavarral küzdő tanulókat érinti. A többségi tanulóknál jelentkező okokon túl esetükben még az alábbiak jellemzőek:

1. A szociális képességek fejlettsége nem megfelelő szintű (a mentális zavarok kialakulásához nagymértékben hozzájárul).
2. Fokozott támogatásra és odafigyelésre van szükségük az iskolában.
3. Tanulási sikereik korlátozottak

Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanulók

A lemorzsolódással veszélyeztetett tanulók egyik általános jellemzője az intézményben, hogy magatartásuk problémás. Gyakoriak konfliktusai a pedagógusokkal és társaikkal. Ez gyakran agresszív viselkedésben vagy visszafogottságban nyilvánul meg.

A tapasztalatok szerint a kiváltó okok között az első helyen szerepel a tanulási kudarcoktól való félelem, amely a sikerek elmaradásából és a pozitív megerősítések hiányából ered. Előfordulnak olyan esetek is, hogy bár okosak, mégis nehézségeik adódnak egy-egy tárgyban. Nehezen olvasnak, gyenge a helyesírásuk, vagy rosszul számolnak. Amikor a diákok életében (látens) változások zajlanak, azok a magatartásukban látszólag ok nélkül változásokat okoznak. Indulatossá vagy éppen

visszahúzódóvá válnak. Romlik tanulmányi eredményük. Fokozott odafigyelést, komplex fejlesztés igényelnek.

Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő tanulók

A hátrányos, illetve halmozottan hátrányos helyzet megállapításának alapja, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultság feltételei, és a megállapításáról szóló határozat rendelkezésre álljon.

8.2. Dobozi Általános Iskola

Doboz község a Kettős-Körös és Sebes-Körös által alkotott Kis-Sárréten a Körösök összefolyásához közel, mintegy 5 km-re fekszik.

Ősi magyar falu. Szent Istvántól II. Andrásig királyi sertéshizlaló hely volt, majd a Huszt, Pázmány és Aba család birtoka lett. A XIX. századtól a Wenckheim család birtoka. A központi kastélyépület az általános iskolának ad otthont. A település neve vélhetőleg a szláv eredetű „dud, dubova, dubovy azaz tölgy, tölgyesből” származik.

Tömegközlekedéssel Békéscsabáról, Gyuláról jól megközelíthető, Sarkadra is rendszeres az autóbuszjárat. Turisztikai szempontból a település négy adottsága figyelemre méltó: az erdők, a nagy vízfelület, az országos híru Dobo-Szanazug üdülőhely, illetve maga a település, Dobo nagyközség.

A település 1971-ben nagyközségi rangot kapott. A vezetékes ivóvíz hálózat és a gázvezeték kialakítása megtörtént. Az ipartelepítés 1969-ben kezdődött meg, amikor a gyulai Harisnyagyár telephelyet létesített itt. Ezt követően a békéscsabai Kötöttárugyár helyezte ide telephelyét. Ezek az üzemek ma már nem működnek. A Petőfi Mezőgazdasági Szövetkezet is hasonlóan csökkentette a személyi állományát. A helyi vállalkozások a mezőgazdaság és az élelmiszeripar, valamint a szolgáltató szektor területén aktívak. A gazdasági struktúrában bekövetkező változások az évek során magukkal vonták a foglalkoztatási szerkezet átalakítását.

A kastélyparkban megtekinthető a gróf Wenckheim Dénes által építtetett neoromán stílusú Szent Kereszt kápolna és kriptá. Impozáns látványt nyújt a több száz éves fák közül kimagasló, barokk stílusban épült Református templom. Látnivaló még az Ybl Miklós által tervezett romantikus stílusú háromszintes magtár épület, a Kossuth téren lévő Wencheim család egykori vadászkastélya. A település központjában lévő kis parkban a Furulyázó pásztor köztéri szobra áll. A Kettős-Körös összefolyásánál, Szanazugnál remek fürdőzési lehetőség várja az idelátogatót. Csodálatos természeti környezetben lehet itt élvezni a vízi sportokat, a homokkal feltöltött partszakasz biztonságos, a Körös vize enyhet ad a forró nyári napokon.

A településen a népi mesterségeknek nagy hagyománya van, melyet a Dobozi Közösség Ház és Könyvtárban ápolnak. 1905-1906 között a faluban 164 népdalt gyűjtött Bartók Béla. Legnevezetesebb a „Szegény vagyok szegénynek születtem” kezdetű.

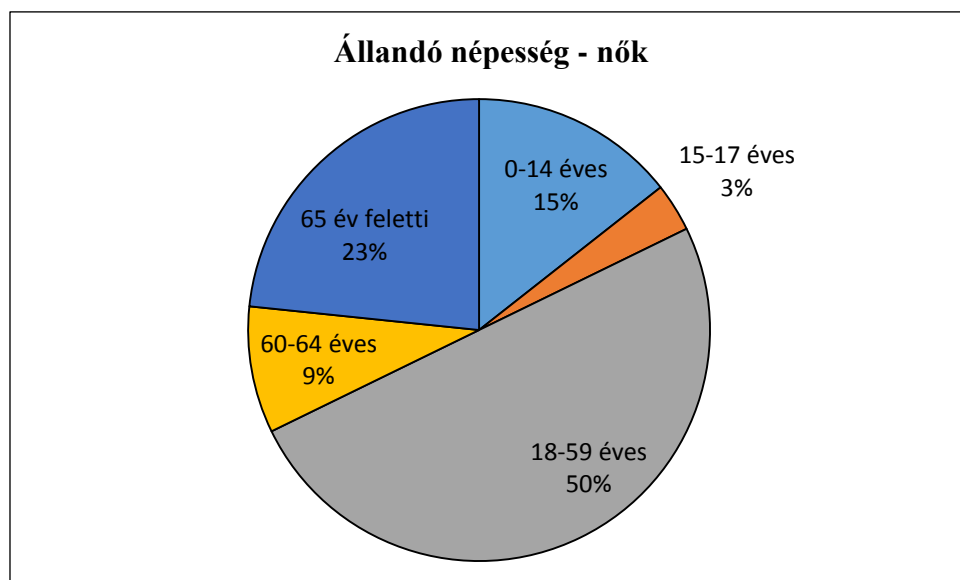
Említésre méltó még Illyés Gyula felesége, Kozmutza Flóra tevékenysége is, aki 1938-tól végzett összehasonlító pszichológiai vizsgálatokat Dobozon a falusi nincstelnek gyermekein. Ezen vizsgálatok egy része megjelent Illyés Gyula Lélek és kenyér című regényében.¹⁶

8.2.1. Demográfiai mutatók

Állandó Népesség 2016.

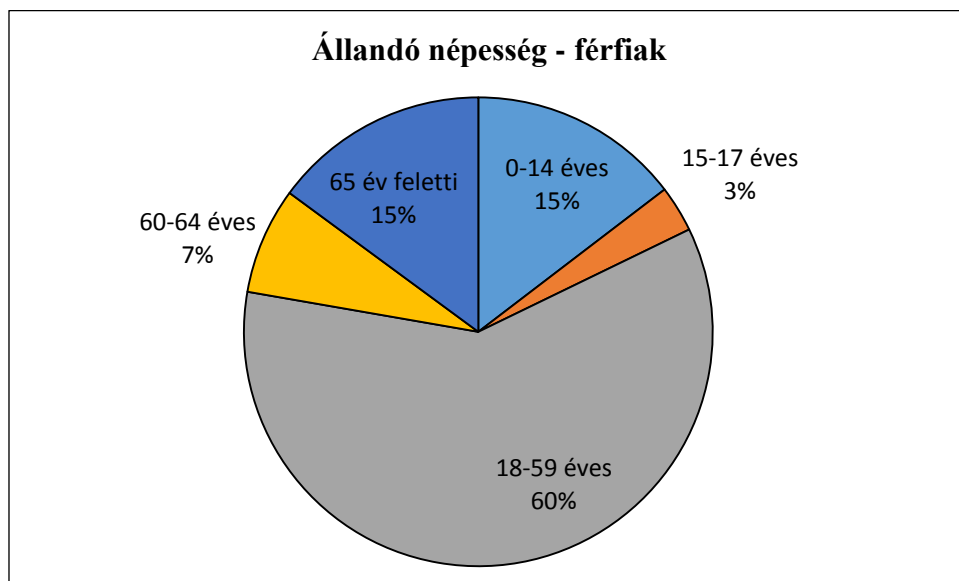
	fő			%	
	nők	férfiak	összesen	nők	férfiak
0-14 éves	294	302	596	49%	51%
15-17 éves	69	66	135	51%	49%
18-59 éves	1021	1238	2259	45%	55%
60-64 éves	181	152	333	54%	46%
65 év feletti	477	308	785	61%	39%
Összesen			4108		

Forrás: TelR, KSH-TSTAR

¹⁶ Doboz Helyi Esélyegyenlőségi Program

8. ábra

9. ábra

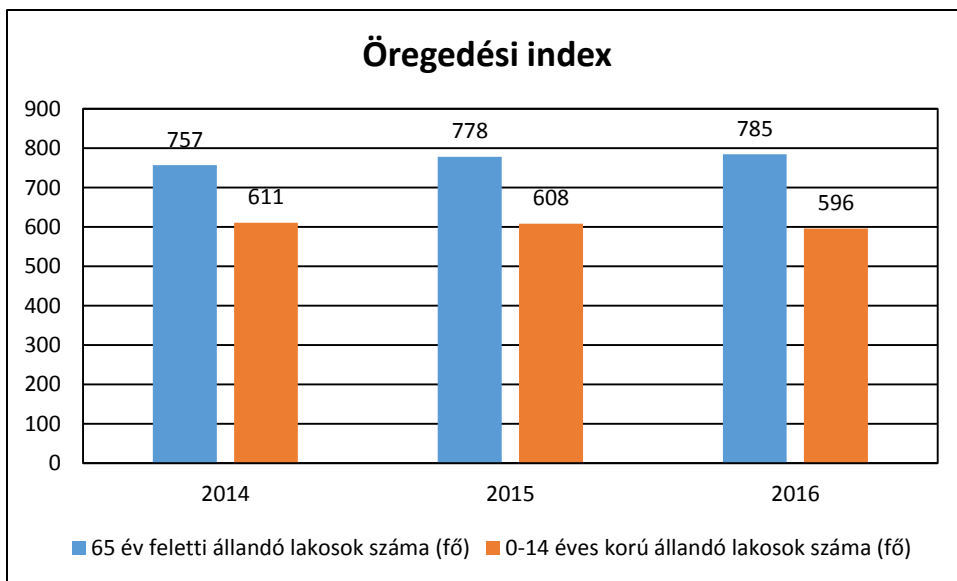
Magyarországon a halandóság – az 1993 óta tartó javuló tendencia mellett – nemzetközi összehasonlításban változatlanul magas. A halálozások száma 2011-ben 130 ezer alá csökkent, ez a folyamat 2015-ben megtorpant. 2015 során 131 600-an, az előző évinél 4,2%-kal többen hunytak el, ez tízezer lakosra számítva 134 halálesetet jelentett. A halálozási ráta 13,4 ezreléket tett ki: a férfiak halálozási rátája (13,5 ezrelék) továbbra is meghaladta a nőkéét (13,2 ezrelék).¹⁷

Az állandó népesség száma a település bejelentett állandó népességet jelenti függetlenül attól, hogy van-e máshol bejelentett tartózkodási helyük. Dobozon az állandó népesség száma a 2016-os adatok szerint 4108 fő. Az állandó népesség számának alakulása az országos demográfiai helyzetképnek megfelelően alakul a településen. A 60 év feletti férfiak száma a korai elhalálozás miatt fokozatosan csökken.

Öregedési index

	65 év feletti állandó lakosok száma (fő)	0-14 éves korú állandó lakosok száma (fő)	Öregedési index (%)
2014	757	611	123,9%
2015	778	608	128,0%
2016	785	596	131,7%

¹⁷ <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/mo/mo2015.pdf>

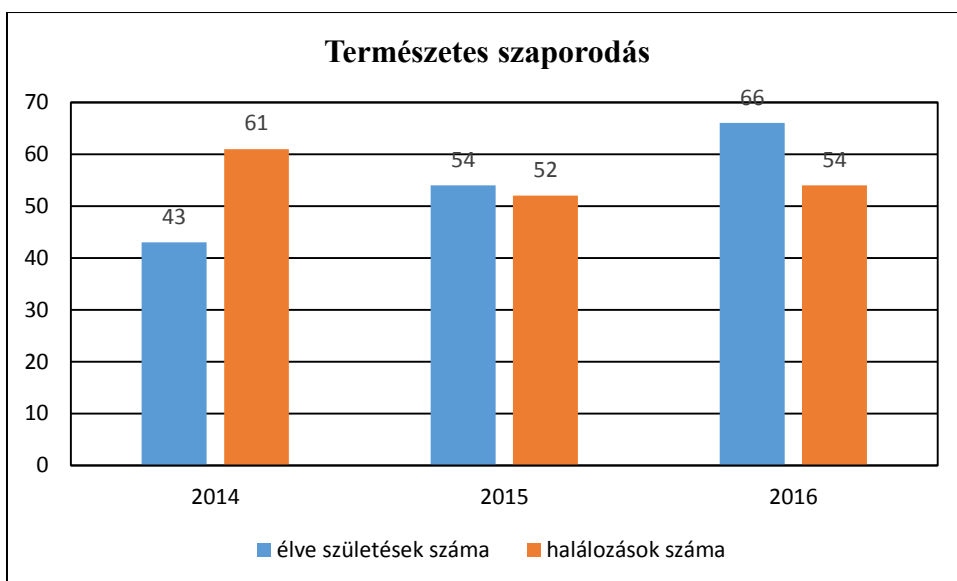

10. ábra

Természetes szaporodás

	élve születések száma	halálozások száma	természetes szaporodás (fő)
2014	43	61	-18
2015	54	52	2
2016	66	54	12

Forrás: TelR, KSH-TSTAR

11. ábra

A fejlett európai országokhoz hasonlóan Magyarország számára is az egyik legnagyobb demográfiai kihívás a társadalom öregedése. A tartósan alacsony termékenységgel és a várható élettartam emelkedésével a gyermekkorúak aránya csökken, az idősebb korosztályoké nő, így a csökkenő arányú aktív korosztályokra jelentős eltartási teher nehezedik.

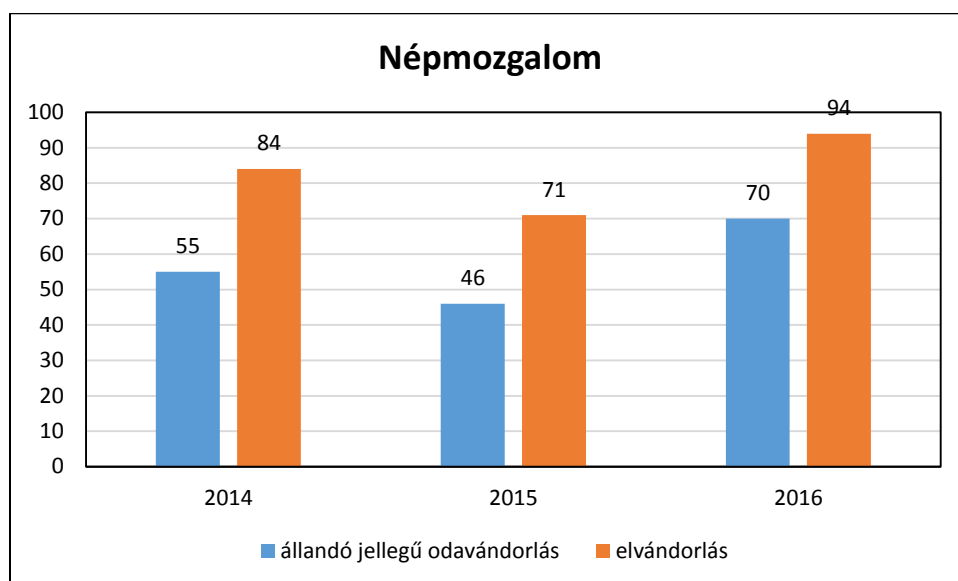
Az öregedési index azt jelzi, hogy 100 fő 14 év alattira mennyi 65 év feletti fő jut.

Az öregedési index, az alacsonyabb termékenység és a magasabb halandóság együttes hatásaként megállapítható, hogy a település elöregedő.

Belföldi vándorlások

	állandó jellegű odavándorlás	elvándorlás	egyenleg
2014	55	84	-29
2015	46	71	-25
2016	70	94	-24

Forrás: TelR, KSH-TSTAR

12. ábra

A belföldi lakóhely-változtatások iránya és mértéke lényegesen módosíthatja egy adott terület népességének – a születések és halálozások által meghatározott – számát. 2015-ben az országon belül mintegy 494 ezren választottak más települést lakóhelyül, 0,9%-kal többet a 2014. évinél. Ezen belül az állandó vándorlások száma 218 ezerre növekedett, ezzel meghaladta az 5 évvel ezelőtti szintet. A 2015- ben bejelentett 276 ezer tartózkodási hely-változtatás enyhén, 0,3%-kal (753 fővel) emelkedett az előző évhez képest. A belföldi vándorlási mozgalom az ország különböző területi egységeit eltérően érintette.¹⁸

A gazdasági struktúrában bekövetkező változások az évek során magukkal vonták a foglalkoztatási szerkezet átalakítását, mely következményeként megnőtt a településről elvándorlók száma. Ez a tendencia az évek alatt kisebb-nagyobb ingadozásokkal jellemző. A munkahelyek megszűntek. Az

¹⁸ <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/mo/mo2015.pdf>

aktív korú népesség a közeli városokban talált munkát. Az ingázással kapcsolatban felmerülő utazások költségeit vagy annak egy részét nem minden esetben vállalja át a munkáltató, így kénytelenek elköltözni a településről. A tanult fiatalok az ország távolabbi részeiben, vagy külföldön vállalnak munkát. A településre történő bevándorlás oka szintén a gazdasági helyzet alakulásában kereshető. Több család azért költözik Dobozra, mert a lakásárak itt alacsonyabbak, a megélhetés olcsóbb.

8.2.2. Foglalkoztatottság

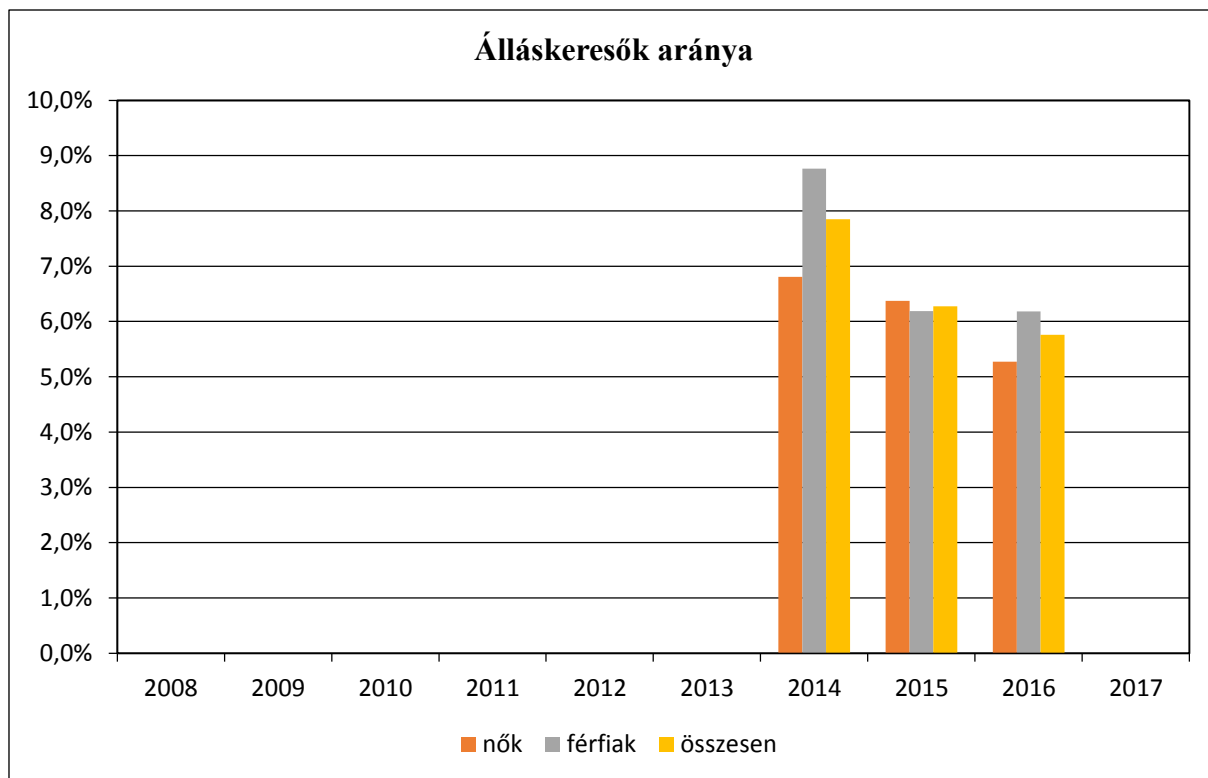
A gazdaságilag inaktív rétege – azok, akik a munkaerőpiacon sem foglalkoztatottként, sem munkanélküliként nincsenek jelen – a munkaerőpiac táján értelmezett potenciális tartaléka. Az elmúlt néhány évben a hazai munkaerő-piaci mutatók javultak, a foglalkoztatottak száma és aránya emelkedett, a munkanélküliség és az inaktivitás csökkent. A foglalkoztatottak számának folyamatos növekedése már 2011 óta tart, a munkanélküliek száma pedig 2013 óta csökken. 2015-ben a 15–64 éves foglalkoztatottak száma 106 ezer fővel, 4 millió 176 ezerre nőtt, miközben a 63,9%-os foglalkoztatási arány 2,1 százalékponttal meghaladta az egy évvel korábbit. 2013 óta jelentős mértékben csökkent a munkanélküliek száma és aránya. 2015-ben a 15–64 éves munkanélküliek száma 36 ezer fővel 307 ezerre, a munkanélküliségi ráta 7,8-ról 6,8%-ra mérséklődött az egy évvel korábbihoz képest. A munkanélküliségi mutatók a férfiak körében nagyobb mértékben csökkentek, mint a nőknél. Tovább javult a népesség iskolázottsági szintje: a legalább érettségivel rendelkezők aránya 2015-ben közel 56% lett – ezen belül a diplomások a 25–64 éves népesség több mint 24%-át tették ki –, miközben a legfeljebb alapfokú végzettségűek aránya (17%) tovább csökkent.¹⁹

Nyilvántartott álláskeresők száma, aránya 15-64 év között

év	15-64 év közötti lakónépesség (fő)			nyilvántartott álláskeresők száma (fő)					
	nő	férfi	összesen	nő		férfi		összesen	
	fő	fő	fő	fő	%	fő	%	fő	%
2014	1307	1495	2802	89	6,8%	131	8,8%	220	7,9%
2015	1271	1471	2742	81	6,4%	91	6,2%	172	6,3%
2016	1271	1456	2727	67	5,3%	90	6,2%	157	5,8%

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

¹⁹ <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/mo/mo2015.pdf>

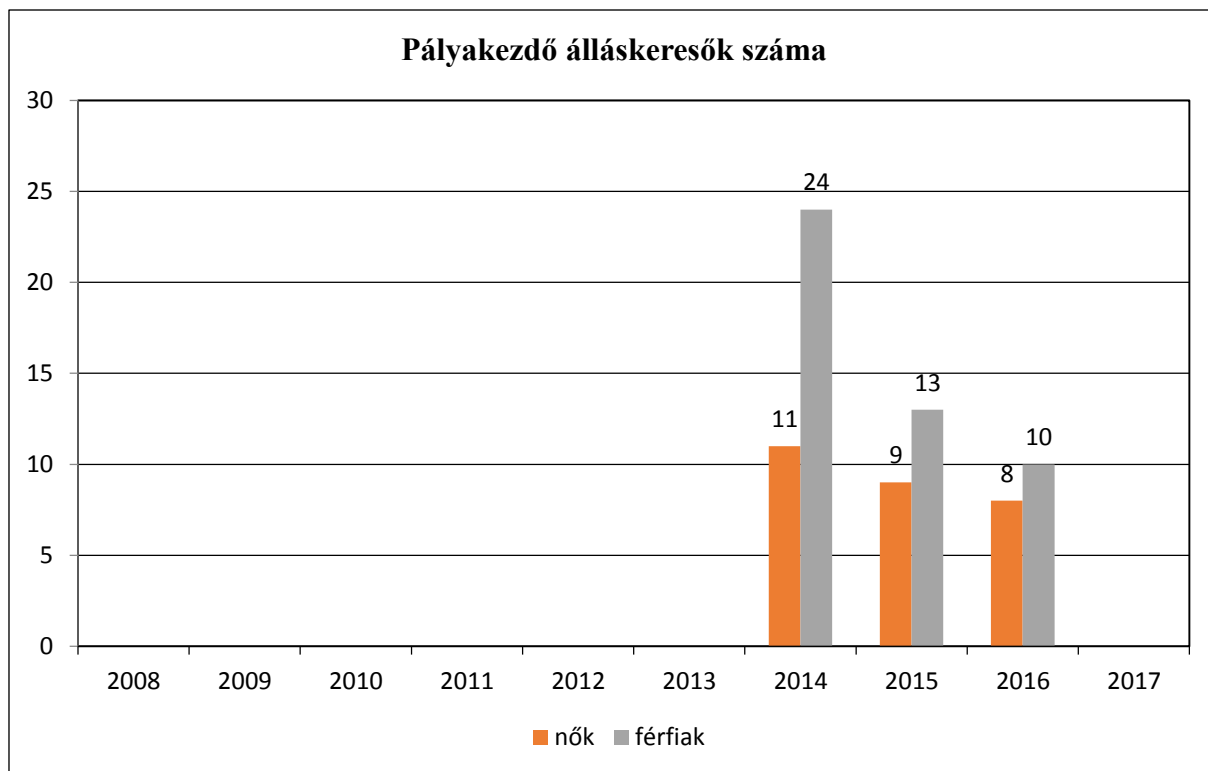
13. ábra

A kapott adatokból arra a következtetésre jutunk, hogy az aktív korú lakónépességhez képest milyen arányú a nyilvántartott álláskeresők száma, valamint, hogy milyen változások figyelhetők meg a nők és a férfiak viszonylatában. Az aktív korú népességből a férfiak magasabb számban szerepelnek és ezzel arányosan a nyilvántartott álláskereső férfiak száma is magasabb mind a három vizsgált évben. Ez azonban nem feltétlenül jelenti azt, hogy a férfiak magasabb számban munkanélküliek, tekintve, hogy a településen több inaktív nő él, akik családtámogatási ellátásban részesülnek. Mindezekon túl tudott, hogy az álláskeresési nyilvántartásból történő törlés, nem feltétlenül jelenti azt, hogy az illető munkába állt. Jellemző a településen a szezonális munka is.

Pályakezdő álláskeresők száma 18-29 év között

év	18-29 évesek száma			Nyilvántartott pályakezdő álláskeresők száma					
	nő	férfi	összesen	nő		Férfi		összesen	
	fő	fő	fő	fő	%	fő	%	fő	%
2014	318	331	649	11	3,5%	24	7,3%	35	5,4%
2015	327	334	661	9	2,8%	13	3,9%	22	3,3%
2016	319	326	645	8	2,5%	10	3,1%	18	2,8%

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

14. ábra

Míg a pályakezdők számában nemek szerint nincs túlzott eltérés, addig a pályakezdő álláskeresők közül a férfiak száma magas, különösen kiugró a 2014-es évben, majd ezt követően csökkenő tendenciát mutat.

Alacsonyan iskolázott népesség

év	15 éves és idősebb lakosság száma összesen			15-X éves legalább általános iskolát végzettek száma			általános iskolai végzettséggel nem rendelkezők 15-x évesek száma					
	összesen	nő	férfi	összesen	nő	férfi	Összesen		nő		férfi	
	fő	fő	fő	fő	fő	fő	fő	%	fő	%	fő	%
2001	3734	1922	1812	3030	1454	1576	704	18,9%	468	24,3%	236	13,0%
2011	3512	1748	1764	3279	1656	1623	233	6,6%	92	5,3%	141	8,0%

Forrás: TeIR, KSH

A 2001-es és 2011-es népszámlálási adatokat összevetve az általános iskolai végzettséggel nem rendelkezők számában jelentős csökkenés mutatkozik. A település előregedésének okán vélhetőleg jelentős azoknak a száma, akik az oktatási rendszer reformját megelőzően végezték iskoláikat és életkorukból adódóan elhaláloztak. Ennek függvényében a 233 fő magas számnak tekinthető.

A foglalkoztatáshoz való hozzáférés esélyei – Közfoglalkoztatás

2011-ben lépett hatályba a közfoglalkoztatásról szóló törvény, mely létrehozta a közfoglalkoztatás rendszerét. Az önkormányzat a közfoglalkoztatási rendszer keretein belül minden pályázati

lehetőséget kihasznál annak érdekében, hogy minél több álláskereső részére biztosítson részvételt a különböző programokban. Ilyen program volt a START közmunka program, amely révén jelentős számú álláskeresőt tudott képzettséghez juttatni.

A településen a közfoglalkoztatásban résztvevők elsősorban az alacsony iskolai végzettségűek, a hátrányos helyzetűek, illetve a roma lakosság. Esetükben a közmunka döntő jelentőségű tényező, ugyanis számukra az elérhető munkalehetőségek köre a nyílt munkaerőpiacon sokkal korlátozottabb. A közfoglalkoztatás átlagosan 7 hónap teljes munkaidős, többnyire egyszerű, képzettséget nem igénylő munkát jelent. A közfoglalkoztatás foglalkoztatáspolitikai programként a nyilvántartott álláskeresőket szólítja meg. A munka természete miatt a közfoglalkoztatottak között nagyobb arányban vannak a férfiak, valamint alapfokú vagy annál alacsonyabb iskolai végzettségűek. A közfoglalkoztatás révén nagy számban olyanok is rendszeres munkalehetőséghez jutnak, akiknek erre évek óta kevés esélyük nyílt, vagyis a közfoglalkoztatás segíti a munkaerő-piaci szocializációt. Ugyanakkor a tapasztalat szerint minél hosszabb ideig dolgoznak közfoglalkoztatottként, annál nehezebb újból elhelyezkedniük az elsődleges munkaerőpiacon.

Lakásviszonyok

A településen a lakhatási szegénység számottevő. A családok olyan körülmények között élnek, amelyek között nem teljesülnek a megfelelő lakás kritériumai. Megfizethetőségi problémák, alapszolgáltatásokhoz és infrastruktúrához való hozzáférés hiánya, minőségi vagy mennyiségi értelemben nem kielégítő (kis alapterület, fűtés hiánya, elmaradt felújítások) és rossz elhelyezkedésű lakás (szolgáltatásokhoz, infrastruktúrához való hozzáférés, rossz szociális környezet) jellemzőek. A lakás és a háztartás, a megélhetés költségeit csökkenti ugyan a kiterjedt, nagyobb családok együttélése, ugyanakkor számos feszültség és konfliktus hordozója is az ebből fakadó zsúfoltság, a pihenéshez, tanuláshoz szükséges tér és nyugalom hiánya.

A családok egészségügyi helyzete

A szegénység közvetlenül hat az egészségre: a szegényebb gyerekek születési súlya alacsonyabb és fejlődése lassabb. Ezeket a hatásokat jelzik az alacsonyabb IQ értékek és más, az értelmi fejlettséget mérő mutatók. Az alacsony születési súly ezen kívül gyakran vezethet tanulási problémákhoz, részképesség zavarokhoz, majd későbbiekben osztályisméltésekhez és iskolából való kimaradáshoz. A szegényebb családok több alkoholt fogyasztanak, többet dohányoznak, nem táplálkoznak egészségesen, és kevesebbet sportolnak. Ezek a magatartásformák lehetnek válaszreakciók is az őket érő stressz hatásokra.

Dobozon két védőnői körzet van. Kötelező feladatait a lakosság körében végzi. A lakosság szakellátását a Békés megyei Pándy Kálmán Kórház látja el. Két betöltött háziorvosi és egy gyermekorvosi praxis van. Az alacsony státuszú lakosság körében több szempontból nem megoldott a kötelező szűréseken való részvétel. Egyrészt anyagi okokból, tekintve, hogy nem tudják vállalni az utazás költségeit. Másrészt, mert alacsonyabb iskolázottságukból fakadóan kevésbé veszik észre a betegségek korai tüneteit, a betegségek előrehaladottabb stádiumában fordulnak orvoshoz, inkább veszik igénybe a sürgősségi ellátásokat.²⁰

²⁰ Doboz, Helyi Esélyegyenlőségi Program

8.2.3. Az intézmény szervezeti felépítése, tárgyi és személyi eszközei

Az intézmény fenntartója, adatai

A Dobozi Általános Iskola a Békéscsabai Tankerületi Központoz tartozik.

Az intézmény neve, székhelye, elérhetőségei:

Dobozi Általános Iskola, 5624 Dobo, Kossuth tér 15.

OM azonosító: 028315

Telefon/fax: 66/268 298

E-mail: iskola@doboz.hu

Honlap: www.dobozialtanosiskola.hu

Az intézmény bemutatása

Dobozon 1715-től működött az egytanítós református iskola. Ezt követően kéttanítósra bővült, és több épületben is folyt az oktatás. Később a református iskola mellett katolikus és állami iskola is működött. 1942-ben Dobozon is bevezették az elemi iskola nyolc osztályát. A szétszórta tanyákon és majorokban lakó tanulók iskolába járását az uradalom biztosította.

Az intézmény szép környezetben, 1948 óta a kastélypark szomszédságában, a település központjában található. Az iskola épülete, melynek egy része már a XIX. században épült, a Wenckheim grófi család tulajdona volt. Az egykori kastély, 1996-ban egy 11 tantermes új szárnyal gazdagodott, ennek köszönhetően a Dobozon addig szétszórta található iskolák tanulói egy helyre kerültek.

Az iskola feladata, hogy megadja az alaptudást, melyre építve különböző intelligencia szintet érhet el az egyén. Egy ország, egy település, egy közösség kultúráját döntően meghatározza a benne szereplők értelmi szintje, mely alakulásában nagy jelentősége van a helyi oktató munkának.

Az iskolában évről-évre próbálnak megfelelni a kor követelményeinek a technikai fejlesztés és a szakmai fejlődés terén egyaránt. A tanórákon interaktív táblákat használnak a gyerekek nagy meglepésére, valamint bevezették a digitális naplót. Angol nyelvből differenciált órákat tartanak már az első osztálytól. Felmenő rendszerben bevezették a táblajátékok oktatását, melynek hasznosságát már most tapasztalják. A tanórákon kívül nagyon sok szabadidős tevékenységet szerveznek, melyek a pedagógusok és a tanulók számára egyaránt sikerélményekben gazdagok. A mai igényeket sok tekintetben kielégítő informatikai teremmel büszkélkedhetnek, és minden tanteremben az internetelés is biztosított. A folyamatos fejlődés és fejlesztések ellenére is egy évtizede tapasztalják, hogy csökken a gyereklétszám. Ez egyrészt a születésszámok csökkenésének, másrészt a városi iskolák elszívó hatásának köszönhető.

Az intézmény 2015 óta ÖKOISKOLA.

A tanulóközösség heterogén összetételű, szociális helyzetében nagy különbségek tapasztalhatók. Magas a közfoglalkoztatott szülők száma. Jelenlegi tanulólétszámuk mintegy 200 fő, mely az utóbbi években csökkent. Így harmadik és hatodik évfolyamon egy-egy osztályban, a többi évfolyamokon két-két osztályban tanulnak a diákok. A gyermekek közel 52%-a hátrányos helyzetű, 29,5%-uk halmozottan hátrányos helyzetű. Jelentős a roma tanulók száma. Már több éve integrált oktatás folyik a sajátos nevelési igényű tanulók érdekében, kiknek aránya 20,5% körül van.

Az intézmény külső kapcsolatai

Az intézmény rendszeresen tartja a kapcsolatot az alábbi szakmai szervezetekkel:

- Az intézmény fenntartójával: Békéscsabai Tankerületi Központ (Békéscsaba, Kiss Ernő u. 3.)
- Doboz Nagyközség Önkormányzatának Képviselő-testületével, Polgármesteri Hivatal, (Doboz, Kossuth tér 3.) •
- A helyi oktatási intézmények vezetőivel és tantestületeivel: Mesekert Óvoda (Doboz, Dobó u. 16.) •
- A területileg illetékes nevelési tanácsadóval: Esély Pedagógiai Központ Általános Iskola, Speciális Szakiskola, Egységes Pedagógiai Szakszolgálat, Nevelési Tanácsadó (Békéscsaba, Vandhádi út 3.)
- Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság (Békéscsaba, Kiss Ernő u. 3.)
- A Dobozi Iskoláért Alapítvány kuratóriumával.
- A Dobozi Iskoláért Egyesülettel
- A Dobozi Közösségi Ház és Könyvtárral (Doboz, Hunyadi tér 1.) •
- A Dobozi Népművészeti Egyesülettel
- Dobozi Szabadidős Tömeg és Versenysport Közhasznú Egyesülettel
- Egyházakkal
- Az általános iskolák, középiskolák vezetőivel beiskolázási felelőseivel
- Az Egészségügyi Központ (Doboz, Hunyadi tér 5.) illetékes egészségügyi dolgozóival,
- Gondozási Központ Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgáltatóval (Doboz, Ady E. u. 9.)²¹

Kapcsolattartás a pedagógiai szakszolgálatokkal, a pedagógiai szakmai szolgáltatókkal

A pedagógiai szakszolgálattal való kapcsolattartásért és a pedagógiai szakmai szolgáltatások igénybevételéért az intézményvezető-helyettes felelős. Munkája során segíti, hogy a szülők szükség esetén felvegyék a kapcsolatot a szakértői bizottsággal, igénybe vegyék a nevelési tanácsadás szolgáltatásait, illetve segítséget kérjenek a kiemelten tehetséges tanulók további fejlesztéséhez. Megszervezi továbbá a pedagógiai szakmai szolgáltatások igénybevételét a pedagógus továbbképzés, a pedagógiai értékelés, a tanügy-igazgatási szolgáltatások szükség szerinti igénybevételét, illetve a tanulmányi-, a sport- és a tehetséggondozó versenyeken való részvételt.

Kapcsolattartás a gyermekjóléti szolgálattal

A gyermekjóléti szolgálattal a kapcsolatot az intézményvezető-helyettes tartja. Feladata, hogy megelőzze a tanulók veszélyeztetettségét, veszélyeztetés esetén eljárást kezdeményezzen. Feladata az osztályfőnökök jelzéseit követően a tanulói hiányzások jogszabályban rögzített mértéke után a gyermekjóléti szakszolgálatokkal való kapcsolat felvétele. Delegálja a gyógypedagógust, fejlesztő pedagógust, osztályfőnököt a gyermekjóléti szakszolgálat által szervezett eszmegbeszélésekre. Szervezi a kapcsolatfelvételt a rászoruló tanulók (szülei) és a gyermekjóléti szakszolgálatok között.

Kapcsolattartás az iskola-egészségügyi ellátását biztosító egészségügyi szolgáltatóval

²¹ Pedagógiai Program

Az egészségügyi ellátást biztosító szolgáltatókkal való kapcsolat célja a nemzeti köznevelési törvényben előírt, évenként esedékes szűrővizsgálat lebonyolítása. A szolgáltatókkal a szűrővizsgálatok szervezéséhez és lebonyolításához szükséges kölcsönös kapcsolatért az intézményvezető-helyettes felelős. A tanköteles tanulók évenként egy alkalommal külön beosztás szerint fogászati, szemészeti és általános szűrővizsgálaton vesznek részt.

A szülők és a pedagógusok együttműködésének formái

Családlátogatás: indokolt esetben (önállóan, illetve a családsegítő szolgálattal együtt is). Feladata a szülők tájékoztatása gyermekük iskolai életéről, magaviseletéről, tanulmányi eredményeiről; segítségnyújtás a szülőknek a gyermek neveléséhez; valamint az együttes, összehangolt pedagógiai tevékenység kialakítása a szülő és a pedagógus között.

Egyéni beszélgetés: Feladata a gyermekek családi hátterének, körülményeinek megismerése, illetve tanácsadás a gyermek optimális fejlesztésének érdekében.

Szülői értekezlet: Feladata a szülők és a pedagógusok közötti folyamatos együttműködés kialakítása. A szülők tájékoztatása az iskola céljairól, feladatairól, lehetőségeiről, az országos és a helyi közoktatás-politika alakulásáról, változásairól, a helyi tanterv követelményeiről, az iskola és a szaktanárok értékelő munkájáról, saját gyermekének tanulmányi előmeneteléről, iskolai magatartásáról, a gyermek osztályának tanulmányi munkájáról, neveltségi szintjéről, az iskolai és az osztályközösség céljairól, feladatairól, eredményeiről, problémáiról. A szülők kérdéseinek, véleményének, javaslatainak összegyűjtése és továbbítása az intézmény vezetősége felé.

Fogadóóra: Feladata a szülők és a pedagógusok személyes találkozása, illetve ezen keresztül egy-egy tanuló egyéni fejlesztésének segítése konkrét tanácsokkal.

Bemutatóóra, nyílt nap: Feladata, hogy a szülő betekintést nyerjen az iskolai nevelő és oktató munka mindennapjaiba, ismerje meg személyesen a tanítási órák lefolyását, tájékozódjon közvetlenül gyermeke és az osztályközösség iskolai életéről.

Írásbeli tájékoztató Feladata a szülők tájékoztatása a tanulók tanulmányaival vagy magatartásával összefüggő eseményekről, illetve a különféle iskolai vagy osztály szintű programokról.

Közös programok Iskolai rendezvények: (Advent, Jótékonysági est, farsang)

Pályaválasztási tanácsadás: Egyéni tanácsadás, szülői értekezlet

Az SNI tanulókkal és szüleikkel történő folyamatos kapcsolattartás a fejlesztő- és gyógypedagógus, logopédus közreműködésével.

Nyilvánosság biztosítása

Az igazgatói szülői értekezlet, a honlap, a közösségi oldalak és a helyi újság segítségével az iskola életébe, programjaiba nyerhetnek betekintést. A pedagógiai program, a szervezeti és működési szabályzat, illetve a házirend egy-egy példánya a következő személyeknél, illetve intézményeknél tekinthető meg: az iskola honlapján; az iskola irattárában; az iskola igazgatójánál.²²

Az iskola-család együttműködése nem hatékony, a hátrányos helyzetű tanulók szülei, hozzátartozói nem veszik igénybe az iskola által kínált lehetőségeket. Érdektelenség, elutasítás jellemző.

A tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

Valamennyi tanulónak joga van képességei minél maradéktalanabb kibontakoztatására, személyiségfejlődésének támogatására. Külön figyelmet kell fordítani a valamilyen okból hátrányos

²² Pedagógiai Program

helyzetbe került tanulókra, akiknek olyan támogató környezetre van szükségük, amely biztosíthatja iskolai sikerességüket. Az iskola – többek között – az alábbi segítséget nyújtja számukra az esélyegyenlőség megteremtése érdekében:

- kulcskompetenciák fejlesztése,
- az oktatásban használt információs, kommunikációs technológiák alkalmazása, a digitális tananyagok felhasználásának elősegítése,
- méltányos és egészséges tanulási környezet kialakítása,
- a pedagógusok módszertani kultúrájának fejlesztése,
- tapasztalat-, élményszerzésen alapuló tanulás,
- a differenciáló módszerek alkalmazása,
- a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű és a sajátos nevelési igényű tanulók integrált nevelése,
- a mindennapos testedzés, a mozgás, sportolás biztosítása,
- környezettudatos szemléletű oktatás-nevelés,
- egészségügyi, szociális támogató rendszer kialakítása,
- hatékony, új tanulási módszerek elsajátíttatása és alkalmazása a tanórákon,
- a tanulói aktivitás növelése a tanítási órákon,
- a tanulási attitűd pozitív átformálása,
- a továbbtanulás támogatása,
- személyiségfejlesztés és közösségépítés,
- a szabadidő hasznos eltöltésének elősegítése,
- partnerközpontú nevelés.

Tárgyi feltételek

Az iskola helyszínéül a Wenckheim kastély 1948 óta szolgál. A hozzáépített új épületszárnyat 1996-ban adták át. A régi és új épületegyüttes modern számítógépteremmel, fejlesztő teremmel, valamint interaktív táblákkal felszerelt szaktantermekkel biztosítja az oktatást a tanulók számára. Azonban az egyre növekvő oktatási követelmények szükségessé teszik további szaktanterek kiépítését, melyet helyileg a tetőtérbe terveznek. Továbbra is megoldatlan a megfelelő tornaterem kialakítása. Ezért egyelőre az iskola két udvarrészrel – az egyik füves, játszóparkkal, és egy betonpályával – biztosítja a gyerekek szabadidő eltöltéséhez szükséges játék-sportteret. Ehhez még igénybe tudják venni a ligeti parkot és a nagy sportpályát is.

Az intézmény nevelőtestülete

Az iskolában a hátrányos helyzetű tanulók aránya nagyon magas. Ez nagyban meghatározza a pedagógiai célkitűzéseiket. Kis célokat, elérhető célokat tűznek maguk elé, melyek elérése sikerélményt nyújthat, és újabb feladatokra motiválja a tantestület tagjait. Folyamatosan fejlődnek a szakma és az infrastruktúra szempontjából egyaránt. Céljuk megláttatni ezeket az eredményeket azokkal a szülőkkel is, akik sajnos a városi iskolákat részesítik előnyben. Fontos, hogy egy stabil, hivatástudattal felruházott tantestület, a tanulói létszámot megtartva a jövőben is nyugodt körülmények között végezze munkáját az oktatás (diákok, szülők, fenntartó,), valamint a civil élet szereplőivel együttműködve.

A tantestületben összesen 28 pedagógus dolgozik, 2 fő gyesen van, a szakos ellátottság 100%-os. A pedagógusok nyitottak az újra, rendszeresen és a lehetőségekhez mérten vesznek részt

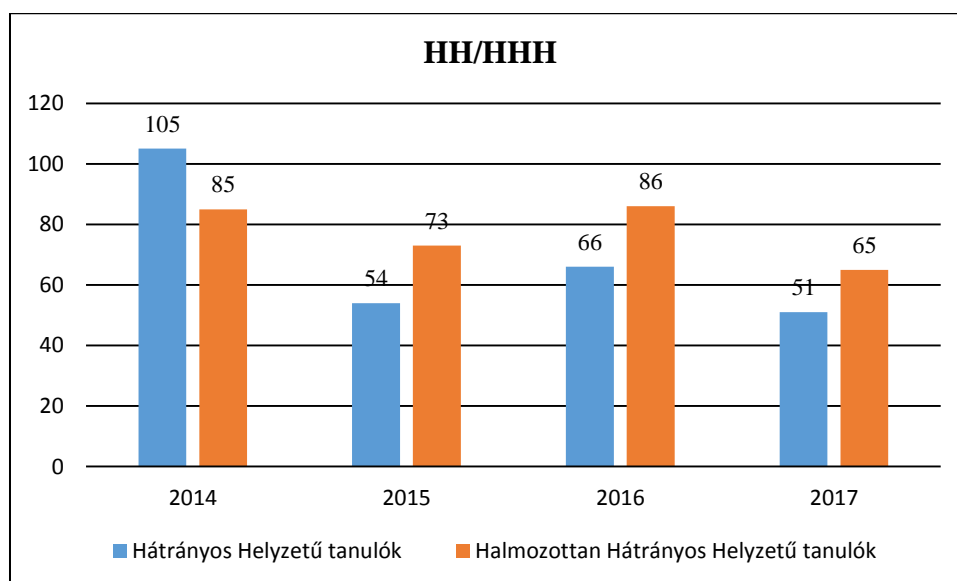
továbbképzéseken, köztük az együttműködés jó. Az intézményben összesen négy munkaközösség működik, alsós, felsős, testnevelés és az ÖCS. Mesterpedagógusok száma négy fő.²³

8.2.4. Tanulói helyzetkép – Doboz

	2014/2015	2015/2016	2016/2017
Adott tanévben az összes tanuló létszáma (október 1.)	240	221	207

A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók száma tárgyév január elsejei adatszolgáltatás alapján

	2014	2015	2016	2017
Hátrányos Helyzetű tanulók	105	54	66	51
Halmozottan Hátrányos helyzetű tanulók	85	73	86	65

15. ábra

A hátrányos, illetve halmozottan hátrányos helyzet megállapításának jogszabályi szempontrendszere nem nyújt teljes körű tájékoztatást a tanulók helyzetének megítéléséről. Az intézményben dolgozó pedagógusok tapasztalatai azt mutatják, hogy súlyosabb a helyzet a statisztikai adatok által mutatottaknál. A szegénységhez vezető főbb társadalmi tényezők, az alacsony aktivitási arány, az iskolai végzettség, a szakképzettség hiánya, a „rossza lakóhely”, a rossz egészségi állapot, roma népességhez tartozás jellemző.

²³ Pedagógiai Program

Tapasztalataik szerint is a szegénységben való felnevelkedés különösen veszélyezteti azokat a gyerekeket, akiknek szülei alacsony iskolázottságúak, emiatt a munkaerő-piacról tartósan kiszorulnak, sokadmagukkal nevelkednek egy családban, kis falvakban élnek, roma népességhez tartozók. A megfelelő családi minták hiányai jelentősen korlátozzák a sikeres társadalmi beilleszkedés esélyeit.

Az SNI-s tanulók számának alakulása

	2014/2015	2015/2016	2016/2017
Sajátos nevelési igényű (SNI) tanulók száma	43	38	41

KIR STAT

Az SNI tanulók száma a vizsgált időszakban jelentős változást nem mutatott.

A korai iskolaelhagyás, a lemorzsolódás gyakran az érzelmi zavarral küzdő tanulókat, az értelmi fogyatékos tanulókat, valamint a tanulási zavarral küzdő tanulókat érinti. A többségi tanulóknál jelentkező okokon túl esetükben még az alábbiak jellemzőek:

- A szociális képességek fejlettsége nem megfelelő szintű (a mentális zavarok kialakulásához nagymértékben hozzájárul).
- Fokozott támogatásra és odafigyelésre van szükségük az iskolában.
- Tanulási sikereik korlátozottak

Az Iskola fogadja a beiskolázási körzet sajátos nevelési igényű tanulóit, kiemelt feladatuknak tekintik az iskola életébe való maradéktalan integrálásukat.

Az SNI tanulók nevelése-oktatása állapotuknak megfelelően a vonatkozó jogszabályi előírások szerinti speciális implementációjú tanterv szerint történik. A használt módszerek igazodnak hiányosságaikhoz, fogyatékoságukhoz. Értékelésük egyéni elbírálás alapján, a vonatkozó szabályozók által megfogalmazott metódusnak megfelelően folyik. Azoknak az SNI tanulóknak kerül sor a többségi tanulókkal történő együttnevelésre, akiknek nevelését-oktatását a szakértői bizottságok integrált osztályban javasolják. Ezek a tanulók többségi társaikkal együtt végzik iskolai feladataikat, de a szükséges területeken támogatást kapnak. Ez jelenti a fokozott toleranciát, az egyéni fejlesztést, más munkaszervezési formák alkalmazását, speciális tankönyv használatát, az ellenőrzés és értékelés szigorú igazítását a tanuló képességeihez, s az egyéni foglalkozásokat. A tanulók fejlesztése a törvényben rendelkezésre álló időkeretek (habilitációs és rehabilitációs órakeret) és csoportszervezési előírások megtartásával speciális szakemberek igénybevételével folyik.

A sajátos nevelési igényű tanulók hátrányainak enyhítését az alábbi pedagógiai tevékenységekkel kívánják elérni:

- Gyógypedagógus, fejlesztőpedagógus végzettségű pedagógus alkalmazásával,
- Az irányelvek figyelembevételével készített eltérő tantervekkel, mely része az iskola helyi tantervének,
- A fogyatékoság típusának megfelelő tankönyvek, tanulási segédletek alkalmazásával,
- A tanulók képességének megfelelő differenciált foglalkoztatások tartásával,
- A fogyatékos tanulók részére kidolgozott értékelési formák alkalmazásával,
- Képességfejlesztő játékok, eszközök használatával,

Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanulók

	2014/2015	2015/2016	2016/2017
Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel (BTMN) küzdő tanulók száma	9	13	16

KIR STAT

A beilleszkedési, tanulási és magatartási zavar az elfogadott társadalmi normáktól való eltérő viselkedés, valamint a tanulási képességek zavara. Fontos feladat időben felismerni és kiszűrni a beilleszkedési, tanulási és magatartási problémákkal küzdő tanulókat.

Ezért az iskola feladatai között az egyik legfontosabb a helyzet felismerése, jelzése, a megfelelő szakemberhez való irányítás. Elvárt az együttműködés a gyógypedagógusokkal, pedagógiai szakszolgálatok szakembereivel és az egészségügyi intézményekkel.

A beilleszkedési, tanulási és magatartási zavarok enyhítését az alábbi pedagógiai tevékenységekkel kívánják elérni:

- Fejlesztőpedagógus támogatásával egyéni fejlesztés, tanulmányi támogatáshoz,
- Tanórákon támogató légkör kialakításával, békéltető, konfliktusmegoldó stratégia alkalmazásával
- Arizóna programmal
- A felnőttek és a serdülők közötti barátságos viszony kialakításával, amely lehetővé teszi, hogy a tanuló problémáival, érzelmi konfliktusaival, kritikus élethelyzeteiben bizalommal fordulhat tanítójához, tanáraihoz,
- Személyes szeretetteljes bánásmód kialakításával,
- Teljesíthető, reális követelmények támasztásával, a pozitív énkép kialakulásának támogatásával (dicsérettel, biztatással),
- A szülőkkel való rendszeres kapcsolattartással,
- Az egy osztályban tanító tanárok együttműködésével, egységes nevelési elvek alkalmazásával;
- A közös iskolai és iskolán kívüli programok során a peremhelyzetű tanulók bevonásával,
- Szükség esetén pszichológus, ill. más külső szakember segítségének igénybevétele
- Az iskolai könyvtár, valamint az iskola más létesítményeinek, eszközeinek egyéni vagy csoportos használatával;
- A középiskolai továbbtanulás irányításával, segítségével;
- Iskolai sportkör, szakkörök, szabadidős foglalkozások (pl. színház- és múzeumlátogatások) szervezésével;

Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő tanulók

	2014/2015	2015/2016	2016/2017
Rendszeres gyermekvédelmi ellátásban részesülő tanulók száma	155	148	143

A hátrányos, illetve halmozottan hátrányos helyzet megállapításának alapja, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultság feltételei, és a megállapításáról szóló határozat rendelkezésre álljon.

8.3. Berczki Máté Általános Iskola, Kunágota

Kunágota Békés megye déli részén helyezkedik el. Határ települései: Medgyesegyháza, Almáskamarás, Dombiratos, Magyardombegyháza, Mezőkovácsháza és Magyarbánhegyes. A község nevével először egy 1463-as oklevélben találkozunk. A törökök 1596-ban teljesen elpusztították, majd kiűzésüket követően a Kincstár állományába került.

A község népessége ettől az időtől kezdve fokozatosan növekedett. Az akkor még Csanád megyéhez tartozó település lakossága 1869 és 1930 között megháromszorozódott. Ezután azonban részben a gazdasági válság, részben a háború következtében jelentősen csökkent a lakosság száma. 1998-ra 3243 főre esett vissza. A község 6 km-re fekszik a legközelebbi vasútállomástól. A közel 200 embernek munkát biztosító Kunágotai Bercsényi Zrt. a helyiek egyik fő foglalkoztatója. A növénytermesztés mellett sertéshízlalással is foglalkoznak.

Az elmúlt évtizedekben jelentős fejlődés tapasztalható a település infrastruktúrájának kiépítésében. A korábban megépült vízvezetékrendszer mellett megvalósult a belterület teljes körű gázellátása, és több szilárd burkolati út is épült.

A település középületei közül említésre méltóak a templomok, a művelődési ház, az iskola és a községháza épületei, valamint az önkormányzat által állított I. és II. világháborús emlékművek.

A település lakosságára a társadalmi leszakadás jellemző. A jövedelmek az átlagosnál alacsonyabbak. A munkahelyek elégtelensége további problémákat okoz a településen élőknek. Jellemző, hogy csak egy kereső van a családban, de az sem ritka, hogy mind a két szülő munkanélküli. Kunágota előregedő településszerkezetű. A lakónépesség számában folyamatos csökkenés tapasztalható, és az elvándorlás jellemző.²⁴

8.3.1. Demográfiai mutatók a kiírásban megfogalmazott célkitűzések tükrében

Hazánkban a lakóhely szegregáció közül a szegénység szegregációja a leggyakoribb. 2001-ben került meghatározásra a szegregációs index, mely szerint szegregátum az, „ahol az aktív korú, vagyis 15-59

²⁴ Kunágota Helyi Esélyegyenlőségi Programja 2013-2018.

kor közötti népességen belül a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya mindkét mutató esetében legalább 50 %.

Szegregációval veszélyeztetett településrészről akkor beszélünk, ha a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és a rendszeres jövedelemmel nem rendelkezők aránya százalékban 35-50 közötti.

Kunágótán a szegregátumban élő népesség száma 2017-ben 138 fő volt, melyből az elsődleges célcsoport nagysága 50 fő. *Háztartásaikban 52 gyermek él.* Közös jellemzőjük a tudáshoz, a közösségi szolgáltatáshoz való hozzáférés korlátozottsága, a lakásállomány minősége és komfortossága okán létrejött betegségek és a munkaerő-piaci leszakadás. A területen 86 fő jut bérhez vagy valamilyen állami juttatáshoz. Közülük 46 fő végez valamilyen tevékenységet, és csak 19 fő tudott az elsődleges munkaerő-piacon elhelyezkedni. A többiek közfoglalkoztatottak.

	2016. évi adatok		
Megnevezés	Kunágota összes	2. veszélyeztetett terület	3. veszélyeztetett terület
Lakónépesség száma	2777	230	67
Lakónépességen belül a 0-14 évesek	16,6	19,6	11,9
Lakónépességen belül a 15-59 évesek	56,7	63,5	58,2
Lakónépességen belül a 60x évesek	26,6	17	29,9
Legfeljebb alapkú általános iskolát végzetek aránya, az aktív korú népességen belül	33,1	43,2	58,8
Felsőfokú végzettséggel rendelkezők a 25 éves és idősebb népesség arányában	4,1	0	2
Lakásállomány (db)	1318	93	30
Alacsony komfortfokozatú lakások aránya	30,4	37,6	46,7
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők, az aktív korúakon belül	56,7	69,2	48,7

Legfeljebb alapfokú általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres jövedelemmel nem rendelkezők aránya, az aktív korú népességben belül	23,7	38,4	33,3
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességben belül	39,1	28,8	44,4
Foglalkoztatottak nélküli háztartások aránya	57,9	58,1	55,2
Állandó népesség száma (csak a település egészére adható meg)	2939		
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya	47,7	71,1	40
Gazdaságilag nem aktív népesség aránya a lakónépességben belül	64,3	61,7	52,2
Munkanélküliek aránya	28,9	48,9	37,5
Tartós munkanélküliek aránya	12,4	23,9	9,4
Komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül	26,4	36,5	42,9
Egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül	5,4	1,2	0

Forrás: önkormányzati adatok

	2017. évi adatok		
Megnevezés	Kunágota összes	2. veszélyeztetett terület	3. veszélyeztetett terület
Lakónépesség száma	2623	88	131
Lakónépességen belül a 0-14 évesek	15,5	23,8	19,8
Lakónépességen belül a 15-59 évesek	56,4	52,3	56,5
Lakónépességen belül a 60x évesek	28,1	23,9	23,7
Legfeljebb alapfokú általános iskolát végzettek aránya, az aktív korú népességen belül	32,4	37,5	32,1
Felsőfokú végzettséggel rendelkezők a 25 éves és idősebb népesség arányában	6,8	1	0
Lakásállomány (db)	1254	74	25
Alacsony komfortfokozatú lakások aránya	25,2	36,1	42,4
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők, az aktív korúakon belül	55,2	68,6	48,1
Legfeljebb alapfokú általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres jövedelemmel nem rendelkezők aránya, az aktív korú népességen belül	22,6	37,8	32,1
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	38,7	27,9	43,6

Foglalkoztatottak nélküli háztartások aránya	57,2	57,5	54,3
Állandó népesség száma (csak a település egészére adható meg)	2827		
Alacsony presztízű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya	47,1	70,6	39
Gazdaságilag nem aktív népesség aránya, a lakónépességen belül	67,7	60,8	51,5
Munkanélküliek aránya	28,2	48,2	36,8
Tartós munkanélküliek aránya	11,1	23,2	8,9
Komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül	25,3	36,1	42,4
Egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül	5,4	1,1	0

Forrás: önkormányzati adatok

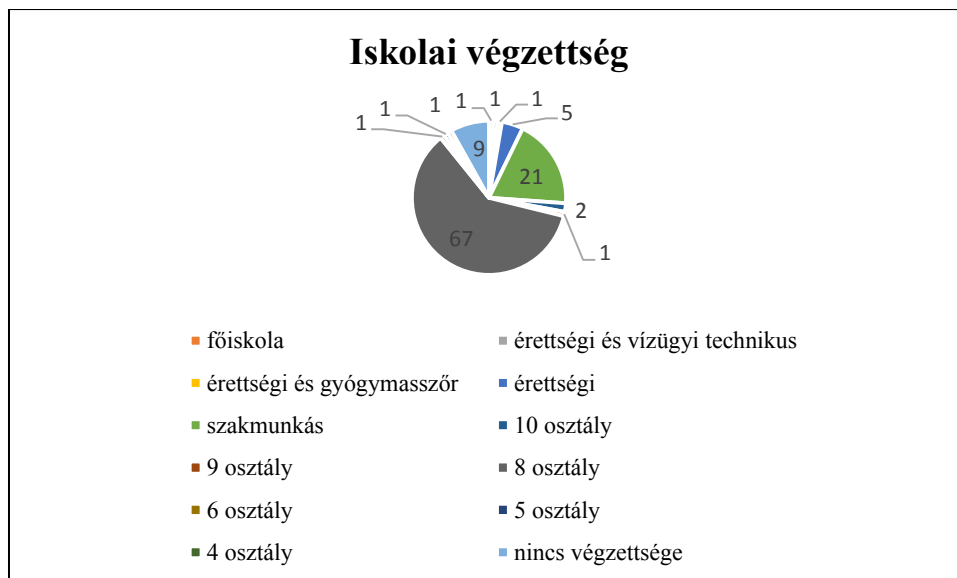
Kunágótán a szegregátumban élő lakónépesség számának csökkenése abból ered, hogy a teljesen lelakott, összedőlés határán álló lakóépületeket elhagyják, és hasonló, településszéli utcákba költöznek.

Az itt élő nyolc osztályt végzettek, kompetenciáikban erősen elmaradó emberek. Alacsony jövedelmük és lakhatási problémáik miatt helyzetükön önerejükől változtatni nem tudnak. A családok jelentős részének tartozásai vannak. Közösségi aktivitásuk alacsony, saját, önszerveződő közösségeik nincsenek. Az átlagosnál jobban érintik az itt élőket az egészségügyi problémák is. A nők száma 24, a férfiaké 26 fő, a gyermekek száma 52 fő. A családok száma 32. A családok közül 3 (14 fő) nem rendelkezik a településen bejelentett lakcímmel. Minden család rendszeres gyermekvédelmi támogatásban részesül.

8.3.2. Iskolai végzettség

Iskolai végzettség	
főiskola	1
érettségi és vízügyi technikus	1
érettségi és gyógymasszőr	1
érettségi	5
szakmunkás	21
10 osztály	2
9 osztály	1
8 osztály	67
6 osztály	1
5 osztály	1
4 osztály	1
nincs végzettsége	9

Forrás: önkormányzati adatok

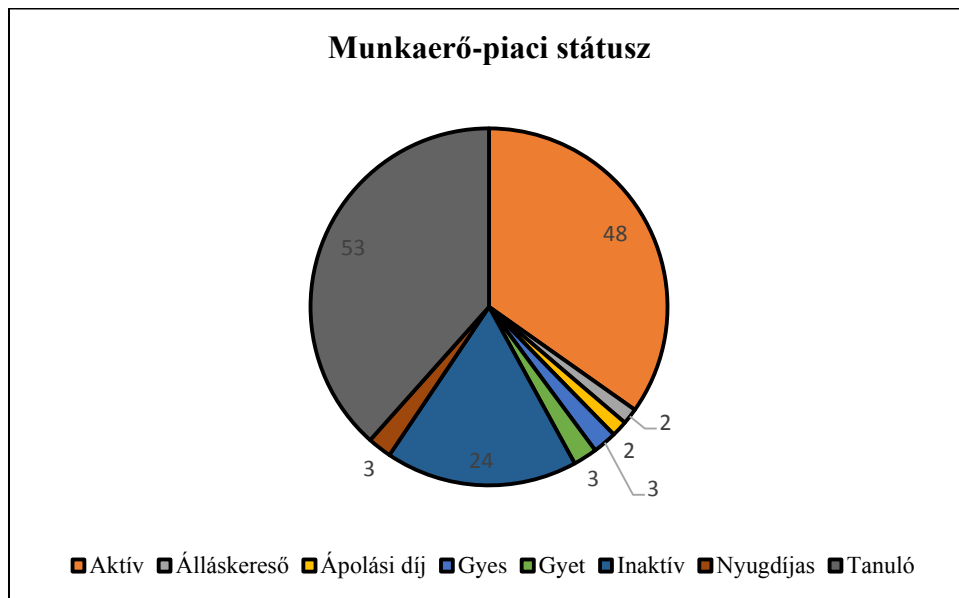

16. ábra

8.3.3. Munkaerő-piaci státusz

Munkaerő-piaci státusz	
Aktív	48
Álláskereső	2
Ápolási díj	2
Gyes	3
Gyet	3
Inaktív	24
Nyugdíjas	3
Tanuló	53

Forrás: önkormányzati adatok

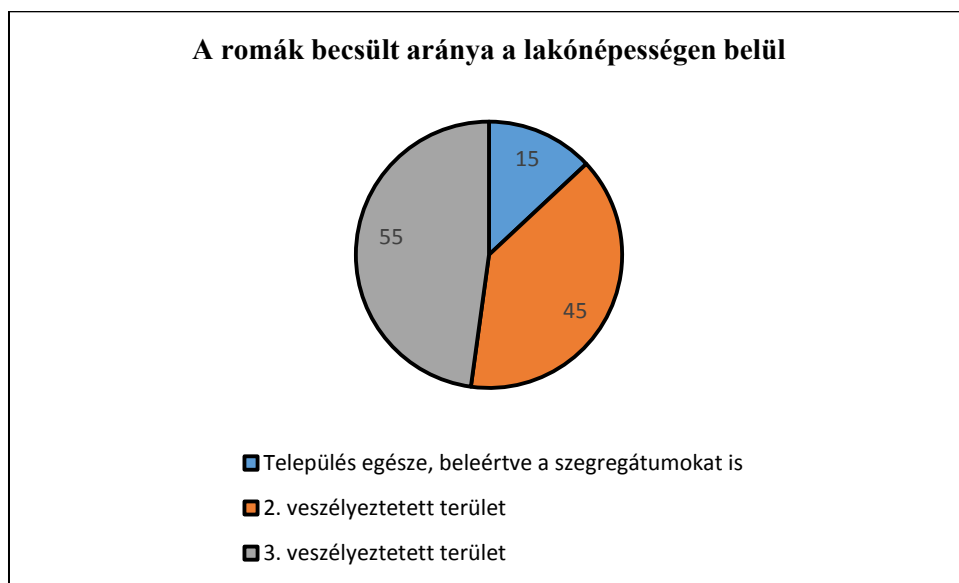
17. ábra

8.3.4. Lakásviszonyok

Jellemzőek a nagyméretű lakóépületek, de ez nem társul minőségi lakhatással. Az ingatlanok nagy, de zömében műveletlen kertekkel körülvettek. Az épületek nyílászárói elavultak. A házak elosztása a régi paraszti gazdálkodás igényeit tükrözik. A jelenlegi lakók igényeihez való átalakítása nem történt meg. A tágas házak csak kisebb részét lakják, különösen a fűtési időszakban.

	Település egésze, beleértve a szegregátumokat is	2. veszélyeztetett terület	3. veszélyeztetett terület
A romák becsült aránya a lakónépességben belül	15	45	55

Forrás: önkormányzati adatok

18. ábra

8.3.5. A családok egészségügyi helyzete

A lakosság ritkán jut el szűrővizsgálatokra, orvoshoz. A védőnő pozitív megítélése segíti a kismamák terhesgondozását. A szájhygiéna hiánya miatt magas az elhanyagolt fogazatúak száma. A felnőtt férfiak jelentős része dohányzik, és a nők és gyermekek esetében is magas a számuk. Jellemzőek az alkohol- és droproblémák.

Összességében elmondható, hogy Kunágótán a szegregátumban a kedvezőtlen demográfiai jellemzőkön túl a szegénység, a munkanélküliség, a nem megfelelő lakhatási körülmények, az egészségügyi problémák és a képzetlenség a legfőbb gond. Ennek kiindulópontja a nem megfelelő

szocializáció, az alacsony iskolai végzettség, a tanulásban történő lemorzsolódás, mely megfelelő és hatékony beavatkozás nélkül továbbörökléssel fenyeget.²⁵

8.3.6. Az intézmény fenntartói működtetése, feladatellátása

Intézmény		Adatok	
Megnevezése	Intézmény neve	Bereczki Máté Általános Iskola	
OM azonosító		028356	
Feladatellátási helyei	Székhelye	neve Bereczki Máté Általános Iskola	címe Kunágota, Rákóczi utca 11.
	Tagintézmény(ek)	neve	címe
	Telephely(ek)	neve Német Iskola	címe Kunágota, Árpád utca 68.
	Telephely(ek)	neve Újtelepi Iskola	címe Kunágota, Rákóczi utca 73.
	Telephely(ek)	neve Régi tornaterem	címe Kunágota, Árpád utca 75.
Alapító és fenntartó neve székhelye			
Alapító szerv neve		Emberi Erőforrások Minisztériuma	
Alapító jogkör gyakorlója		emberi erőforrások minisztere	
Alapító székhelye		1054 Budapest, Akadémia utca 3.	
Fenntartó neve		Békéscsabai Tankerületi Központ	
Fenntartó székhelye		5600 Békéscsaba, Kiss Ernő utca 3.	
Típusa		általános iskola	
Köznevelés és egyéb alapfeladata		<ul style="list-style-type: none"> 6.1.1. általános iskolai nevelés, oktatás 	
		<ul style="list-style-type: none"> 6.1.1.1. nappali rendszerű iskolai oktatás 	
		<ul style="list-style-type: none"> 6.1.1.2. alsó tagozat, felső tagozat 	
		<ul style="list-style-type: none"> 6.1.1.3. sajátos nevelési igényű tanulók integrált nevelése-oktatása (mozgásszervi fogyatékos, beszéd fogyatékos, egyéb pszichés fejlődés zavarral küzdők, értelmi fogyatékos – enyhe értelmi fogyatékos) 	
		<ul style="list-style-type: none"> 6.1.1.4. integrációs felkészítés 	
		<ul style="list-style-type: none"> 6.1.2. egyéb köznevelési foglalkozás 	
A feladatellátást szolgáló vagyon és a felette való rendelkezés és használat joga			
Helyrajzi szám		1627/2	
Haszn+os alapterület		1968 nm	
Intézmény jogköre		ingyenes használati jog	
Fenntartó jogköre		vagyonkezelői jog	
Fenntartó			
Fenntartó neve		Békéscsabai Tankerületi Központ	

²⁵ Kunágota felülvizsgált Helyi Esélyegyenlőségi Programja 2017.

Fenntartó székhelye	5600 Békéscsaba, Kiss Ernő utca 3.
Fenntartó típusa	állami
Intézményi ingatlan tulajdonjoga	
Intézményi ingatlan tulajdonosa	Kunágota Község Önkormányzata
Intézményi ingatlan működtetője	Békéscsabai Tankerületi Központ

A község első iskolája feltehetően az 1850-es években épült, mely egy egytantermes épület volt. Az 1870-es években az ide telepített nagyszámú református vallásúak számára nem csak templom, hanem iskola is épült. Mivel a község tanyavilága és külterülete is igen nagy volt, létesült egy tanyasi iskola is. Ezzel együtt az 1870-es évek végén már három iskolával rendelkezett a falu.

A Közigazgatási Bizottmány 1878-ban rendelte el a kéttantermes modern iskola megépítését. A kunágotaiak számára ez lett a „nagyiskola, mely 1902 szeptemberétől az Állami Iskola nevet kapta. A falu belterületén a lakosság növekedésével szükség mutatkozott újabb házhelyek kimérésére. 1924-ben 450 házhelyet kapott a falu a korábbi szántóterületből. Erre az új lakóterületre új iskolát is terveztek. A tervezett iskola megépítésére 1925-26-ban kerül sor. Az épület homlokzatán ma is látható az ÁLLAMI ELEMI NÉPISKOLA felirat. Az oktatási rendszert az 1948-as év teljesen átalakította. Az egyházi iskolák államosításra kerülnek, így a kunágotai felekezeti iskolák is megszűntek.

Kunágotán működő nyolc osztályos Bereczki Máté Általános Iskola kötelező beiskolázási körzete Kunágota és Dombiratos községek közigazgatási területe.

Az intézményben évek óta magas a hátrányos helyzetű (HH) és halmozottan hátrányos helyzetű (HHH) tanulók aránya. A településeken számottevő mértékben nem élnek kisebbségek, más etnikai hovatartozású csoportok. A faluban élő roma családok és az iskolában tanuló roma gyermekek a közösség szerves részét képezik, jól beilleszkedve a helyi társadalomba.

Az iskola nagymértékben közreműködik a település közművelődési és kulturális rendezvényeinek lebonyolításában. Négy iskolaépületben folyik a tanítás. Az épületek felszereltek, karbantartottak. Mindenütt van internet hozzáférés, telefon. Központi fűtés gázzal történik. Felújított vizesblokk szolgálja ki az igényeket. Az iskolában 17 jól felszerelt tanteremben folyik az nevelő-oktató munka. 2 informatika terem biztosítja az informatika oktatás magas színvonalát. 9 tanteremben van digitális tábla. A központi iskolában 2012-ben épült a tornacsarnok. Az újtelepi iskolában tornaszobát alakítottak ki.

Az általános iskola alapfokú nevelést-oktatást biztosít, integrált oktatás formájában ellátja a többi gyermekkel együtt nevelhető kiemelt figyelmet igénylő tanulók nevelését, oktatását. Az iskola - a tanulók szociális helyzetéből és fejlettségéből eredő hátrányainak ellensúlyozása céljából képességkibontakoztató és integrációs felkészítést szervez. Tevékenységébe beépíti a sajátos nevelési igényű tanulók komplex személyiség- és magatartásfejlesztését, - a törvényi előírásoknak megfelelően biztosítja a sajátos nevelési igényű, valamint a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanulók kötelező egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs, rehabilitációs tanórai foglalkozását. Igény szerint biztosítja a tanulók napközis és tanulószobai ellátását, iskolai étkeztetését. A nem kötelező tanórai foglalkozásokra rendelkezésre álló órakeretet egyéb foglalkozások megtartásához és csoportbontáshoz veszik igénybe. A sportolás, mindennapos testnevelés és testmozgás megszervezéséhez korszerű tornacsarnok és tágas sportudvar biztosít lehetőséget. A nevelőtestület szakos ellátottsága megfelelő. A pedagógusok nyitottak az újra, folyamatosan képezik önmagukat. Az iskolavezetés a nevelés és oktatás hatékonyságának növelése érdekében rendszeresen továbbképzéseket szervez, segíti a nevelők pedagógiai kultúrájának megújulását, lehetőség szerint és az iskola profiljának megfelelően támogatja a nevelők továbbképzési szándékait.

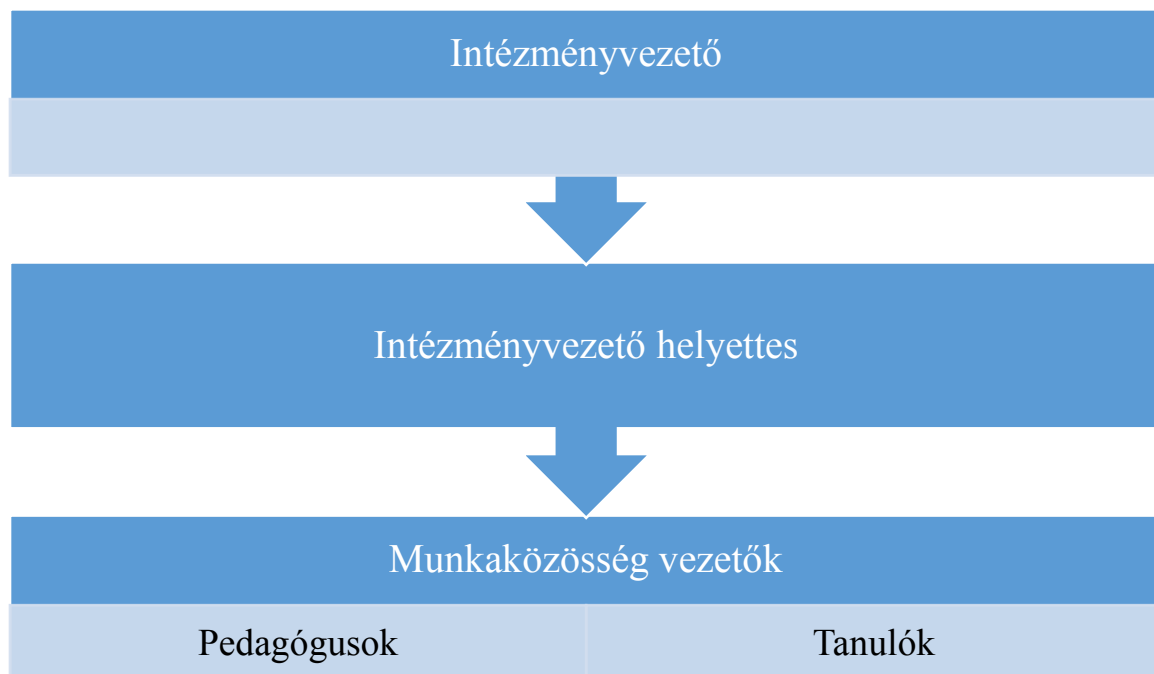
A tanulók fejlesztésében kiemelt szerepet szánunk a differenciált fejlesztésnek, az egyéni és csoportos foglalkozásoknak. Folyamatosan fejlesztik módszereiket. Átveszik és alkalmazzák pedagógiai programjukat szolgáló legújabb módszereket. Kiemelt szerepet szánunk a tanulókkal való

személyes törődésnek. A nevelők az egyéni haladási ütemet segítő differenciált tanulásszervezést valósítanak meg. Ennek érdekében alkalmazzák a projektmódszert, a drámapedagógiát és a kooperációs technikákat.

8.3.7. Az iskola küldetésnyilatkozata

„Legfontosabb törekvésük: Rendet, fegyelmet, igényességet, harmóniát, teljesítményt tükröző iskolai munka, gyermekszertető, fejlesztésre serkentő légkör. Olyan humánus, toleráns iskola, ahol jól érzi magát a diák, a szülő, a pedagógus és a technikai dolgozó egyaránt. Olyan iskola, mely képes a folyamatos fejlődésre, megújulásra. Olyan intézmény, mely a hagyományokból építkezik, és a jövőre figyel.”²⁶

8.3.8. Az intézmény szervezeti felépítése

8.3.9. Az intézmény külső kapcsolatai

- A Kunágotai Gyermekéért Alapítvány
- Kunágotai Testedző Egyesület
- Szociális Szolgáltató Központ
- Iskolai Szülői Munkaközösség
- Kunágotai Polgárórség Közhasznú Szervezet
- Összefogás Kunágotáért Alapítvány
- Kunágotai Természet- és Vidékőrző Alapítvány
- Békés Megyei Hunyadi János Közoktatási Intézmény
- Magyar Vöröskereszt Békés Megyei Szervezete
- Vöröskereszt Helyi Szervezetei

²⁶ Pedagógiai Program

- Művelődési Ház (Kunágota)
- Könyvtár, Információs és Közösségi Hely (Kunágota)
- Mezőkovácsházi Rendőrkapitányság és helyi megbízottja
- Iskola-egészségügyi Szolgálat (házi orvosok, fogorvos, védőnők)
- Kunágota Községi Önkormányzat
- Dombiratos Községi Önkormányzat
- Mezőkovácsházi Városi Könyvtár
- Békés Megyei Pedagógiai Szakszolgálat
- Békés Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Mezőkovácsházi Tagintézménye
- Kunágota-Almáskamarás-Dombiratos Óvoda Társulás
- Magyar Katolikus Egyház
- Magyarországi Református Egyház
- Magyar Pünkösdi Gyülekezet

8.3.10. Oktató-nevelő munkájuk alapelvei

Az oktatás-nevelés egységének elve:

Mindennapi munkájuk során az oktatás és a nevelés egységéből indulnak ki, ugyanazon folyamat két oldalának tekintik. Mindennapi tevékenységüket a demokratikus elvek, a nemzeti hagyományok, a humanista embereszmény hatja át. Kiemelt figyelmet fordítanak a különböző kultúrák iránti nyitottságra, a másság elfogadására, a tanulók autonómiájának tiszteletben tartására. Esélyt kívánnak teremteni a fogyatékkal élőknek, a szociális hátránnyal, tanulási nehézséggel küzdőknek. Törekcsenek az esélyegyenlőség biztosítására, az általános iskolai lemorzsolódás megszüntetésére. Az egyenlő bánásmód elvei szerint végzik nevelő-oktató munkájukat, szervezik tevékenységeiket az iskola valamennyi tanulója számára. Az életkori sajátosságokat szem előtt tartva, mély szakmai elkötelezettséggel szervezik mindennapi munkájukat. A személyiség tudatos megismerése és fejlesztése mellett a szociális hátrányok csökkentését, és a tehetségek mielőbbi felismerését, folyamatos gondozását állítják előtérbe.

A gyermekközpontúság elve:

Gyermekismeretből, gyermekszeretetből táplálkozó szakszerűséget kívánnak elérni.

Tevékenységek központúság elve:

A személyiségfejlesztés és képességfejlesztés legfontosabb útjának a sokféle gyermeki tevékenység szervezését tartják.

Az értékek középpontba helyezésének elve:

Az értékek felől közelítenek a gyermekekhez. Számba veszik, mit tudnak, melyek az értékes oldalai, és ezekre építve fejlesztik személyiségüket.

A társadalmi igényeknek való megfelelés elve:

Oktató-nevelő munkájuk során a társadalom igényét elsőrendű szabályozó elvnek tekintik. A tanulókat olyan ismeretekkel és képességekkel ruházzák fel, amelyek lehetővé teszik a társadalmi életbe való beilleszkedést, a sikeres továbbtanulást. Erősíteni kívánják a tanulóik és pedagógusaik belső és külső motivációs bázisát, az önértékelési technikát és a konfliktusok kezelésének készségét. Partnerközpontú, harmonikus kapcsolattartás kialakítására törekcsenek a szülőkkel, segítő intézményekkel, szervezetekkel.

Személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok

Pedagógiai munkájuk középpontjában az egész személyiség harmonikus fejlesztése áll. Céljuk, hogy tanulók minél teljesebben bontakoztathassák ki személyiségüket. Ennek érdekében színes iskolai életet, sokoldalú tevékenységkínálatot biztosítanak, szerveznek tanulóik számára. Fejlesztik a tanulók önismeretét, együttműködési készségét, akaratát, jellemét. Hozzájárulnak életmódjuk, szokásuk, beállítódásuk formálásához, a pozitív tulajdonságok megerősödéséhez. Segítik az értékek, az erkölcsi elvek, társadalmi szabályok elfogadását, meggyökereztetését.

A tanulókat ért társadalmi hatásokat figyelembe veszik, felhasználják nevelőmunkájuk során. Arra törekuszenek, hogy a diákevek ne unalmas robotot, hanem a személyiségfejlesztést segítő vonzó együttlétet jelentsenek. Az Integrált Pedagógiai Rendszer (IPR) alkalmazása során kialakított heterogén összetételű tanulócsoportokat, a differenciálásra alkalmas szervezési módok fokozatos elterjedését, az iskola társadalmi környezetével egyre erősödő kapcsolatokat a személyiségformálás kiemelten fontos eszközeként kezelik.

Teljes körű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatok

A teljes fizikai, szellemi és szociális jól-lét állapotának elérése érdekében az egyénnek vagy csoportnak képesnek kell lennie arra, hogy meg tudja fogalmazni, és meg tudja valósítani vágyait, hogy megtalálja a megfogalmazódott szükségleteihez vezető, egészségét védő, és a környezet védelmére is figyelő optimális megoldásokat, továbbá környezetével változzék vagy alkalmazkodjék ahhoz.

Az iskola az egészségfejlesztés egyik legfontosabb színtere. A gyerekek hosszú éveket töltenek az iskolákban. Ebben az időszakban legtöbb a lehetőség személyiségfejlődésük alakítására, mely nagyban meghatározza az életmódjukban később kialakuló szokásaikat, életideáljuk kialakítását.

Az egészségnevelés átfogó célja, hogy elősegítse a tanulók egészségfejlesztési attitűdjének, magatartásának, életvitelének kialakulását.

Partnerek az egészségfejlesztésben

- gyermekjóléti- és családsegítő szolgálat
- ifjúságvédelem
- pedagógiai szakszolgálat
- szűrővizsgálatokat végző szakemberek
- iskolaorvosok, védőnők
- vöröskereszt
- pályaválasztási, pályorientációs szakember
- iskolarendőr (drog prevenció)

A hátrányos helyzetű, a halmozottan hátrányos helyzetű, valamint a beilleszkedési, magatartási és tanulási nehézségekkel küzdő tanulók, illetve a felzárkóztatásra szoruló tanulók gondozásával, fejlesztésével kapcsolatos feladatok

- Egyéb (tanórán kívüli) fejlesztő foglalkozások szervezése a hátrányos helyzetű, a halmozottan hátrányos helyzetű, valamint a beilleszkedési, magatartási és tanulási nehézségekkel küzdő tanulók, illetve a felzárkóztatásra szoruló tanulók részére.
- A hátrányos helyzetű, a halmozottan hátrányos helyzetű, valamint a beilleszkedési, magatartási és tanulási nehézségekkel küzdő tanulók, illetve a felzárkóztatásra szoruló tanulók korrepetálása, segítése, mentorálása.

- A hátrányos helyzetű, a halmozottan hátrányos helyzetű, valamint a beilleszkedési, magatartási és tanulási nehézségekkel küzdő tanulók, illetve a felzárkóztatásra szoruló tanulók felkészítése javító vagy osztályozó vizsgára.
- A hátrányos helyzetű, a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók pályáztatása országos ösztöndíj pályázatokon, mentori feladatok ellátása.
- Az eredményes középiskolai felvétel elősegítése a hátrányos helyzetű, a halmozottan hátrányos helyzetű, valamint a beilleszkedési, magatartási és tanulási nehézségekkel küzdő tanulók körében

A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységek

Szociálisan hátrányos helyzetűnek tekintjük azokat a tanulókat, akiket különböző jellegű szociális tényezők gátolnak adottságaikhoz mért fejlődésükben.

A település és az intézmény sajátosságait figyelembe véve szociálisan hátrányosnak minősítik mindazokat, akiknek családjában a következő negatív jellemzők tapasztalhatók

- munkanélküliség (ebből fakadó megélhetési gondok, viták, idegrendszeri betegségek)
- válás (csonka családok)
- alkoholizmus (következményei: pénztelenség, szervi betegségek, testi fenyítés, szégyenérzet, tudatzavar, magatartási zavarok)
- rossz lakásviszonyok, túlságosan alacsony jövedelem
- a családot összetartó érzelem hiánya
- egészségügyi problémák, fogyatékoság
- lakókörnyezet negatív hatásai
- éhezés
- túlzott elvárások a szülők részéről
- érdektelenség, céltalanság
- bejárás
- helytelen családi nevelés

Céljaik:

- A szociális háttér megismerése, a problémák feltérképezésére
- Felvilágosító munka megszervezése
- Segíteni a szociálisan hátrányban lévő gyereket képességei kibontakoztatásában
- A hátránykompenzáció segítségével az esélyegyenlőség elősegítése
- Megakadályozni a gyerekek káros szenvedélyekhez és deviáns csoportokhoz való fordulását
- Felderíteni a gyerekek magatartásában, tanulásában, egészségi állapotában bekövetkezett rossz irányú változásokat

A szülő, a tanuló, a pedagógus és az intézmény partneri kapcsolattartásának formái

Az iskola pedagógiai programját, házirendjét a szülők, a tanulók, a pedagógusok együttes véleményének figyelembevételével dolgozzák ki.

Az együttműködés fórumai:

- szülői értekezletek
- az SZMK ülései
- családlátogatások
- fogadóórák
- nyílt tanítási órák
- iskolai- és osztályrendezvények
- diákönkormányzat vezetőségi tanácskozásai

- diákközgyűlések
- nevelőtestületi értekezletek
- esetmegbeszélések
- az IPR keretében háromhavonta megtartott szülő – tanár - tanuló értékelés²⁷

Az intézményben megvalósult fejlesztések

Pályázati forrás megnevezése	A projekt célja	Az elnyert támogatás összege (FT)	Fejlesztés ideje, időtartama	Elért eredmények hasznosulása
Útravaló-MACIKA Ösztöndíjprogram	ösztöndíj támogatás	3 480 000	2012/2013	ismeretbővítés
Intézményi informatikai infrastruktúra fejlesztés a közoktatásban	infrastruktúra fejlesztés		2012/2013	infrastruktúra bővítés
Útravaló-MACIKA Ösztöndíjprogram	ösztöndíj támogatás	5 520 000.-	2013/2014	Ismeretbővítés
„Adj teret, nyiss utat!” -Szociális kompetenciákkal a hátrányok ellen	iskolák közötti kapcsolat bővítése	17 000 000.-	2013/2014	élmények, testvériskolai kapcsolatok elmélyítése
Útravaló-MACIKA Ösztöndíjprogram	ösztöndíj támogatás	3 180 000	2014/2015	ismeret, módszertan bővülés
Integrált Pedagógiai Rendszer (IPR)	oktatási esélyegyenlőség	5 260 800,-	2015.02.01.- 2015.11.30.	ismeretek bővítése
Innovatív iskolák fejlesztése	eszköz beszerzés		2014/2015	eszköz állomány bővülése
„Eötvös József Program”	módszertan, ismeret bővítése		2014/2015 2015/2016	módszertan, ismeretszerzés
Útravaló ösztöndíj program - Út a középiskolába	ösztöndíj támogatás	3 560 000	2016/2017	ismeretek, módszertanok bővülése
Határtalanul pályázat	más országok népeinek, kultúrájának megismerése	2 340 000	2017/2018	élmények szerzése

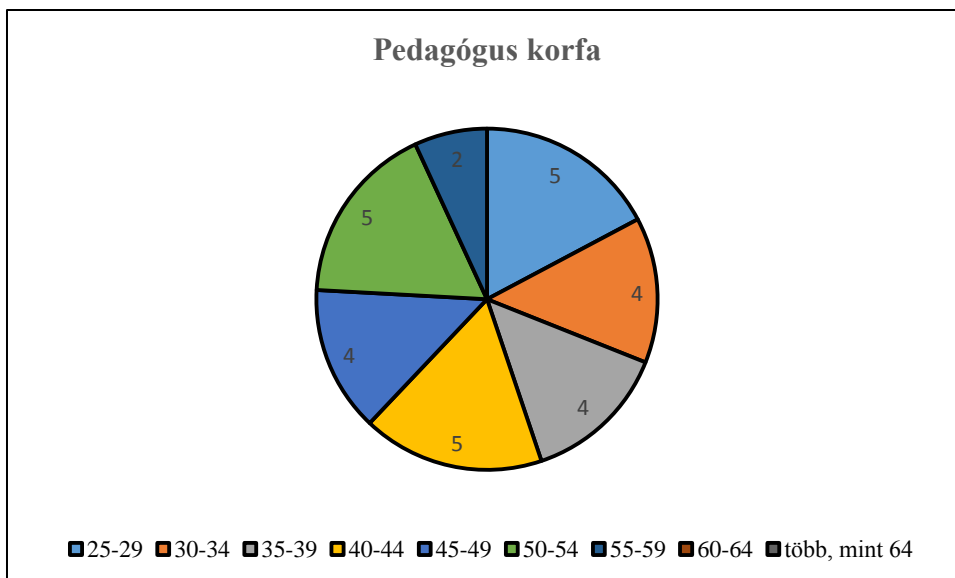
Az intézmény nevelőtestülete

Pedagógus korfa

Életkor/ év	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	több, mint 64
Pedagógusok száma/ fő	5	4	4	5	4	5	2		

Forrás: intézményi adatok

²⁷ Pedagógiai Program

19. ábra

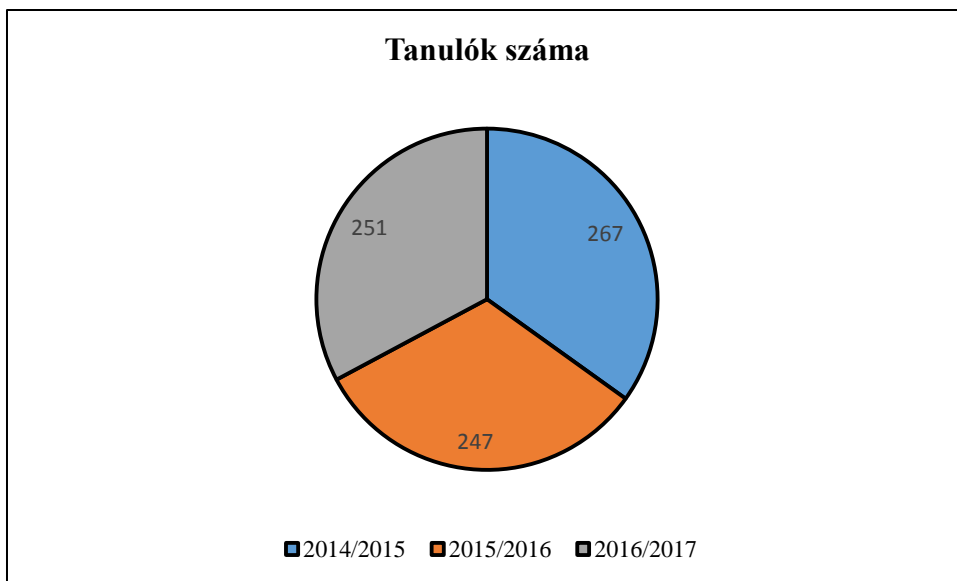
Az intézménynek 29 fő pedagógus (2 fő gyes, 27 határozatlan idejű, 2 fő határozott idejű), 2 fő oktató-nevelő munkát segítő (iskolaitkár, rendszergazda), 2 fő takarító, 1 fő karbantartó dolgozója van. A pedagógusok jelentős száma nő (25 fő), a férfiak száma kevés (4 fő). A nevelőtestület tagjainak nagy része középkorú, illetve fiatal. A pedagógusok életkor szerinti megoszlása arányosnak mondható. A 24 és 49 év közöttiek száma 22 fő, a 49 év felettiak száma 7 fő. Egyetemi végzettséggel 4 fő, főiskolai végzettséggel 25 fő rendelkezik. A szakos ellátottság szinte 100%-os. Az intézmény pedagógusai közül 5 fő más intézménybe is áttanít.

8.3.11. Tanulói helyzetkép

Tanulók létszámának alakulása

Tanév	Tanulók száma	Egy pedagógusra jutó tanulók száma
2014/2015	267	9,2
2015/2016	247	9,15
2016/2017	251	8,96

Forrás: intézményi adatok

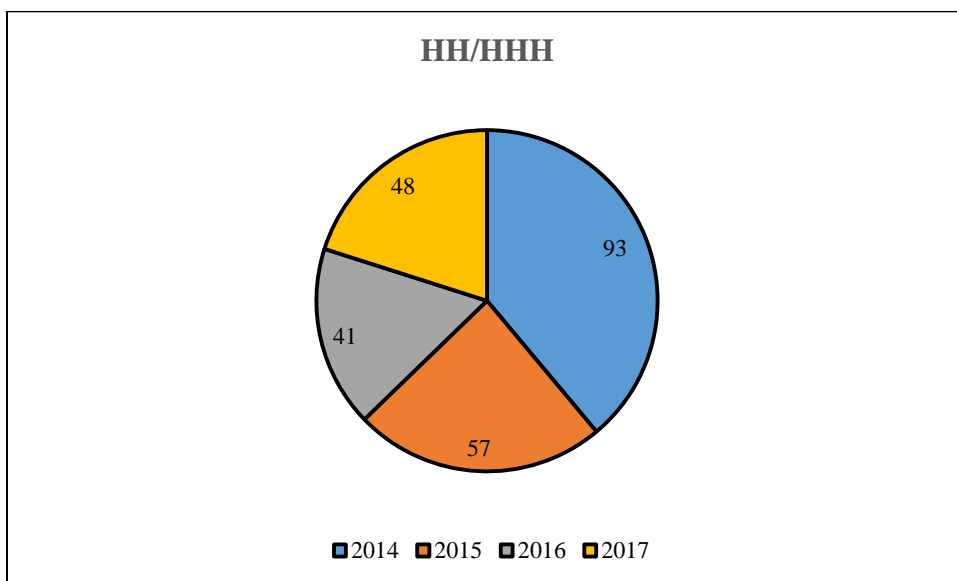

20. ábra

A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók száma tárgyév január elsejei adatszolgáltatás alapján

	2014	2015	2016	2017
Hátrányos Helyzetű tanulók	93	57	41	48
Halmozottan Hátrányos Helyzetű tanulók	90	79	67	49

Forrás: intézményi adatszolgáltatás

21. ábra

A hátrányos, illetve halmozottan hátrányos helyzet megállapításának jogszabályi szempontrendszer nem nyújt teljes körű tájékoztatást a tanulók helyzetének megítéléséről. Az intézményben dolgozó

pedagógusok tapasztalatai azt mutatják, hogy súlyosabb a helyzet a statisztikai adatok által mutatottnál. A szegénységhez vezető főbb társadalmi tényezők, az alacsony aktivitási arány, az iskolai végzettség, a szakképzettség hiánya, a „rossza lakóhely”, rossz egészségi állapot, roma népességhez tartozás jellemző.

Tapasztalataik szerint is a szegénységben való felnevelkedés különösen veszélyezteti azokat a gyerekeket, akiknek szülei alacsony iskolázottságúak, emiatt a munkaerő-piacról tartósan kiszorulnak, sokadmagukkal nevelkednek egy családban, kis falvakban élnek, roma népességhez tartozók. A megfelelő családi minták hiányai jelentősen korlátozzák a sikeres társadalmi beilleszkedés esélyeit.

A hátrányos helyzetű tanulók integrációs és képesség-kibontakoztató felkészítésének pedagógiai rendszere (IPR).

Az iskola tanulóinak jelentős része halmozottan hátrányos helyzetű. Ez szükségessé teszi ezeknek a gyermekeknek integrált keretek között megvalósuló – a szociális helyzetből és a képességek fejlettségéből eredő hátrányok ellensúlyozását célzó – iskolai nevelésének, oktatásának megszervezését. Az integrációs stratégia lényege, hogy az oktatásszervezésben biztosítja a szegregációmentességet. A működés meghatározó alapelvének tekintik a hátrányos megkülönböztetés tilalmát.

Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő tanulók

A hátrányos, illetve halmozottan hátrányos helyzet megállapításának alapja, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultság feltételei és a megállapításáról szóló határozat rendelkezésre álljon.

Kiemelten tehetséges tanulók

Kiemelten tehetséges gyermek, tanuló: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki átlag feletti általános vagy speciális képességek birtokában magas fokú kreativitással rendelkezik, és felkelthető benne a feladat iránti erős motiváció, elkötelezettség.

E területen végzett tevékenységeik során kiindulópontjuk, hogy a tehetség milyensége és mértéke egyénenként változó, ezért a fejlesztés során alkalmazott eljárások, tevékenységek csak egyéniek, differenciáltak, a tanulók pillanatnyi helyzetére szabottak lehetnek. A tehetségek feltárása érdekében sokoldalú tevékenységkínálatot valósítanak meg. Az iskolában a tehetséggondozást első szinten a tantárgyi programokon belül, a tanítási órákon valósítják meg. A fejlesztés második szintjét a kötelező tanulási időn túl igénybe vehető iskolai szolgáltatásaik, tehetséggondozó foglalkozásaik alkotják.

A demográfiai hullámnak köszönhetően csökkent a születések száma, így már csak egy első osztályt indítanak. Az osztálylétszámok az évfolyamok számától függően 20 fő alattiak illetve feletti. A tanulók létszáma évről évre csökken, mert kevesebb az első osztályt kezdők száma, mint az elballagó nyolcadikosok száma. A tanulói létszámban tanév közben nincs jelentősebb változás. A napközis ellátás az igényeknek megfelelő. A tömegsport foglalkozások száma csökken, mert a testnevelést tanító pedagógusok közül 2-3 fő gyakornok. Kötelező (20 óra) óraszámuk miatt a jogszabályan előírtakhoz igazodva magasabb óraszámokban nem foglalkoztathatók. Az intézményben a vizsgált években nem volt magántanuló. A tanuló létszám csökkenésével csökken az étkezők száma is.

Változott, szigorodott a törvény a hátrányos helyzet, a halmozottan hátrányos helyzet megállapításának esetében, ebből kifolyólag nagymértékben csökkent a HHH tanulók száma, és kisebb mértékben a HH tanulók száma. Az SNI-s tanulók esetében kismértékű növekedés, majd következő tanévben kismértékű csökkenés tapasztalható. Míg a BTM-s tanulók vizsgálatkor számottevő változás nem tapasztalható. A veszélyeztetett tanulók száma az összes tanulói létszám 7-

8 %, ez a település hátrányos helyzetéből, az emberek munkanélküliségéből, az egyre kilátástalanabb helyzetből is adódik.

A lemorzsolódással veszélyeztetett tanulókat a törvénynek megfelelően a 2016/2017. tanév első félév végén került vizsgálatra. Az intézményben első félév végén 7, majd második félév végén 5 lemorzsolódással veszélyeztetett tanuló volt.

A magatartás és szorgalom eredményei hasonló tendenciát mutat. Az átlagok magatartás esetén 4,75 és 3,66 érték között, szorgalom átlag esetében 4,46-3,37 érték között mozog. Az első 3 évfolyam esetében a legmagasabbak az értékek, a 4 évfolyamon az értékek csökkentek. A felső tagozaton pedig folyamatos csökkenés tapasztalható a tananyag mennyiségének és nehézségének növekedése, valamint a serdülőkori sajátosságoknak megfelelően. A vizsgált időszakban nem volt évisméltásra kötelezett tanuló. Az igazolatlan órával rendelkező tanulók száma megnövekedett az utóbbi években. Igazolt hiányzása az iskola tanulólétszámának majdnem 100%-a.

Országos kompetenciamérés (OKM) eredményei

Mind a két évfolyamon matematikából és 8. évfolyamon szövegértésből is magas a 1. szint alatt és az 1. szinten teljesítő, illetve képességpontot el nem érő tanulók százalékos aránya. Jellemző, hogy a hátrányos helyzetű tanulók körében a tanulók nagyobb százaléka teljesít az 1. szint alatt és az 1. szinten, illetve nagyobb a képességpontot el nem érők aránya, mint a nem hátrányos helyzetű tanulók körében.

8.4. A Schéner Mihály Általános Iskola, Medgyesegyháza

Medgyesegyházát 1893-ban nyilvánították nagyközséggé. Alapítói elsősorban tehetős békéscsabai gazdák voltak. Ennek köszönhetően a település nem osztozott a környező, szegényebb lakosságú községek sorsában, hanem a kedvező fekvését (közlekedési csomópont, vasút) kihasználva igen gyors fejlődésnek indult, és alig egy évszázad alatt kialakult Medgyesegyháza végleges szerkezete.

A tanyákkal és majorokkal sűrűn beépített tájban, a térség legfontosabb közlekedési csomópontjában létrejött település szerkezetének máig legdominánsabb elemei a községbe sugarasan befutó közutak és a vasút. A telepítés óta eltelt egy évszázad alatt a sugaras jellegű szerkezet megőrződött, annak ellenére, hogy a telepítés során és az azt követő évtizedekben történt telekosztások során elsősorban négyzethálós struktúrájú telektömbök jöttek létre.

Medgyesegyháza rendkívül rövid községi múltra tekintett vissza, de ennek folyamán mindvégig a környező, pusztákból kialakult települések integrálójaként, központi helyeként fejlődött. Ez a fejlődés magában foglalta a kezdeti időszakban rendkívül gyors, később megtorpanó, de napjainkra újrainduló népességnövekedést. A településen ma kiépített infrastruktúra: burkolt utak, teljes gáz- és fejlődő szennyvízhálózat, kábeltelevízió és nagysebességű internet-hozzáférést biztosító rendszer fogadja az egyre jelentősebb számban érkező betelepülőket. Mindehhez hagyományosan rendezett, letisztult és gondosan karban tartott településkép járul, amely ugyan magán hordozza, és nem is kívánja megtagadni a falusi múlt örökségét, de elemeiben egyre több kisvárosias vonás fedezhető fel. Ilyenek a tömbös beépítésű emeletes házai, felújított középületei és gondozott parkjai.

Az intézményhálózat számos elemében túlmutat a községi szinten és színvonalon. A Schéner Mihály Általános Iskola a sajátos nevelési igényű és hátrányos helyzetű tanulók nevelésével kapcsolatos programjaival szerzett hírnevet magának, és elismertséget a környező települések körében, ahonnan a szülők szívesen választják a megyesi intézményt. A Művelődési Ház és Könyvtár a térség kiemelkedő jelentőségű művelődési intézménye, amely a kultúraközvetítés minden szegmensében aktív, legyen szó állandó és időszakos kiállítások szervezéséről és fenntartásáról, könyvtári szolgáltatásokról, civil kezdeményezések támogatásáról vagy rendezvényszervezéséről.

Medgyesegyháza gazdasági életében az agrárágazat még napjainkban is igen nagy jelentőséggel bír.

A Schéner Mihály emlékház Medgyesegyháza díszpolgárának egykori szülőháza.

Medgyesegyháza főterén, a természetvédelmi területté nyilvánított Kossuth Lajos téri parkban tekinthető meg a 2000-ben épített Millenniumi Ökumenikus Kápolna.

2014 szeptemberében került átadásra a Gutáról Medgyesegyházára telepített családok emlékére állított köztéri szobor.²⁸

8.4.1. Demográfiai mutatók

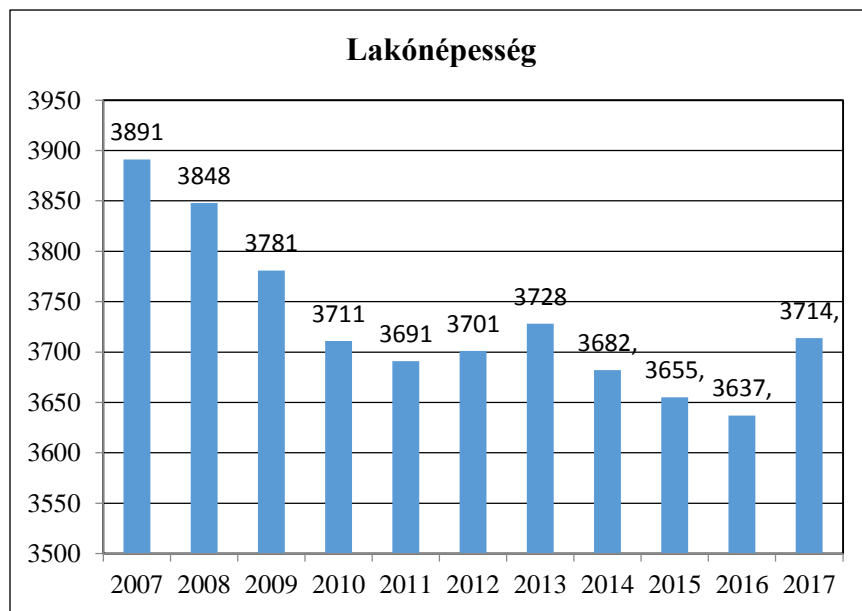
Lakónépesség

	Fő	Változás
2007	3891	
2008	3848	99%
2009	3781	98%
2010	3711	98%
2011	3691	99%
2012	3701	100%
2013	3728	101%

²⁸ <https://www.medgyesegyhaza.hu/index.php?page=menupont&oldal=215&hider=215>

2014	3682,	99%
2015	3655,	99%
2016	3637,	100%
2017	3714,	102%

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

22. ábra

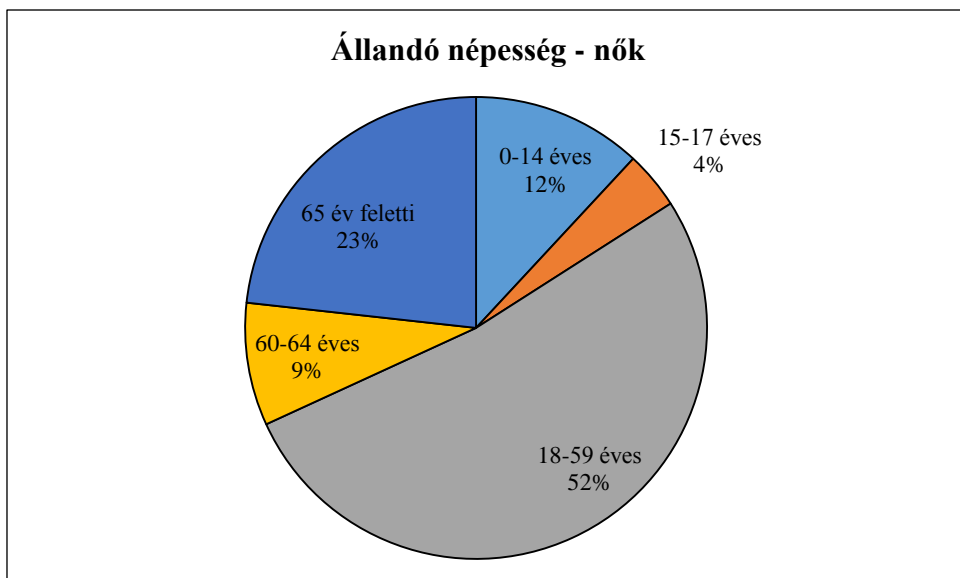
Medgyesegyházán a lakosságszám 2007-től 2011-ig csökken, majd 2012-2013-ban egy kisebb növekedés tapasztalható. A 2016-os létszámcsökkenést követően egy jelentősebb növekedés látható. Összességében 2007 és 2017 között a lakosságszám csökkent.²⁹

Állandó Népeség 2016.

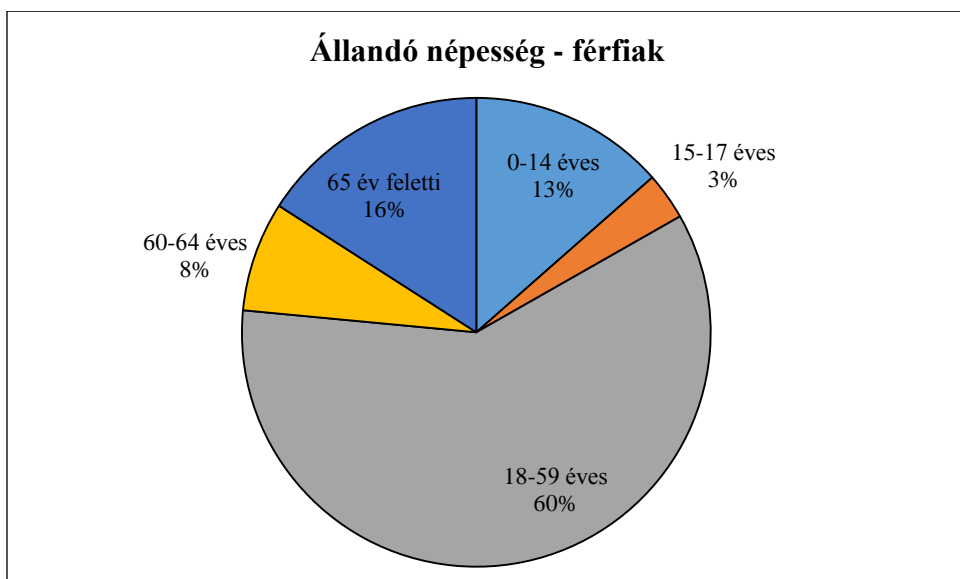
	fő			%	
	nők	férfiak	összesen	nők	férfiak
nő	1931	1783	3714	52%	48%
0-2 évesek			93		
0-14 éves	230	241	471	49%	51%
15-17 éves	78	58	136	57%	43%
18-59 éves	1008	1065	2073	49%	51%
60-64 éves	166	135	301	55%	45%
65 év feletti	449	284	733	61%	39%

Forrás: helyi adat

²⁹ http://www.medgyesegyhaza.hu/adat/dokumentumtar/hu3283_III-6_melliUKlet_-_HEP_2017_iUvi_feliolvizsgialat.pdf

23. ábra

24. ábra

Magyarországon a halandóság – az 1993 óta tartó javuló tendencia mellett – nemzetközi összehasonlításban változatlanul magas. A halálozások száma 2011-ben 130 ezer alá csökkent, ez a folyamat 2015-ben megtorpant. 2015 során 131 600-an, az előző évinél 4,2%-kal többen hunytak el, ez tízezer lakosra számítva 134 halálesetet jelentett. A halálozási ráta 13,4 ezreléket tett ki: a férfiak halálozási rátája (13,5 ezrelék) továbbra is meghaladta a nőkéét (13,2 ezrelék).³⁰

Medgyesegyházán összlakosság nemek közötti megoszlása közel fele-fele arányú. A 65 év feletti életkorra vonatkozó adataiból megállapítható, hogy jelentősen több a nő, mint a férfi. A férfiak többsége nem éri meg a nyugdíjas kort, ez pedig a 65 év feletti nők elmagányosodásához vezet. A női lakosság közel 1/4 része 65 év feletti.³¹

³⁰ <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/mo/mo2015.pdf>

³¹ http://www.medgyesegyhaza.hu/adat/dokumentumtar/hu3283_III-6_melliUKlet_-_HEP_2017_iUvi_feliolvizsgialat.pdf

8.4.2. Foglalkoztatottság

A gazdaságilag inaktív rétege – azok, akik a munkaerőpiacon sem foglalkoztatottként, sem munkanélküliként nincsenek jelen – a munkaerőpiac táján értelmezett potenciális tartaléka. Az elmúlt néhány évben a hazai munkaerő-piaci mutatók javultak, a foglalkoztatottak száma és aránya emelkedett, a munkanélküliség és az inaktivitás csökkent. A foglalkoztatottak számának folyamatos növekedése már 2011 óta tart, a munkanélküliek száma pedig 2013 óta csökken. 2015-ben a 15–64 éves foglalkoztatottak száma 106 ezer fővel, 4 millió 176 ezerre nőtt, miközben a 63,9%-os foglalkoztatási arány 2,1 százalékponttal meghaladta az egy évvel korábbit. 2013 óta jelentős mértékben csökkent a munkanélküliek száma és aránya. 2015-ben a 15–64 éves munkanélküliek száma 36 ezer fővel 307 ezerre, a munkanélküliségi ráta 7,8-ről 6,8%-ra mérséklődött az egy évvel korábbihoz képest. A munkanélküliségi mutatók a férfiak körében nagyobb mértékben csökkentek, mint a nőknél. Tovább javult a népesség iskolázottsági szintje: a legalább érettségivel rendelkezők aránya 2015-ben közel 56% lett – ezen belül a diplomások a 25–64 éves népesség több mint 24%-át tették ki –, miközben a legfeljebb alapfokú végzettségűek aránya (17%) tovább csökkent.³²

A foglalkoztatáshoz való hozzáférés esélyei-Közfoglalkoztatás

Medgyesegyháza településen a nyilvántartott álláskeresők körében jelentős a nyolc osztállyal rendelkezők száma. Gyakorlatilag egyetlen lehetőségük a közfoglalkoztatás. Eközben egyre világosabbá válik, hogy a közmunkába történő „beragadás” -melyben a képzetlenek mellett kisebb részben képzetesebb munkaerő is részt vesznek-, valójában visszatartja a munkakereséstől az embereket. Az erre vonatkozó kutatások szerint, az ország több területén már a versenyszféra elől vonják el a potenciális munkavállalókat. Medgyesegyházán élő roma népesség számarányára vonatkozó hivatalos adat nem áll rendelkezésre. Mind óvodai, mind iskolai szinten integrált nevelés folyik roma és nem roma gyermekek részére. Egyenlő eséllyel indulhat minden gyermek a tanulmányai során.

A közfoglalkoztatásnak három típusa ismert. Ezek a hosszabb távú közfoglalkoztatás (maximum egy évre szóló közfoglalkoztatási szerződés), az országos közfoglalkoztatási program és a helyi szinten is jól működő járási startmunka mintaprogram. Az utóbbi évek foglalkoztatási adataiból látható, hogy a közfoglalkoztatottak döntő többsége a startmunka mintaprogramba bevontak köréből került ki. A létszám adatokat nézve 2015-ben kimagaslóan magas volt a közfoglalkoztatás, ezt követően csökkenés mutatkozik.

A programban résztvevőket lehetőség szerint a végzettségüknek megfelelő munkakörben próbálják alkalmazni. Vannak, akik adminisztratív feladatokat látnak el, mások építőipari munkákat végeznek (kőműves, asztalos, gépkezelő), mások pedig a mezőgazdasági munkakörben tevékenykednek.³³

Közfoglalkoztatásban részt vevők havi átlagos létszáma *					
Medgyesegyháza Békés megye Mezőkovácsházai járás	2013. év	2014. év	2015. év	2016. év	2017. év 01-09. hó
Hosszabb időtartamú közfoglalkoztatás támogatása	16	38	20	26	31
Országos közfoglalkoztatási program támogatása	1	10	13	14	16

³² <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/mo/mo2015.pdf>

³³ http://www.medgyesegyhaza.hu/adat/dokumentumtar/hu3283_III-6_melliUklet_-_HEP_2017._iUvi_feliolvizsgialat.pdf

Járási startmunka mintaprogram támogatása összesen	91	81	142	119	77
Mezőgazdaság	18	25	64	43	20
Belvízelvezetés	1	0	0		
Mezőgazdasági földutak karbantartása	16	4	5	0	12
Bio és megújuló energiafelhasználás					
Belterületi közutak karbantartása	2	10	63	61	31
Illegális hulladéklerakók felszámolása	1			1	1
Téli és egyéb értékteremtő közfoglalkoztatás	54	41	4		
Helyi sajátosságra épülő közfoglalkoztatás		1	6	14	13
Egyéb START-munka mintaprogram					
Magas hozzáadott értékű program					
Mindösszesen	109	129	175	159	125
Közfoglalkoztatási mutató	4,38%	5,08%	7,01%	6,78%	5,32%
Ellátásban nem részesülő álláskeresők száma zárónapon	161	124	91	72	73
Álláskeresési ellátásban nem részesülő álláskeresők száma	31	38	38	43	41
Foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesülő álláskeresők száma	53	59	42	48	42
Regisztrál álláskeresők száma zárónapon	245	221	171	162	155
Nyilvántartott álláskeresők relatív mutatója	9,89%	8,71%	6,87%	6,93%	6,63%
Közfoglalkoztatási ráta	29,28%	35,81%	50,95%	49,47%	44,52%
Munkavállaló korú népesség száma	2479	2433	2495	2343	2343

8.4.3. Lakásviszonyok

A lakosok nagy része szerény, de elfogadható körülmények között él. Az elmúlt évtizedekben kialakított otthonok fenntartása egyre nehezebb. Ennek legfőbb oka a nagymértékű munkanélküliség. Az emberek többsége a korábban összegyűjtött megtakarításait feléli, újabb megtakarításokra nincs lehetőség. A fiatalok nem tudnak segíteni az idős szülőknek, éppen ellenkezőleg, a szülők segítik ki a fiatalokat. Jelenleg a nyugdíj tűnik a legbiztosabb bevételi forrásnak. A családok kevés kivétellel saját

tulajdonú családi házban élnek. Néhány otthonban több nemzedék él együtt. A házak jövedelmi helyzetű, a tulajdonosok igényétől, igényességétől függően karbantartottak. A lakások kb. 80 %-a összkomfortos. A színvonal tekintetében nincs nagy eltérés, egy-két, a helyi viszonyokhoz képest „gazdagabb” porta is van.³⁴

8.4.4. A családok egészségügyi helyzete

A települési önkormányzat képviselő-testülete, a település lakosság számára tekintettel két felnőtt és egy gyermek alapellátási körzetet alakított ki, melyet vállalkozó házi orvosok látnak el. Szakellátás keretében laboratórium és ortopédiai szakrendelés biztosított. A további szakorvosi ellátást igénylő betegeket a házi orvos a gyulai szakorvosi rendelőintézetbe utalja. Az idős, mozgásukban korlátozott, illetve önálló közlekedésre képtelen személyek számára, szükség szerint betegszállító igényelhető. Fogorvosi alapellátás egy körzetben történik. Fogászati szűrést az iskola-egészségügyi feladatkörben a fogorvos végez. A településen két védőnői körzet van, valamint elsősegélynyújtó hely is található. Az orvosi rendelők épülete akadálymentesített.

A személyes gondoskodást nyújtó szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférést Medgyesegyháza Városi Önkormányzat Gondozási Központja biztosítja. A helyi szociális szolgáltatások gyakorlatában a személyközpontú szociális munka folyamatos, és megteremti a hátrányos helyzetben élők támogatásának, és az esélyegyenlőség feltételeit. Az egyes telephelyeken a preventív rendszerszemléletű szociális munka keretében komplex segítségnyújtás zajlik, melynek célja az állampolgárok önálló életvitelének és készségének megőrzéséhez, erősítéséhez történő segítségnyújtás. Ide sorolható: a szociális étkeztetés, a házi segítségnyújtás, a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás, idősek nappali ellátása, családsegítés, gyermekjóléti szolgáltatás és idősek otthona intézménye.

Az önkormányzat a köznevelési intézményben és idősek klubjában megszervezi a közétkeztetést, amely megfelel az érintett korosztály egészséges étrendjére vonatkozó elvárásoknak. Az egészséges életmód szerves része a sportolás is.

A település sportlétesítmény hálózata folyamatosan bővült, mára már korszerű és modern sportlétesítmények állnak rendelkezésre: sportcsarnok, uszoda, sportpálya. A futballpálya mellett aszfalozott kézilabdapálya került kiépítésre. A sportöltöző korszerűsítésére pályázati pénzek felhasználásával nyílt lehetőség.³⁵

8.4.5. Az intézmény szervezeti felépítése, tárgyi- és személyi eszközrendszere

Az intézmény bemutatása

Közel száz évre tekint vissza az iskola működtetése. A nevelő-oktató munka célja az általános emberi értékek tanulókkal történő megismertetése, elfogadtatása és átadása, a személyiségfejlődéshez nélkülözhetetlen alap-értékek elsajátíttatása.

³⁴ http://www.medgyesegyhaza.hu/adat/dokumentumtar/hu1679_Helyi_eselyegyenlOasiUgi_Program_MedgyesegyhAza_aliAi_rt.pdf

³⁵

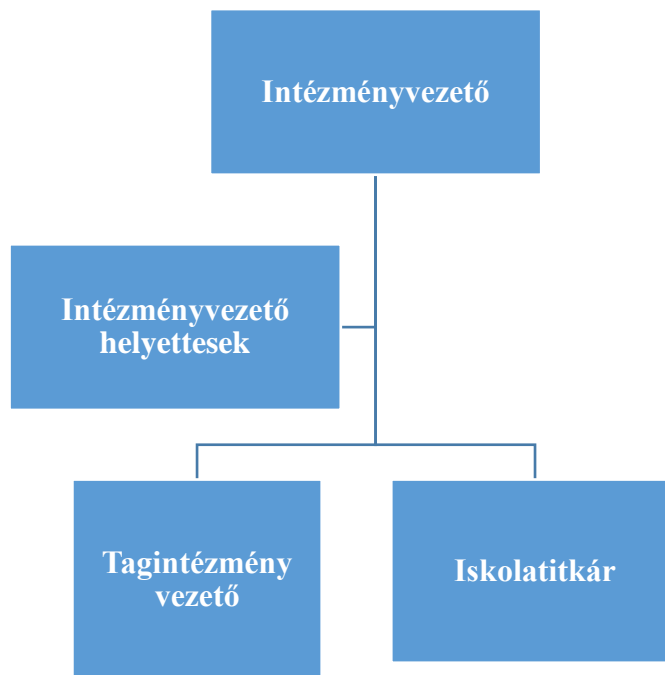
http://www.medgyesegyhaza.hu/adat/dokumentumtar/hu1679_Helyi_eselyegyenlOasiUgi_Program_MedgyesegyhAza_aliAi_rt.pdf

Az iskola küldetésnyilatkozata

„Amikor a bölcs ember tanít, akkor irányítja, és nem magával vonzza a tanítványait, továbbhaladásra bíztatja őket ahelyett, hogy elnyomná őket. Megmutatja az utat, de nem viszi végig a célig... Jó tanárnak nevezhetjük azt az embert, aki tanítványait arra bátorítja, hogy saját fejükkal gondolkozzanak”

/Confucius/

Az intézményvezetés szervezeti felépítése

8.4.6. Az iskolában folyó nevelő-oktató munka pedagógiai alapelvei, céljai, tevékenységei

Az iskola nevelő-oktató munkájának célja az általános emberi értékek tanulókkal történő megismertetése, elfogadtatása és átadása, a személyiségfejlődéshez nélkülözhetetlen alap-értékek elsajátíttatása, melyek később meggyőződéssé formálódnak, és meghatározzák a tanuló viselkedését szűkebb és tágabb világunkban.

Kulcskompetenciák fejlesztése

A kulcskompetenciák azok a kompetenciák, amelyekre minden egyénnek szüksége van személyes boldogulásához és fejlődéséhez, az aktív állampolgári létehez, a társadalmi beilleszkedéshez és a munkához.

Az intézmény célja az alábbi kulcskompetenciák fejlesztése:

- Anyanyelvi kommunikáció
- Idegen nyelvi kommunikáció
- Matematika kompetencia

- Természettudományos kompetencia
- Digitális kompetencia
- Hatékony önálló tanulás
- Szociális és állampolgári kompetencia
- Kezdeményezőkézség és vállalkozási kompetencia
- Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőkézség

A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok

Az egységes alapvető követelményekre épülő differenciálással az iskola célja, hogy a tanulók adottságaikkal, fejlődésükkel, iskolai és iskolán kívüli tanulásukkal, és egyéb tevékenységeik során minél teljesebben bontakoztathassák ki személyiségüket.

Az iskola nevelési, tanítási-tanulási folyamata teret ad a színes, sokoldalú iskolai életnek, a tanulásnak, a szabadidő eltöltésének és a munkának. Fejleszti a tanulók önismeretét, együttműködési készségét. Edzi akarataikat; hozzájárul életmódjuk, motívumaik, szokásaik, az értékekkel történő azonosulásuk fokozatos kialakításához.

A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatuknak tartják az értelem kiművelését (kognitív kompetencia), a segítő életmódra nevelést (szociális kompetencia), egészséges és kulturált életmódra nevelést (személyes kompetencia) (alapkompenciák)

Az egészségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok

Az iskola hitvallása, céljai a környezeti és egészségnevelésben

A környezet és az egészség egymástól elválaszthatatlan fogalmak. A természet és környezet óvása, védelme nélkül nem beszélhetünk egészséges emberi életéről sem, mivel az ember a természet része. Az általa okozott természeti- környezeti szennyeződések károsan hatnak vissza saját szervezet működésére. Az ismereti háttér átadása mellett az környezeti-és egészségnevelés főként személyiségfejlesztő feladat az értékrendszer és magatartás fejlesztésén keresztül. Ennek szellemében kívánják nevelni a rájuk bízott gyermekeket. Programjaikkal fejleszteni kívánják a szülők és a környék lakóinak környezet-és egészségtudatos magatartását is. Kiemelt figyelmet fordítanak a tanuló egészséghez, biztonságához való jogai alapján a teljes körű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatokra, amelyek különösen az egészséges táplálkozás, a minden napos testnevelés, a testi - lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése, a bántalmazás és iskolai erőszak megelőzése, a baleset-megelőzés és elsősegélynyújtás, a személyi higiéné területére terjednek ki.

Az egészségnevelést szolgáló tanórán kívüli foglalkozások:

- szakkörök (Ifjúsági Vöröskereszt, elsősegély-nyújtó);
- évente egy egészségvédelemmel, helyes táplálkozással, elsősegély-nyújtással foglalkozó projektnap szervezése az alsó és a felső tagozatos tanulók számára

Környezeti nevelési program

Az iskola környezeti nevelési tevékenységének kiemelt feladatai, a tanulóknak a környezettudatos magatartás, a környezetért felelős életvitel elősegítése, a természetet, az embert, az épített és a társadalmi környezetet tisztelő szokásrendszer megalapozása.

A tanórán kívüli foglalkozások:

- Minden évben osztályonként egy-egy természetjárás gyalog- vagy kerékpárral, környékünkre, a környezeti értékek felfedezésének érdekében
- Évente egy környezetvédelemmel, természetvédelemmel foglalkozó projektnap szervezése a „Föld napja” alkalmából játékos vetélkedővel, akadályversennyel az alsó és a felső tagozatos tanulók számára

- Szelektív hulladékgyűjtés az iskolában (PET palack, elem)
- Papír és vasgyűjtés
- környezetvédelmi nap (szeptemberben a KEOP-6.1.0 pályázat nyomán követése 2013/2014 tanévtől 5 éven keresztül)

A közösségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok

A közösségfejlesztés célja, olyan iskolai közösség kialakítása, ahol a gyerekek jól érzik magukat, elismerést, támaszt, biztonságot, igazságos elbírálást kapnak. Nevelői segítséggel közösen tudnak maguk elé célt kitűzni, a cél eléréséért összehangolt módon tevékenykednek és az elvégzett munkát értékelni tudják. A közösségi nevelés területei:

- család
- iskola
- iskolán kívüli közösségek

Az iskolai munka szerves részei a tanórán kívüli foglalkozások. A közoktatási törvény értelmében meg kell különböztetnünk a kötött és a szabadon választható tanórán kívüli foglalkozásokat.

Kötött tanórán kívüli foglalkozások a napközis, illetve tanulószobai foglalkozások, és az iskolai sportkör. A kötetlen tanórán kívüli foglalkozások formáiról a tantestület dönt a tanulói (szülői) igények ismeretében, a rendelkezésre álló szakemberek körét számba véve az anyagi lehetőségek figyelembe vételével a tanulói leterheltséget mérlegelve.

Kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység

Minden gyermeknek van olyan részképessége, ami fejlett, ezen keresztül érdemes a felzárkóztatást megkezdni, önbecsülését emelni, és sikerélményhez juttatni. Az intézmény minden tanulójának biztosítja az esélyegyenlőséget

A fejlesztő munkájuk célja, hogy megelőző intézkedésekkel, kompenzáló neveléssel, fejlesztő oktatással, az oktatás szervezeti - metodikai változtatásával a tanulási kudarcnak kitett tanulók önmagukhoz viszonyított optimális fejlesztése, az általános iskola sikeres elvégzésnek eléréséhez.

Feladatok:

- a tanulási kudarc okának feltérképezése
- szűrés – megfigyeléssel, méréssel (DIFER)
- a hátrányok felmérése
- fejlesztési célok meghatározása
- fejlesztő programok készítése
- fejlesztés, felzárkóztatás
- a tanulók önbecsülésének fejlesztése, hogy higgyenek saját képességeikben és abban, hogy sikereket tudnak elérni
- egyénre szabott, vagy kiscsoportos fejlesztés, eltérő haladási ütemben
- fejlesztő értékelés
- a tanulói fejlődés nyomán követési rendszerének kidolgozása, alkalmazása
- továbbtanulás irányítása, segítése
- indokolt esetben a tanuló szakértői bizottsághoz küldése

A tanulók tanórán kívüli foglalkoztatása

- Szabadidős programok szervezése iskolán kívül (pl. színház-, múzeumlátogatás, kirándulás)
- Szabadidős programok szervezése iskolán belül (pl. mikulás, farsang, karácsonyi ünnepség)
- Iskolai rendezvények, ünnepélyek, évfordulók megrendezése³⁶

³⁶ Pedagógiai Program

Szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenység

Humán ökörendszer

A tanulókkal kapcsolatban fellépő komplex problémaegyüttes a humán ökörendszer elméletével könnyebben értelmezhető, tekintve, hogy a humán ökörendszer egy hasznos keret, „amelynek segítségével megértjük az ember és környezete között fellépő kölcsönhatásokat”(Welch)

Szint	Jól működő természetes támasz	Nem jól működő természetes támasz
I. Fizikai	Kielégített fizikai szükségletek (étel, hajlék, biztonság). A test jól működik, a betegség kezelhető.	Az alapvető fizikai szükségletek kielégítetlenek. A betegség gyakoribb, mint az egészséges állapot. Fogyatékosok lehetőségei.
II. Intrapersonális	Hangulat és érzelmek pozitívak, önértékelés jó. Negatív érzelmek lehetségesek, de nem dominálnak.	A hangulat és érzelmek általában negatívak. Alacsony önértékelés. A problémamegoldó és döntéshozó képesség fogyatékos
III. Interperszonális	A kapcsolatok vegyesek és általában pozitívak. Küzdelem van, de kezelhető. A igények kielégítettek.	Hiányoznak az alapvető támaszt és szeretetet nyújtó kapcsolatok, ill., ha vannak, akkor destruktívak.
IV. Család	A család vagy más kiscsoport melegséget és hozzátartozás érzését nyújtják, a problémák idején pedig támaszt.	Hiányzik a család vagy más kiscsoport, vagy a bennük lévő kapcsolatok destruktívak. Nincs közeli hálózat, amihez fordulhatna, amikor erre szüksége lenne.
V. Helyi közösségek	A helyi környezet intézményei és szervezetei alapvető társadalmi szükségleteket elégítenek ki, pl. munka, oktatás, lakás, egészségügy, stb.	Közösségi intézmények és szervezetek hiányoznak vagy nem jól működnek. Alapvető szociális szükségletek részben vagy egészben kielégítetlenek.
VI. Kulturális	Az egyén egy (valláson, hagyományon alapuló) kultúra vagy szubkultúra részének érzi magát, amely viselkedésmintát nyújt, különösen a döntéshozatalok időszakában	Dominál a rasszizmus, a diszkrimináció és/vagy az egyén peremre szorul. A gyors társadalmi változás kulturális vákuumot vagy a kultúra elsorvadását idézi elő.
VII. Állam, nemzet	Az adott ország törvényei és szociálpolitikája általános biztonság- és igazságszeretetet nyújtanak. Az élet- és vagyonvédelem megoldott.	A szociális, politikai, gazdasági rendszer nem működik, igazságtalan vagy totalitárius. Háború vagy polgárháború nehezíti az egyén életét.

A pedagógusok tapasztalata azt mutatja, hogy a hátrányos helyzetet tág fogalomként kell értelmezniük. A prevenció és intervenció tevékenységet a tanulók szélesebb körében kell alkalmazniuk.

Esélyegyenlőséget megvalósító iskolai nevelés és oktatás megvalósítása

Céljuk, hogy a másságban rejlő értékek megismertetésével azok megbecsülésére és kölcsönös tiszteletére neveljék tanítványaikat. Az egyenlő bánásmód elvének teljes körű érvényesítését valósítják meg. Az intézmény szolgáltatásaihoz való hozzáférés egyenlőségét biztosítják. A hátrányos helyzetű gyermekek hátrányainak kompenzálása érdekében támogató lépéseket tesznek. Mindenki számára a saját komplex személyiségstruktúrájának leginkább megfelelő, optimális fejlesztést biztosítanak. A motiváció elvét érvényesítik. A visszajelzés elve alapján a teljesítmények változását folyamatosan nyomon követik és egyéneként értékelik.

A gyermek- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatok

Elsődleges és meghatározó tennivaló a prevenció (megelőzés), ennek eredménytelensége esetén fontos feladat az intervenció, a beavatkozás. A gyermekek életkörülményeiben tapasztalható veszélyeket, fejlődésükben tapasztalható rendellenességeket időben fel kell tární és azonnal jelezni kell az illetékeseknek (osztályfőnöknek, gyermekvédelmi felelősnek, igazgatóhelyettesnek, igazgatónak és családsegítő előadójának). Ezt követően meg kell tenni a szükséges intézkedést, amelynek az előidéző okok megváltoztatására kell irányulnia.

A szülők közösségét érintő együtt működési formák

Az intézmény, a szülők részéről - a nevelőmunka segítéséhez - az alábbi közreműködési formákat kéri

- Aktív részvétel az iskolai rendezvényeken
- Őszinte véleménynyilvánítás
- Együttműködő magatartás
- A nevelési problémák őszinte megbeszélése, közös megoldása
- Érdeklődő –segítő hozzáállás

A pedagógusok a következő együttműködési formákat ajánlják

- Nyílt tanítási nap, melynek célja, hogy a szülő betekintést nyerjen az iskolai nevelő-oktató munkába, ismerje meg a tanítási órák menetét, tájékozódjon gyermeke és az osztályközösség iskolai életéről.
- Szülői értekezlet. Feladata a szülők és a pedagógusok közötti folyamatos együttműködés kialakítása, a szülők tájékoztatása.
- Fogadóóra. Feladata a szülők és a pedagógusok személyes találkozása, a gyermek egyéni fejlődésének segítése konkrét tanácsokkal (otthoni tanulás, szabadidő helyes eltöltése, egészséges élet-módra nevelés, tehetséggondozás, továbbtanulás stb.)
- Írásbeli tájékoztató. Feladata a szülők tájékoztatása a tanulók magatartásával, szorgalmával és tanulmányi munkájával kapcsolatosan, illetve az iskolai vagy osztályszintű eseményekről, programokról.
- Pályaválasztási fórum. Feladata: a 7. és 8. osztályos szülőknek, tanulóknak nyújt segítséget a továbbtanulás nehéz gondjainak megoldásában.

A tanulók, szülők és pedagógusok együttműködésének továbbfejlesztési lehetőségei

- osztály –család közös hétvégéje (esetleg túrázással egybekötve)
- közös túrák, kirándulások
- játékos vetélkedők a szülők bevonásával

- közös rendezvények lebonyolítása a szülők és a pedagógusok részvételével
- akciók szervezése az iskola és környezete szépítésének érdekében
- alapítvány működése a nevelő-oktató munka segítésére ³⁷

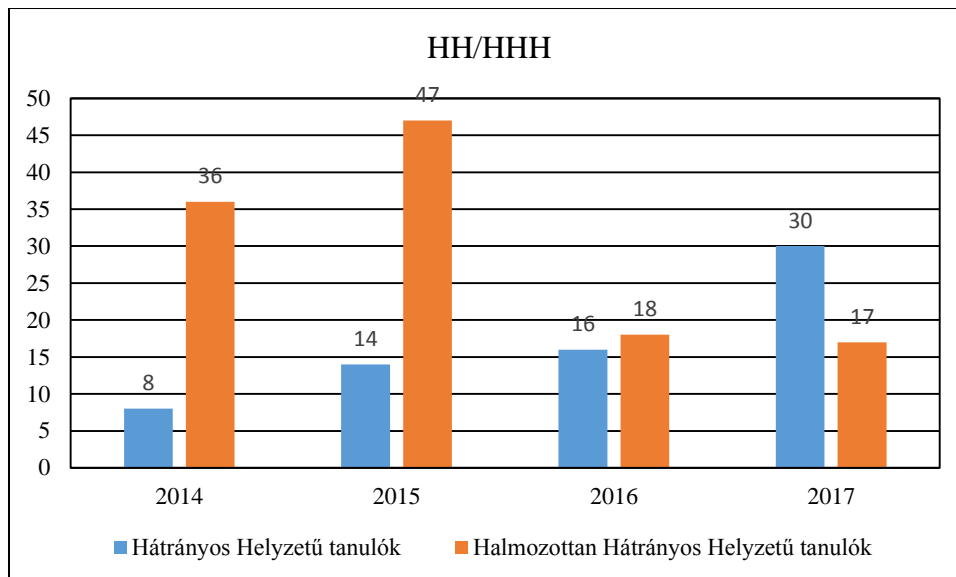
8.4.7. Tárgyi feltételek

2007 óta az intézmény lehetőség szerint újíttja fel, korszerűsíti épületeit és bővíti kapacitásait. A foglalkozáshoz szükséges alap eszközök rendelkezésre állnak, de mind a bútorzat, mind az oktatási berendezések tekintetében szükség van a folyamatos fejlesztésre. Bár első ránézésre az iskola jól felszereltnek tűnik, nagyon sok javításra került sor az elmúlt időszakban és folyamatosan időszerű problémaként jelenik meg.

A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók száma tárgyév január elsejei adatszolgáltatás alapján:

	2014	2015	2016	2017
Hátrányos Helyzetű tanulók	8	14	16	30
Halmozottan Hátrányos Helyzetű tanulók	36	47	18	17

Forrás: intézményi adatszolgáltatás

25. ábra

A hátrányos, illetve halmozottan hátrányos helyzet megállapításának jogszabályi szempontrendszere nem nyújt teljes körű tájékoztatást a tanulók helyzetének megítéléséről. Az intézményben dolgozó pedagógusok tapasztalatai azt mutatják, hogy súlyosabb a helyzet a statisztikai adatok által mutatottnál. A szegénységhez vezető főbb társadalmi tényezők, az alacsony aktivitási arány, az iskolai végzettség, a szakképzettség hiánya, a „rossza lakóhely” rossz egészségi állapot, roma népességhez tartozás jellemző.

Tapasztalataik szerint is a szegénységben való felnevelkedés különösen veszélyezteteti azokat a gyerekeket, akiknek szülei alacsony iskolázottságúak emiatt a munkaerő-piacról tartósan kiszorultak, sokadmagukkal nevelkednek egy családban, kis falvakban élnek, roma népességhez tartozók. A megfelelő családi minták hiányai jelentősen korlátozzák a sikeres társadalmi beilleszkedés esélyeit.

³⁷ Pedagógiai Program

8.4.8. A hátrányos helyzetű tanulók integrációs és képesség-kibontakoztató felkészítésének pedagógiai rendszere (IPR).

Az iskola tanulóinak közel 20%-a halmozottan hátrányos helyzetű. Ez szükségessé teszi ezeknek a gyermekeknek integrált keretek között megvalósuló – a szociális helyzetből és a képességek fejlettségéből eredő hátrányok ellensúlyozását célzó – iskolai nevelésének, oktatásának megszervezését. Évfolyamonként az egyes osztályokban a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók létszámának az osztályba járó összes tanuló létszámához viszonyított aránya sem haladja meg a huszonöt százalékot. Az integrációs stratégia lényege, hogy az oktatásszervezésben biztosítják a szegregációmentességet. A működés meghatározó alapelveinek tekintik a hátrányos megkülönböztetés tilalmát.

Az SNI-s tanulók

A korai iskolaelhagyás, a lemorzsolódás gyakran az érzelmi zavarral küzdő tanulókat, az értelmi fogyatékos tanulókat valamint a tanulási zavarral küzdő tanulókat érinti. A többségi tanulóknál jelentkező okokon túl esetükben még az alábbiak jellemzőek:

4. A szociális képességek fejlettsége nem megfelelő szintű (a mentális zavarok kialakulásához nagymértékben hozzájárul).
5. Fokozott támogatásra és odafigyelésre van szükségük az iskolában.
6. Tanulási sikereik korlátozottak

Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanulók

A pedagógus által végzett oktató-nevelő tevékenységet csak komplexen, a család, a társadalom és más tényezők hatásainak együttesében értelmezhető. Ha ismert a zavar oka, könnyebb orvosolni. Szociális hátrányokkal küzdő, hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek kezelésére fokozott figyelmet kell fordítani. Minden gyermek másként és mástól fogad el segítséget.

A beilleszkedési zavarok leggyakoribb formái az iskolában:

- a tanulói együttműködés teljes hiánya
- agresszivitás
- ellenséges viselkedés társakkal, felnőttel szemben
- durva hangneme
- érzelmi és indulati kiegyensúlyozatlanság
- gyenge kudarcűrő képesség

Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő tanulók

A hátrányos illetve halmozottan hátrányos helyzet megállapításának alapja, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultság feltételei, és a megállapításáról szóló határozat rendelkezésre álljon.

Kiemelten tehetséges tanulók

Kiemelt fontosságú a tehetségek felismerése és fejlesztése. Minden pedagógus, de elsősorban az osztálytanító, szaktanár és osztályfőnök feladata, hogy felhívja a figyelmet tehetséges tanítványainkra, hogy megfelelő legyen fejlesztésük. E tevékenység kiterjed a tanórai és tanórán kívüli területekre

egyaránt. Együttműködést tételez fel a családdal és a tehetségek fejlesztésével foglalkozó intézményekkel és szakemberekkel.

A tehetséges tanulók gondozása

- Fejlesztő foglalkozások szervezése a tehetséges tanulók részére. (matematika, nyelvtan, angol, rajz)
- Iskolai tanulmányi, sport és kulturális versenyek, vetélkedők szervezése.
- Pályázatok megírása, szervezése vagy segítség a szervezésben.
- A tehetséges tanulók részvételének biztosítása és felkészítése a különféle iskolán belüli és iskolán kívüli versenyekre, vetélkedőkre

8.5. Fő téri Általános Iskola, Szarvas

A település bemutatása a Helyi Esélyegyenlőségi Program mentén történik a számadatok lehetőség szerinti aktualizálásával, a 2014-2015-2016. évi adatokkal.

Szarvas Város Békéscsabától 47 kilométerre, a Hármas-Körös holtágának partján (kákafoki holtág) fekszik. Megközelíthető közúton és vonattal egyaránt.

A régészeti leletek tanúsága szerint a mostani város, valamint környéke már az őskorban állandóan lakott terület volt. A város területén talált népvándorlás kori régészeti tárgyak közül az avar kori rovásírásos tűtartó a legjelentősebb tárgyi emlékük. Anonymus krónikája a települést „Szarvashalom” néven említi. A hajdani Árpád kori falu létét számos 1284-85 közötti időből származó feljegyzés tanúsítja, többek között Kun László király több rendeletét is „Szarvashalomról” keltezte.

A török időkben a Hármas-Körös menti átkelőhely védelmére palánkvár épült. A folyami átkelőhely miatt jelentőssé vált földvár többször is gazdát cserélt, majd 1686-ban végleg elpusztult. A török hódítás után a település és vidéke lakatlan pusztává változott.

A város újkori történelme 1722-től számítható, mikor a környék új földesura báró Harruckern János György a felvidéki vármegyékből főként szlovák jobbágycsaládokkal újra benépesítette. Az újjászületett település 1723-ban már mezőváros, azonban komolyabb fejlődés csak a XVIII. század végén indulhatott meg. A 18-19. század fordulóján végbement jelentős fejlődés a város újkori történetét leginkább meghatározó nagyságának, Tessedik Sámuelnek a nevéhez fűződik. A város evangélikus lelkésze felvirágoztatta a fiatal mezővárost. Itt alapította meg Európa első gazdasági iskoláját. Fölépítette a ma is álló iskolaépületet (jelenleg múzeumként működik), valamint az evangélikus Ótemplomot. A város fejlődésének újabb fontos állomása a gimnázium Szarvasra települése volt 1834-ben.

Szarvas életében a XIX. században kiemelkedően fontos szerepet töltött be a gróf Bolza család. Kastélyokat varázsoltak a Körös partjára, felépítették – a ma már ritkaságnak számító – szárazmalmot, létrehozták az Anna-ligetet, majd a Bolza Józsefről elnevezett Pepi-kertet, mai nevén a Szarvasi Arborétumot. Az 1848-as szabadságharc idején Szarvas város (a szomszédos községek önállósulása miatt) 1872-ben elveszítette városi címét, véglegesen csupán 1967 óta város ismét. A város mindvégig mezőgazdasági jellegű volt, XX. századi fejlődését is ez határozta meg.

A II. világháború után az oktatás és a kutatómunka vált a város életének a legfontosabb tényezőjévé. Az Öntözési Kutatóintézet és a Haltenyésztési Kutatóintézet (a két kutatóintézet összevonva HAKI néven működik), valamint a Tessedik Sámuel Főiskola Óvónőképző Intézete és Mezőgazdasági Víz- és környezetgazdálkodási kara létrejöttével Szarvas Békés-megye szellemi központjává alakult. Manapság is Szarvas Békés megye egyik legjelentősebb felsőoktatási és tudományos központja.³⁸

Leginkább mezőgazdasági jellegű munkalehetőségek találhatók kistérségben. A feldolgozóipar mellett Szarvason és Kondoroson jelen van a nehézipar is kis- és középvállalkozások formájában. Leginkább mezőgazdasági gépek alkatrészeit gyártják. Jelentős gazdasági erő továbbá, hogy a kistérség gazdag felszíni vizekben, ennek megfelelően jelentős hagyományai vannak a halászatnak és a horgászatnak. A térségben számos, többnyire szarvasi székhelyű kisebb halászati vállalkozás működik. Két cégnek kisebb feldolgozóüzeme is van.

³⁸ <http://www.szarvas.hu/varosunk/varostortenet>

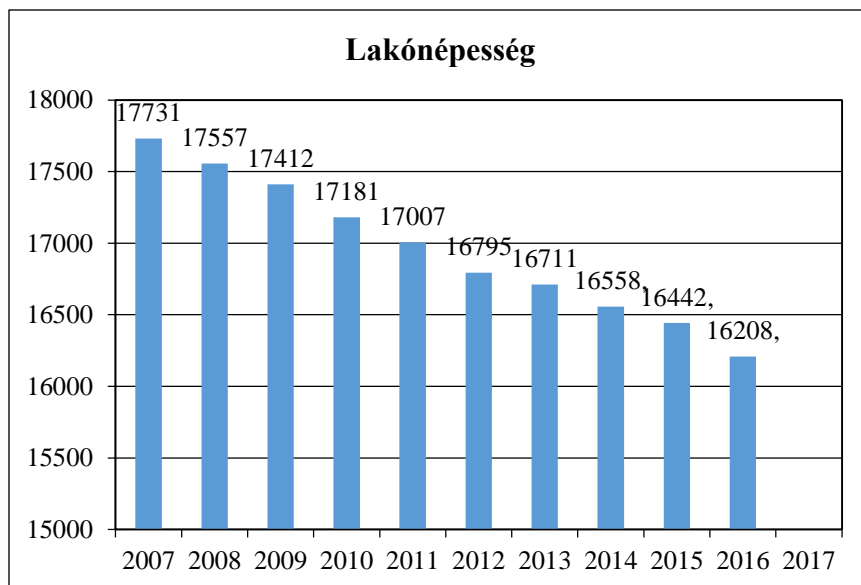

8.5.1. Demográfiai mutatók

Lakónépesség

	Fő
2007	17731
2008	17557
2009	17412
2010	17181
2011	17007
2012	16795
2013	16711
2014	16558
2015	16442
2016	16208

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

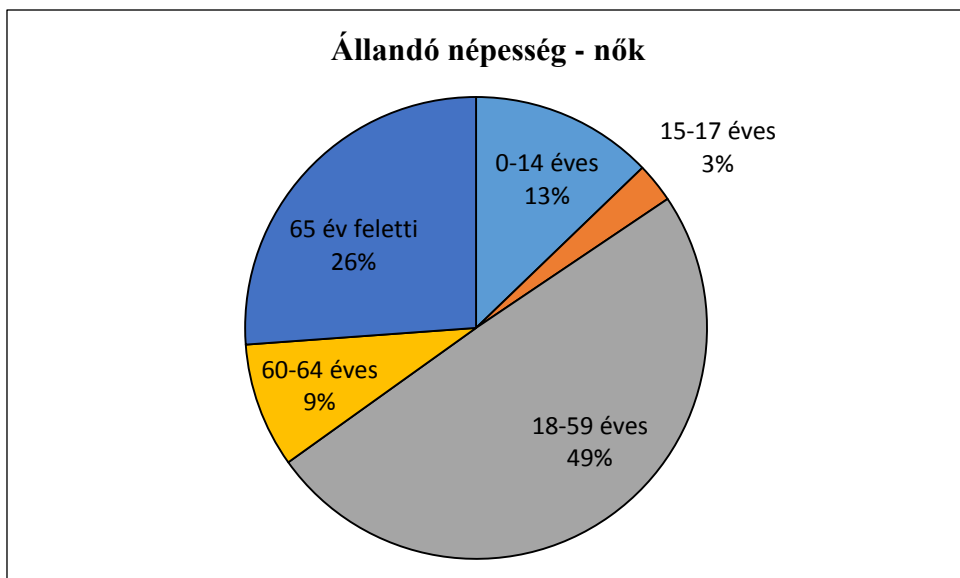
26. ábra

A lakónépesség a területen lakóhellyel rendelkező, de másutt tartózkodási hellyel nem rendelkező személyek, valamint az ugyanezen a területen tartózkodási hellyel rendelkező személyek együttes száma. Fentiek figyelembe vételével megállapítható, hogy Szarvas városának helyzete nem kedvező, a város az elmúlt 10 év adatai alapján folyamatos népességfogyást élt át.

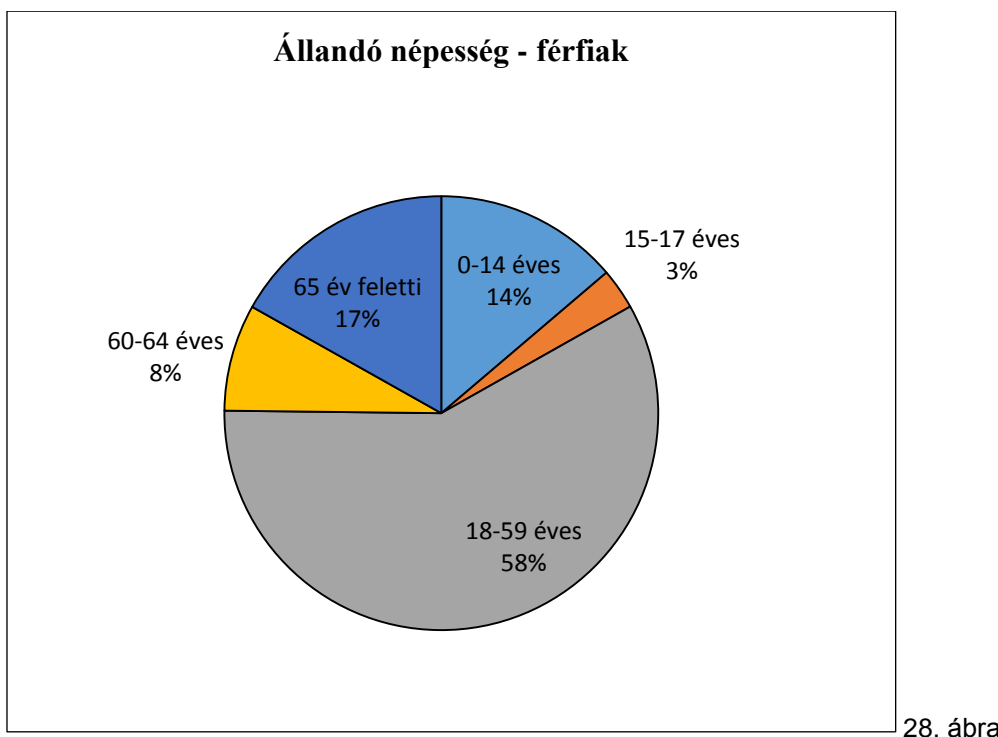
Állandó Népesség 2016.

	fő			%	
	nők	férfiak	összesen	nők	férfiak
0-14 éves	1004	1076	2080	48%	52%
15-17 éves	217	238	455	48%	52%
18-59 éves	3886	4558	8444	46%	54%
60-64 éves	685	622	1307	52%	48%
65 év feletti	2051	1316	3367	61%	39%

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

27. ábra

28. ábra

Magyarországon a halandóság – az 1993 óta tartó javuló tendencia mellett – nemzetközi összehasonlításban változatlanul magas. A halálozások száma 2011-ben 130 ezer alá csökkent, ez a folyamat 2015-ben megtorpant. 2015 során 131 600-an, az előző évinél 4,2%-kal többen hunytak el, ez tízezer lakosra számítva 134 halálesetet jelentett. A halálozási ráta 13,4 ezreléket tett ki: a férfiak halálozási rátája (13,5 ezrelék) továbbra is meghaladta a nőkéét (13,2 ezrelék).³⁹

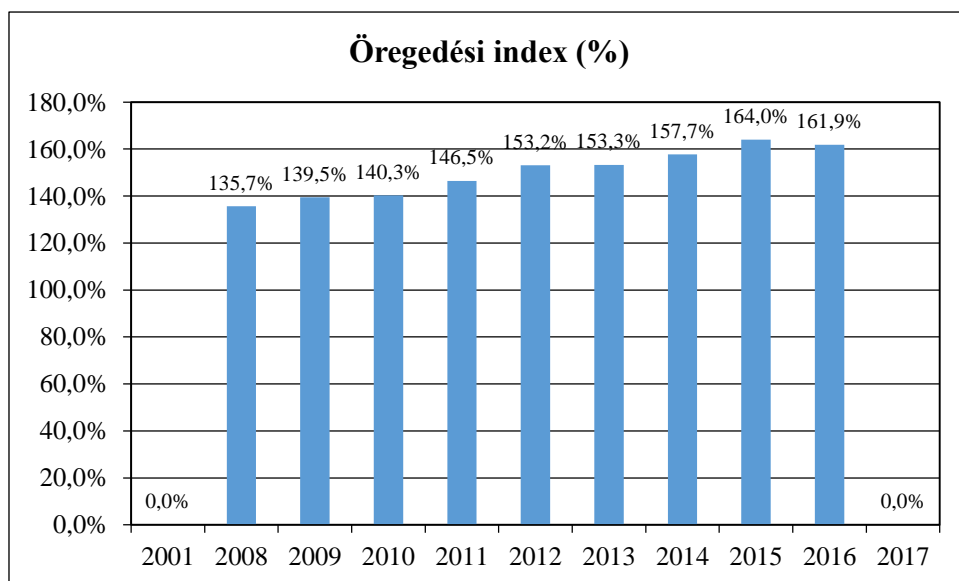
Az állandó népesség száma a településbe bejelentett állandó népességet jelenti függetlenül attól, hogy van-e máshol bejelentett tartózkodási helyük. Szarvason az állandó népesség száma a 2016-os évben 15643 fő volt, melyből a nők száma 7843, a férfiak száma 7810 fő.

³⁹ <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/mo/mo2015.pdf>

Öregedési index

	65 év feletti állandó lakosok száma (fő)	0-14 éves korú állandó lakosok száma (fő)	Öregedési index (%)
2008	3197	2356	135,7%
2009	3222	2309	139,5%
2010	3195	2277	140,3%
2011	3247	2217	146,5%
2012	3287	2146	153,2%
2013	3272	2135	153,3%
2014	3331	2112	157,7%
2015	3398	2072	164,0%
2016	3367	2080	161,9%

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

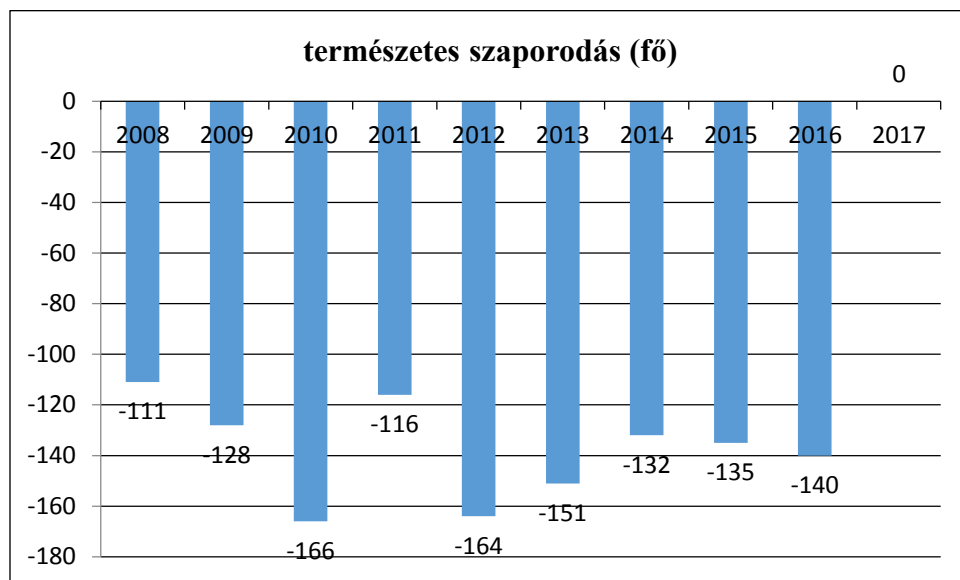
29. ábra

Természetes szaporodás

	éve születések száma	halálozások száma	természetes szaporodás (fő)
2008	159	270	-111
2009	153	281	-128
2010	120	286	-166
2011	131	247	-116
2012	111	275	-164

2013	117	268	-151
2014	132	264	-132
2015	120	255	-135
2016	131	271	-140

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

30. ábra

A fejlett európai országokhoz hasonlóan Magyarország számára is az egyik legnagyobb demográfiai kihívás a társadalom öregedése. A tartósan alacsony termékenységgel és a várható élettartam emelkedésével a gyermekkorúak aránya csökken, az idősebb korosztályoké nő, így a csökkenő arányú aktív korosztályokra jelentős eltartási teher nehezedik.

Az öregedési index azt jelzi, hogy 100 fő 14 év alattira mennyi 65 év feletti fő jut.

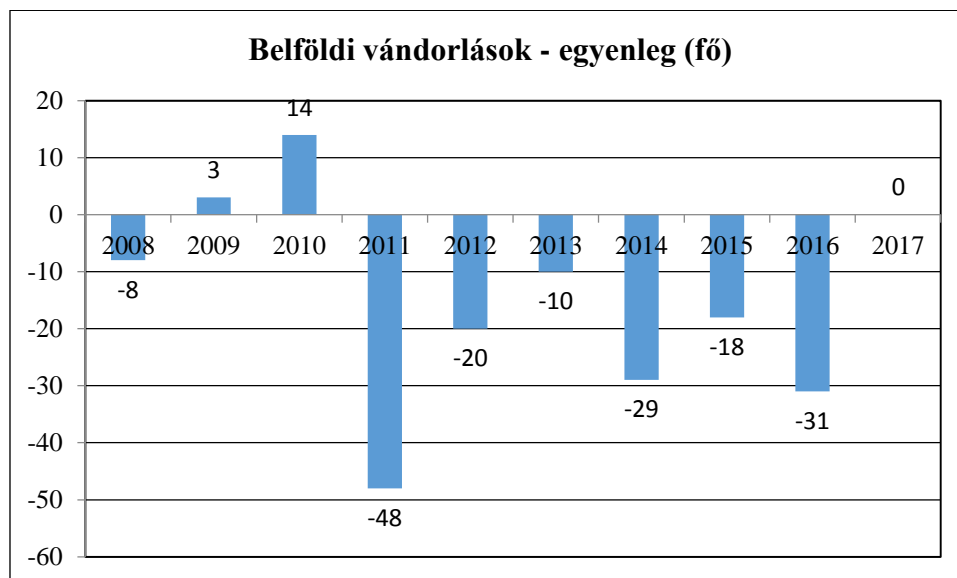
Az öregedési index, az alacsonyabb termékenység és a magasabb halandóság együttes hatásaként megállapítható, a vizsgált 9 évben a természetes szaporodás mutatója tartósan negatív előjelű. A városban a lakónépesség körében folyamatos előregedés jellemző. A jelenség több tényező együttes jelenlétével magyarázható. Így az alacsony születésszámmal, a foglalkoztatás szűkös lehetőségeiből fakadó elvándorlással, az oktatási intézmények megtartó erejének problémájával és a lakónépesség társadalmi státusz szerinti összetételének megváltozásával.

Belföldi vándorlások

	állandó jellegű odavándorlás	elvándorlás	egyenleg
2008	310	318	-8
2009	260	257	3
2010	246	232	14
2011	240	288	-48
2012	251	271	-20
2013	238	248	-10
2014	225	254	-29

2015	224	242	-18
2016	276	307	-31

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

31. ábra

A belföldi lakóhely-változtatások iránya és mértéke lényegesen módosíthatja egy adott terület népességének – a születések és halálozások által meghatározott – számát. 2015-ben az országon belül mintegy 494 ezren választottak más települést lakóhelyül, 0,9%-kal többen a 2014. évinél. Ezen belül az állandó vándorlások száma 218 ezerre növekedett, ezzel meghaladta az 5 évvel ezelőtti szintet. A 2015- ben bejelentett 276 ezer tartózkodási hely-változtatás enyhén, 0,3%-kal (753 fővel) emelkedett az előző évhez képest. A belföldi vándorlási mozgalom az ország különböző területi egységeit eltérően érintette.⁴⁰

A gazdasági struktúrában bekövetkező változások az évek során magukkal vonták a foglalkoztatási szerkezet átalakítását, mely következményeként megnőtt a településről elvándorlók száma. A vándorlás jelentős probléma. Jelzi, hogy a város népességmegtartó ereje nem elég erős. Kedvezőtlen jel, hogy 2011-től a mérleg folyamatosan negatív.

Mindent összevetve a település lakossága folyamatosan csökken, kedvezőtlenül alakul a lakosság kormegoszlása is. A népességfogyás okai között közel azonos hangsúllyal jelentkezik az elvándorlás és a természetes fogyás.

8.5.2. Foglalkoztatottság

A gazdaságilag inaktív rétege – azok, akik a munkaerőpiacon sem foglalkoztatottként, sem munkanélküliként nincsenek jelen – a munkaerőpiac tágan értelmezett potenciális tartaléka. Az elmúlt néhány évben a hazai munkaerő-piaci mutatók javultak, a foglalkoztatottak száma és aránya emelkedett, a munkanélküliség és az inaktivitás csökkent. A foglalkoztatottak számának folyamatos növekedése már 2011 óta tart, a munkanélküliek száma pedig 2013 óta csökken. 2015-ben a 15–64 éves foglalkoztatottak száma 106 ezer fővel, 4 millió 176 ezerre nőtt, miközben a 63,9%-os foglalkoztatási arány 2,1 százalékponttal meghaladta az egy évvel korábbit. 2013 óta jelentős mértékben csökkent a munkanélküliek száma és aránya. 2015-ben a 15–64 éves munkanélküliek száma 36 ezer fővel 307 ezerre, a munkanélküliségi ráta 7,8-ről 6,8%-ra mérséklődött az egy évvel

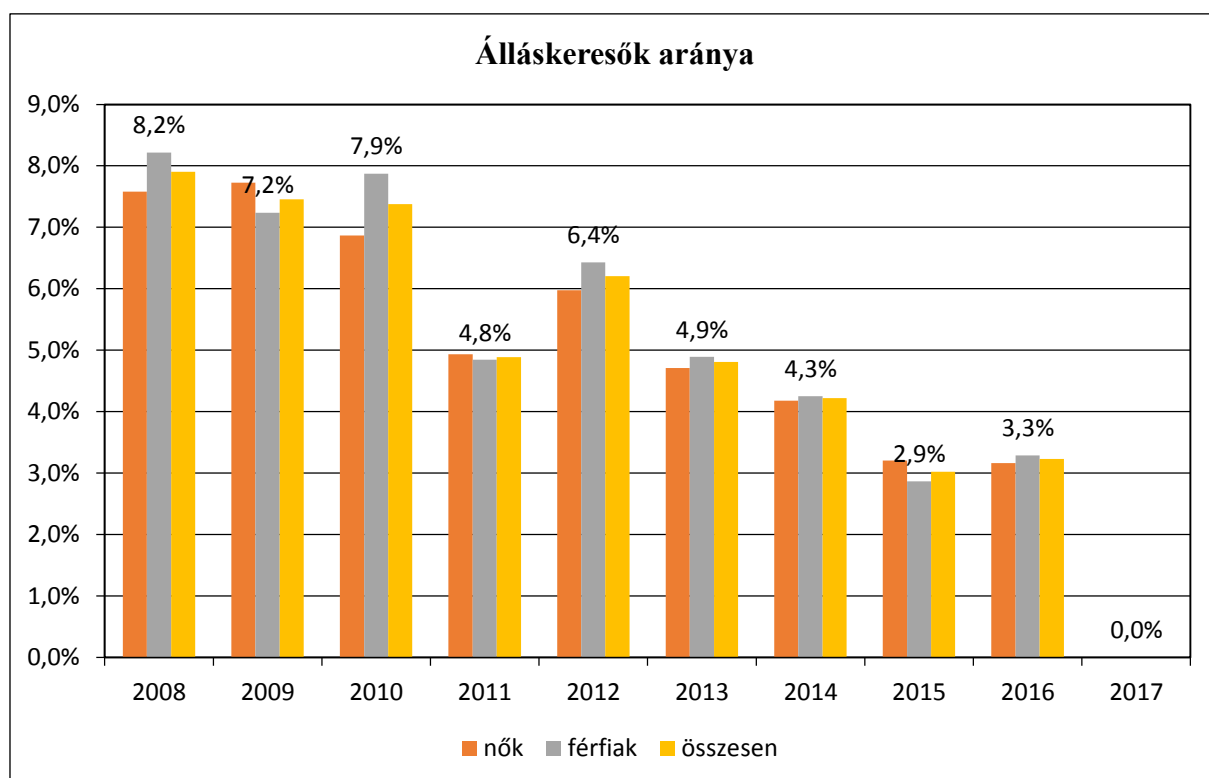
⁴⁰ <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/mo/mo2015.pdf>

korábbihoz képest. A munkanélküliségi mutatók a férfiak körében nagyobb mértékben csökkentek, mint a nőknél. Tovább javult a népesség iskolázottsági szintje: a legalább érettségivel rendelkezők aránya 2015-ben közel 56% lett – ezen belül a diplomások a 25–64 éves népesség több mint 24%-át tették ki –, miközben a legfeljebb alapfokú végzettségűek aránya (17%) tovább csökkent.⁴¹

Nyilvántartott álláskeresők száma, aránya 15-64 év között

év	15-64 év közötti lakónépesség (fő)			nyilvántartott álláskeresők száma (fő)					
	nő	férfi	összesen	nő		férfi		összesen	
	fő	fő	fő	fő	%	fő	%	fő	%
2008	5605	5659	11264	425	7,6%	465	8,2%	890	7,9%
2009	4465	5526	9991	345	7,7%	400	7,2%	745	7,5%
2010	5446	5538	10984	374	6,9%	436	7,9%	810	7,4%
2011	5415	5471	10886	267	4,9%	265	4,8%	532	4,9%
2012	5322	5414	10736	318	6,0%	348	6,4%	666	6,2%
2013	4925	5662	10587	232	4,7%	277	4,9%	509	4,8%
2014	5263	5596	10859	220	4,2%	238	4,3%	458	4,2%
2015	4842	5516	10358	155	3,2%	158	2,9%	313	3,0%
2016	4778	5418	10196	151	3,2%	178	3,3%	329	3,2%

Forrás: TelR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

32. ábra

⁴¹ <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/mo/mo2015.pdf>

A kapott adatokból arra a következtetésre jutunk, hogy az aktív korú lakónépességhez képest milyen arányú a nyilvántartott állás keresők száma, valamint, hogy milyen változások figyelhetők meg a nők és a férfiak viszonylatában.

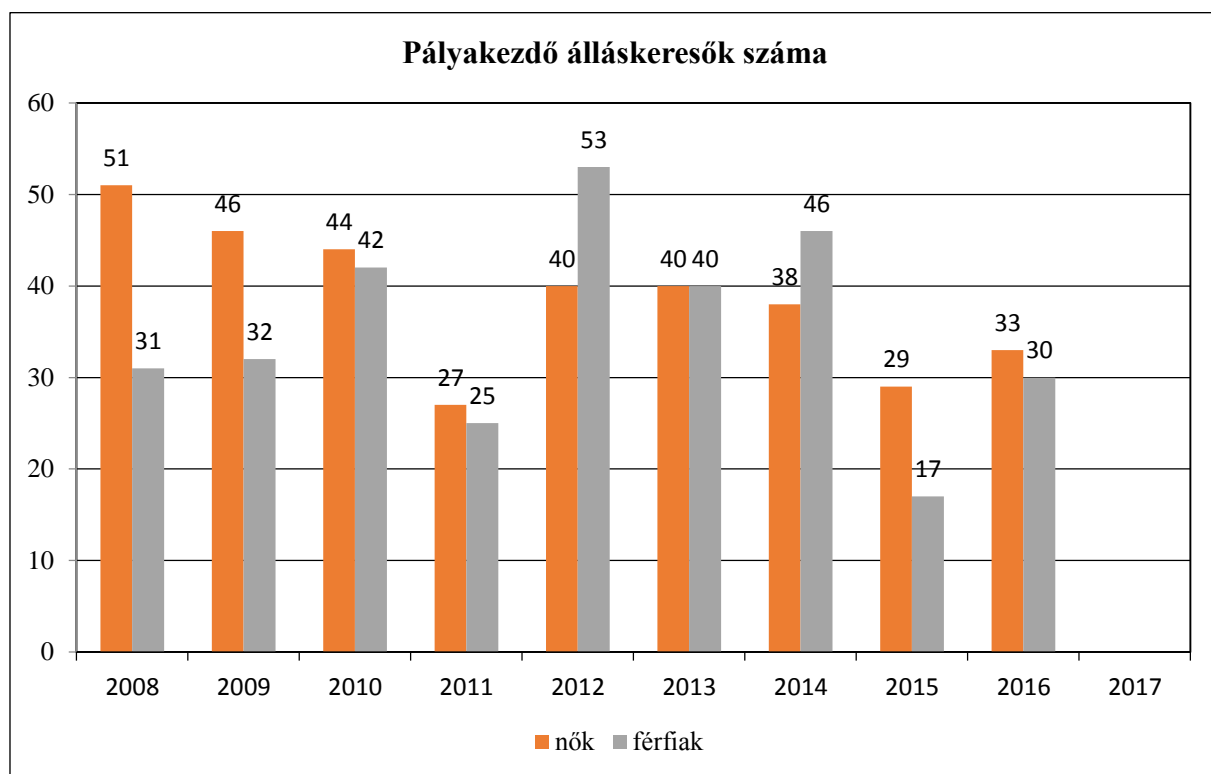
Az aktív korú népességből a férfiak többnyire magasabb számban szerepelnek és ezzel arányosan a nyilvántartott állás kereső férfiak száma - nem túl nagy eltéréssel- magasabb a vizsgált években. A kapott adatokból alátámasztást nyert, hogy a népességszám folyamatosan csökkenő tendenciát mutat.

A munkanélküli ellátás rendszere az elmúlt évek során több módosításon esett át, melynek eredményeként az állás keresési járadék folyósítási ideje 12 hónapról fokozatosan 3 hónapra csökkent. A járadék folyósításának lejártát követően az ügyfél számára több lehetőség kínálkozik. Visszatérhet a szabad munkaerő-piacra. A kutatások bebizonyították, hogy a munka világába való visszatéréshez 12 hónap szükséges. Ebből következően a három hónapos időtartam nem minden esetben elegendő új állás betöltésére. Amennyiben, -az alacsony státuszú lakosság körében jellemzően- nem képes visszatérni a szabad munkaerő-piacra, úgy a közfoglalkoztatásban való bekapcsolódás jelenthet megoldást. A harmadik esetben a kliens az állás keresési nyilvántartásból törlésre kerül és ettől fogva tevékenysége a munkaerő-piacon nehezen vagy egyáltalán nem követhető nyomon.

Pályakezdő álláskeresők száma 18-29 év között

év	18-29 évesek száma			Nyilvántartott pályakezdő álláskeresők száma					
	nő	férfi	összesen	nő		Férfi		összesen	
	fő	fő	fő	fő	%	fő	%	fő	%
2009	1304	1294	2598	46	3,5%	32	2,5%	78	3,0%
2010	1260	1275	2535	44	3,5%	42	3,3%	86	3,4%
2011	1265	1259	2524	27	2,1%	25	2,0%	52	2,1%
2012	1236	1255	2491	40	3,2%	53	4,2%	93	3,7%
2013	1205	1220	2425	40	3,3%	40	3,3%	80	3,3%
2014	1190	1208	2398	38	3,2%	46	3,8%	84	3,5%
2015	1163	1180	2343	29	2,5%	17	1,4%	46	2,0%
2016	1115	1147	2262	33	3,0%	30	2,6%	63	2,8%

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

33. ábra

A társadalmi beilleszkedés szempontjából döntő fontosságú az iskolából a munkába való zökkenőmentes átmenet. Az állástalanul töltött idő komoly terhet ró a fiatalra, a családra és az egész társadalomra. A fiatalok esetében a munkaerő piacon való elhelyezkedés esélye az iskolázottság függvénye. A diplomások kedvezőbb elhelyezkedési esélyekre számíthatnak a munkaerő-piacon a többi végzettségi kategóriához tartozóknál.

A tankötelezettség 18-ról 16 évre való csökkentése miatt még nagyobb a lemorzsolódás veszélye, melynek okán a fiatalok munkanélkülisége tovább nő.

A városban a pályakezdő álláskeresők közül a férfiak száma különösen kiugró volt a 2012-es és a 2014-es években, de folyamatosan 5 % alatt marad mindkét nem esetében.

Alacsonyan iskolázott népesség

év	15 éves és idősebb lakosság száma összesen			15-X éves legalább általános iskolát végzettek száma			általános iskolai végzettséggel nem rendelkezők 15-x évesek száma					
	összesen	nő	férfi	összesen	nő	férfi	Összesen		nő		férfi	
							fő	%	fő	%	fő	%
2001	15622	8375	7247	12795	7116	5679	2827	18,1%	1259	15,0%	1568	21,6%
2011	14679	7793	6886	13931	7268	6663	748	5,1%	525	6,7%	223	3,2%

Forrás: TelR, KSH

Népszámlálás

A 2001-es és 2011-es népszámlálási adatokat összevetve az általános iskolai végzettséggel nem rendelkezők számában jelentős csökkenés mutatkozik. Az felnőttoktatási rendszer lehetőséget biztosít az általános iskolai tanulmányok befejezésére. Az erre való igény mutatkozik meg többek között abban is, hogy a jogosítvány megszerzésének feltétele az általános iskolai végzettség.

A foglalkoztatáshoz való hozzáférés esélyei

Közfoglalkoztatás

2011-ben lépett hatályba a közfoglalkoztatásról szóló törvény, mely létrehozta a közfoglalkoztatás rendszerét. Az önkormányzat a közfoglalkoztatási rendszer keretein belül minden pályázati lehetőséget kihasznál annak érdekében, hogy minél több álláskereső részére biztosítson részvételt a különböző programokban. Ilyen program volt a START közmunka program, amely révén jelentős számú álláskeresőt tudott képzettséghez juttatni.

A városban a közfoglalkoztatásban résztvevők elsősorban az alacsony iskolai végzettségűek, a hátrányos helyzetűek, illetve a roma lakosság. Esetükben a közmunka döntő jelentőségű tényező, ugyanis számukra az elérhető munkalehetőségek köre a nyílt munkaerőpiacon sokkal korlátozottabb. A közfoglalkoztatás átlagosan 7 hónap teljes munkaidős, többnyire egyszerű, képzettséget nem igénylő munkát jelent. A közfoglalkoztatás foglalkoztatáspolitikai programként a nyilvántartott álláskeresőket szólítja meg. A munka természete miatt a közfoglalkoztatottak között nagyobb arányban vannak a férfiak, valamint alapfokú vagy annál alacsonyabb iskolai végzettségűek. A közfoglalkoztatás révén nagy számban olyanok is rendszeres munkalehetőséghez jutnak, akiknek erre évek óta kevés esélyük nyílt, vagyis a közfoglalkoztatás segíti a munkaerő-piaci szocializációt. Ugyanakkor a tapasztalat szerint minél hosszabb ideig dolgoznak közfoglalkoztatottként, annál nehezebb újból elhelyezkedniük az elsődleges munkaerőpiacon.

8.5.3. Lakásviszonyok

A városrészek közül a város határában lévő külterületen viszonylag jelentős számú lakosság él. A lakónépességre az előregedő korszerkezet jellemző. Magas a gazdaságilag nem aktív, alacsony végzettséggel rendelkezők száma. A Simonyi szőlők területe szegregációval veszélyeztetett, szociális és egészségügyi problémákkal terhelt terület. Valamikor jelentős számú roma család élt itt, ma már

heterogén összetételű településrész. Az infrastruktúra hiányos, a lakások komfortfokozata jelentősen elmarad az átlagtól.⁴²

8.5.4. A családok egészségügyi helyzete

A város egészségügyi ellátottsága teljes. A szakorvosi rendelők és sürgősségi ellátás egyaránt biztosított. Jellemző a sok telephelyes szakellátás, amely jelenlegi gazdasági adottságai mellett megfelelőnek tekinthető. A város egészségügyi ellátottsága teljes, szakorvosi rendelők és sürgősségi ellátás egyaránt biztosított. Nyolc körzetben 16 házi orvos működik és nyújt orvosi alapellátást (3 gyermek házi orvosi, 8 felnőtt házi orvosi, 5 fogorvosi praxis) a lakosság számára. A gyermekgondozás intézményrendszerét három gyermekorvos és kilenc védőnő látja el. Szarvason jelenleg egy 25 férőhelyes (2007-ben 50 férőhelyes) ápolási központ, krónikus ellátást biztosító fekvőbeteg gyógyintézet működik, amely az önkormányzat segítségével egy 1996-ban kiírt pályázat eredményeként épült meg a város egészségügyi ellátásában lévő hiány csökkentésére. Kihasználatossága közel 80%-os, ami az országos 70-90%-os átlagos kihasználatossághoz mérten megfelelő. A városban a fentiek mellett védőnői, iskola orvosi és ifjúsági védőnői szolgálat is működik.

Szarvas, a Körös-szögi Kistérségi Egészségügyi Szakmai Fejlesztési Program részletes helyzetelemzéséből kiindulva, a következő fejlesztési irányokat fogalmazta meg:

- Iskola-egészségügy fejlesztése
- Ügyeleti szolgálat fejlesztése
- Sportolási lehetőségek bővítése
- Telefonos lelki segély szolgálat (S.O.S) kiépítése
- Prevenció erősítése (személyi, tárgyi feltételek biztosítása)
- Szakrendelés tárgyi feltételeinek javítása
- Egynapos sebészeti ellátás bevezetése
- Felvilágosító munka erősítése
- Egészségügyi alapellátás fejlesztése
- Fogászati rendelők akadálymentesítése
- Egészséges életmódra, táplálkozásra való odafigyelés, iskolai büfék áru kínálatának felülvizsgálata
- Az egészségügy reformjából eredő helyi igényeknek megfelelő ellátás összhangjának megteremtése az ellátórendszerrel való szoros együttműködéssel⁴³

8.5.5. A szarvasi intézmény szervezeti felépítése, tárgyi- és személyi eszközrendszere

Az intézmény, Szarvas Város Közoktatási Intézménye Vajda Péter Gimnáziuma, Szakközépiskolája és Kollégium, Székely Mihály Szakképző Iskolája, Fő téri Általános Iskolája és Óvodája, 2007. augusztus 1-jén jött létre.

2008. augusztus 1-jétől a Városi Könyvtár is az intézmény része lett, ezért az új neve Szarvas Város Közoktatási és Közgyűjteményi Intézménye Vajda Péter Gimnáziuma, Szakközépiskolája és Kollégium, Székely Mihály Szakképző Iskolája, Fő téri Általános Iskolája és Óvodája, Nyilvános Könyvtára.

2012. augusztus 21-től a gimnázium intézményegysége a Magyar Evangélikus Egyház fenntartásába került.

⁴² Szarvas Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája (2015)

⁴³ Körös-szögi Kistérségi Egészségügyi Szakmai Fejlesztési Program

2013-ban a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ fenntartásába került, levált az óvoda és a nyilvános könyvtár.

2015. június 1-től a Szakképző Iskola és a Kollégium a Nemzetgazdasági Minisztérium fenntartásába került, így az intézményegység, már, mint önálló intézmény a Klebelsberg Intézményfenntartó fenntartásában maradt.

Az általános iskola a város egyetlen állami fenntartású általános iskolájaként eleget tesz az egész település ide irányuló beiskolázási igényeinek, így az SNI-s gyermekek nevelés-oktatásának, valamint a kiemelt tehetségek kibontakoztatásának, tovább fejlesztésének. A tanulók szívesen vesznek részt az intézmény tanórán kívüli, személyiségüket sokoldalúan formáló programjaiban. Visszahúzó, passzív vagy éppen hiperaktív, kudarcot-kudarca halmozó gyermekeknél mindig fellelhető a családi háttérben meghúzódó problémahalmaz.

Különös figyelmet fordítanak a személyiségfejlesztésre, az anyanyelv igényes használatára, a tanulók érzelmi kultúrájának gazdagítására, erkölcsi tudatosságuk erősítésére.

Alapvető céljuk, hogy a tanulók képesek legyenek az általános iskola elvégzése után képességeiknek és érdeklődési körüknek megfelelő középiskolában tovább tanulni, majd az iskola elvégzése után a társadalom hasznos tagjává válni.

Általános cél, hogy érvényesítsék a humánus értékeket, közvetítsék az egyetemes és nemzeti kultúra alapértékeit, testileg és lelkileg egészséges, az emberi kapcsolatokban igényes felnőtteket, demokratikus elveket követő állampolgárokat neveljenek, akik képesek a társadalmi, gazdasági, technikai változások követésére és az ezekhez alkalmazkodó cselekvésre.

Kapcsolattartás

Kiemelt fontos feladat a kapcsolattartás a város általános és középiskolaival. Ezen kívül az iskola támogatja tanulóinak kapcsolatát a

- Tessedik Sámuel Múzeum és Szárazmalom, Városi Könyvtárral
- Chován Kálmán Művészeti Alapiskolával
- Cervinus Teátrum Művészeti Nonprofit Kft-vel
- Városi Roma Kisebbségi Önkormányzattal
- sportszakosztályokkal
- táncklubokkal
- egyéb szervezetekkel, önképző körökkel

Az iskolán kívüli kulturált szabadidő eltöltésének kereteit, ezek az intézmények jelentik.

Az intézmény egy székhellyel (Fő tér 3.) rendelkezik. Az épület állapota jónak mondható. 2010-ben teljes körű felújításra, bővítésre került sor. Tornateremmel, sportudvarral és a hozzá tartozó szociális helységekkal, 20 tanteremmel, 7 szaktanteremmel, 5 kiscsoportos fejlesztő szobával, könyvtárral, orvosi szobával rendelkezik. A szaktanteremek közepesen felszereltek, régi, elavult eszközök állnak csak rendelkezésre. A korszerű multimédiás és számítástechnikai eszközök segítik a korszerű nevelő-oktató tevékenységet. A személyi feltételek jók. A pedagógusok szakirányú képzettséggel rendelkeznek.

Az egy pedagógusra jutó tanulók száma az alábbiak szerint alakul:

Intézmény	Tanuló létszám (fő)	Pedagógus létszáma (fő)	Egy pedagógusra jutó tanulók száma (fő)
Fő téri Általános Iskola	145	33	4,39

A szülők elvárják a folyamatos, következetes nevelést, oktatást, a sokoldalú személyiségfejlesztést, objektív értékelést és a rendszeres tájékoztatást. A kiemelt tehetséggondozást, az iskolai élet színessé, változatossá tételét. A gyermekek többségének elvárása szinkronban van az iskola pedagógiai elveivel. Az iskola/tantestület elvárja tagjaitól és vezetőitől a csapatmunkát, a közös célok együttes megvalósítását, egységes munkavégzést, a támogató, segítő együttműködést, a kulturált problémakezelést, pontos, részletes iránymutatást és feladatvégzést.

Az intézményben folyó nevelő-oktató munka célja

Cél, hogy minden gyermek kapja meg az igényeinek, korának, képességeinek, adottságainak megfelelő nevelést, oktatást, fejlesztést. Az iskola alapvető céljának tekinti a felnőtt élet sikeressége szempontjából kiemelt fontosságú kulcskompetenciák fejlesztését, az egész életen át tartó tanulásra való felkészítést. Fejlesztí a tanulók kritikus gondolkodását, a kreativitást, a kezdeményező-képességét, a problémamegoldó képességét, a döntéshozó képességét, az érzelmek megfelelő kezelését, amely területek a kulcskompetencia fejlesztésében megjelennek.

Az intézmény célja a kulcskompetenciák fejlesztése azért, hogy a tanulók gyorsan, hatékonyan tudjanak alkalmazkodni a munkaadók gyorsan változó világához. Az alábbi kulcskompetenciák fejlesztésére helyezik a hangsúlyt

- anyanyelvi kommunikáció
- idegen nyelvi kommunikáció
- matematika kompetencia
- természettudományos kompetencia
- digitális kompetencia
- hatékony, önálló tanulás kompetencia
- szociális és állampolgári kompetencia
- kezdeményező-képesség és vállalkozói kompetencia
- az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejező-képesség

A nevelő munka feladatai, eszközei, megvalósítás módjai

Az iskolában folyó nevelő-oktató munka feladata, hogy a felsorolt célok elsajátítását elősegítse.

A nevelési módszerei két nagy csoportba oszthatók

- Közvetlen (direkt) módszerek, azok amelyeknek alkalmazása során a nevelő közvetlenül, a személyes kapcsolat révén hat a tanulóra
- Közvetett (indirekt) módszerek azok, amelyekben a nevelő hatás áttételesen, a tanulói közösségen keresztül érvényesül
- Az individuális és csoportos munkaformák előnybe részesítése, a frontális munka háttérbe szorítása, kihangsúlyozása a nevelési-oktató folyamatban
- Differenciált tanulásszervezés, kooperatív technika előnybe részesítése

Differenciált tanulásszervezés terén szem előtt tartott szempontok:

- olyan szervezési megoldások előnybe részesítése, amelyek előmozdítják a tanulás belső motivációinak, önszabályozó mechanizmusainak kialakítását, fejlesztését
- a tanulók aktivitásának optimális kibontakoztatása
- az oktatási folyamat alkalmazza az együttműködő (kooperatív) tanulási technikák formáit
- az iskolai tanítás-tanulás különböző szervezeti formáiban a tanulók tevékenységeinek, önállóságának, kezdeményezésének, problémamegoldásainak, alkotóképességeinek előtérbe állítása

Közösségfejlesztés

A közösségi nevelés a családban, az iskolában és az iskolán kívüli közösségekben történik. Fontos szempont, hogy a családdal együttműködve végzik ezt a munkát.

Az iskolában zajló közösségfejlesztés fő területei:

- Tanórák: szaktárgyi órák
- Osztályfőnöki órák
- Erdei iskola
- Tanórán kívüli foglalkozások
- Napközi, tanulószoba
- Séta, kirándulás
- Tanfolyamok, szakkörök, szakmai hetek, versenyek, kulturális versenyek
- Sportfoglalkozások: tömegsport, sportági edzések, úszásoktatás, diákolimpiai versenyek
- Múzeumlátogatás, üzemlátogatás, tanulmányi kirándulások, osztálykirándulások, osztálynap
- Mindennapos testnevelés
- Szabadidős foglalkozások
- Közös délutáni programok
- Könyvtárlátogatás
- Szabadidős tevékenységek ajánlása a szülőknek, gyerekeknek: önkéntes részvétel alapján szerveződnek
- Kulturális programok, színház-, kiállítás-, mozi látogatások
- Szórakozási lehetőségek: életkori sajátosságoknak megfelelően
- Táncos, zenés szórakozási lehetőségek, farsangok
- Táborozások: üdültető, napközis tábor,
- Sportegyesületek edzései, olimpiai ötpróba versenyek, ISK

A szülők, tanulók, iskolai pedagógusok együttműködésének formái, kapcsolattartásuk

Az eredményes pedagógia tevékenység nem képzelhető el a szülők tevékeny közreműködése nélkül. Az iskola és a pedagógusok feladata az is, hogy a szülő részére segítséget adjanak gyermekük neveléséhez. Az iskolában folyó nevelési feladatok végrehajtásához a pedagógusnak szüksége van azokra az információkra, amelyeket csak a szülő közölhet,

A szülővel tartan kapcsolattartás módozatai iskolánkban:

- személyes részvétel a nyílt napokon,
- beiratkozáskor,
- az osztályok rendes és rendkívüli szülői értekezletén,
- a fogadóórákon,
- rendszeres és folyamatos tájékoztatás a tanuló előmeneteléről (szóban, írásban),
- a szülői szervezet megbeszélésein, értekezletein,

- az iskolai ünnepélyeken, rendezvényeken
- családlátogatás,
- szülők bevonása rendezvényekbe,
- családi nap,
- színházlátogatás,
- pályaválasztási tanácsadás,
- iskola honlapja,
- előterjesztett és elfogadott döntések Szarvas város hónapján.

Továbbfejlesztés lehetőségei: A közösen megvalósuló tevékenységek közelebb viszik egymáshoz az iskolán keresztül partneri viszonyban lévőket, ezért minden iskolai rendezvényen szívesen látják a szülőket, számítanak segítségükre.

Az iskolai környezet barátságossá tétele, az ingergazdag környezet biztosítása is a tanár- diák-szülő csoport közös munkájának lehet eredménye.

Az integráló környezetben kiemelten fontos:

- a szülőkkel való kapcsolat erősítése,
- a szülők részvétele a háromhavonkénti tanulói értékelésen,
- közös rendezvényeken magas szülői részvételi arány.
-

Az Iskola egészségnevelési és környezeti nevelési elvei, programja

A gyerekek az iskolában nem egyszerűen az életre készülnek, hanem az iskola számukra maga az élet. A személyes kapcsolatok gazdagsága teszi az iskolát valódi, életteli színterré. Ezért fontos az egészséges iskola megteremtése, amely nemcsak külső körülményeiben, hanem szocializációs szerepében is olyan hely, ahol a diákok otthon van.

Kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység

Pedagógiai nevelő-oktató munka részeként tehát különös figyelemmel fordulnak azon tanulók felé, akik valamilyen okból eltérnek az átlagtól. Az ide sorolható tanulók azonban mindenképpen több odafigyelést, törődést és empátiát igényelnek. Annak érdekében, hogy a minimális szintre csökkenjen a lemorzsolódásuk, sa pedagógusoktól fokozott segítséget kapnak tanulmányi munkájukban és az iskolai közösséghez való pozitív viszonyulásukban - vagy éppen tehetségük kibontakoztatásában

Az érintett tanulók köre iskolánkban:

- hátrányos helyzetű tanulók
- halmozottan hátrányos helyzetű tanulók
- veszélyeztetett tanulók
- sajátos nevelési igényű tanulók
- a Nevelési Tanácsadó gondozásába került tanulók
- esélyegyenlőségi programokban résztvevő tanulók
- tanulási nehézséggel küzdő tanulók
- intézeti, ill. állami neveltek
- tehetséges tanulók

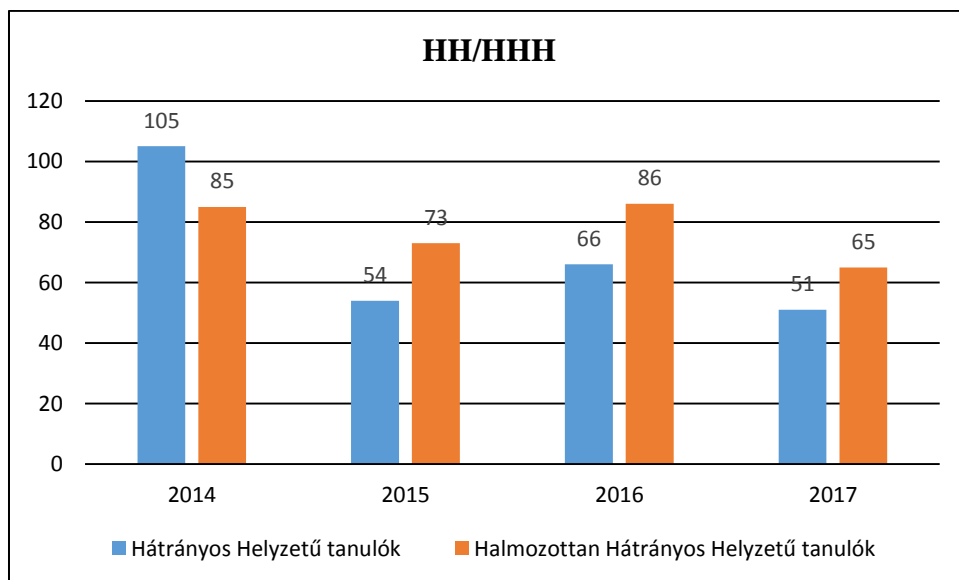
Szülők körében végzett feladatok:

- Együttműködés
- Szemléletformálás
- Tanácsadás

- Családlátogatás
- Előadások szervezése
- Aktív részvétel és közreműködés a szülői értekezleteken
- Szülői támogatás megnyerése
- Személyes beszélgetés a szülőkkel
- Az igazolatlanul hiányzó tanulók szüleinek értesítése, feljelentése

A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók száma tárgyév január elsejei adatszolgáltatás alapján:

	2014	2015	2016	2017
Hátrányos Helyzetű tanulók	105	54	66	51
Halmozottan Hátrányos helyzetű tanulók	85	73	86	65

34. ábra

Tanórán kívüli tevékenység jellemzői, külön kitérve a HHH tanulók részvételére

Tanórán kívüli tevékenységek: szakkörök, felzárkóztató foglalkozások, középiskolai előkészítő foglalkozások, tömegsport, foci, kosárlabda, énekkar, tanulószoba.

Ezen foglalkozásokon való részvétel önkéntes jelentkezés alapján történik. A HH és a HHH tanulók szinte 100%-ban részt vesznek az előkészítő, a felzárkóztató foglalkozások valamelyikén, illetve kb. 99%-ban tanulószobán készülnek fel a másnapi tanórákra. Sokan járnak közülük sportfoglalkozásokra, énekkarra. A szakkörök látogatottsága az ő körükben nem annyira gyakori, talán az ő érdeklődési körüknek jobban megfelelő foglalkozásokat szívesebben látogatnák.

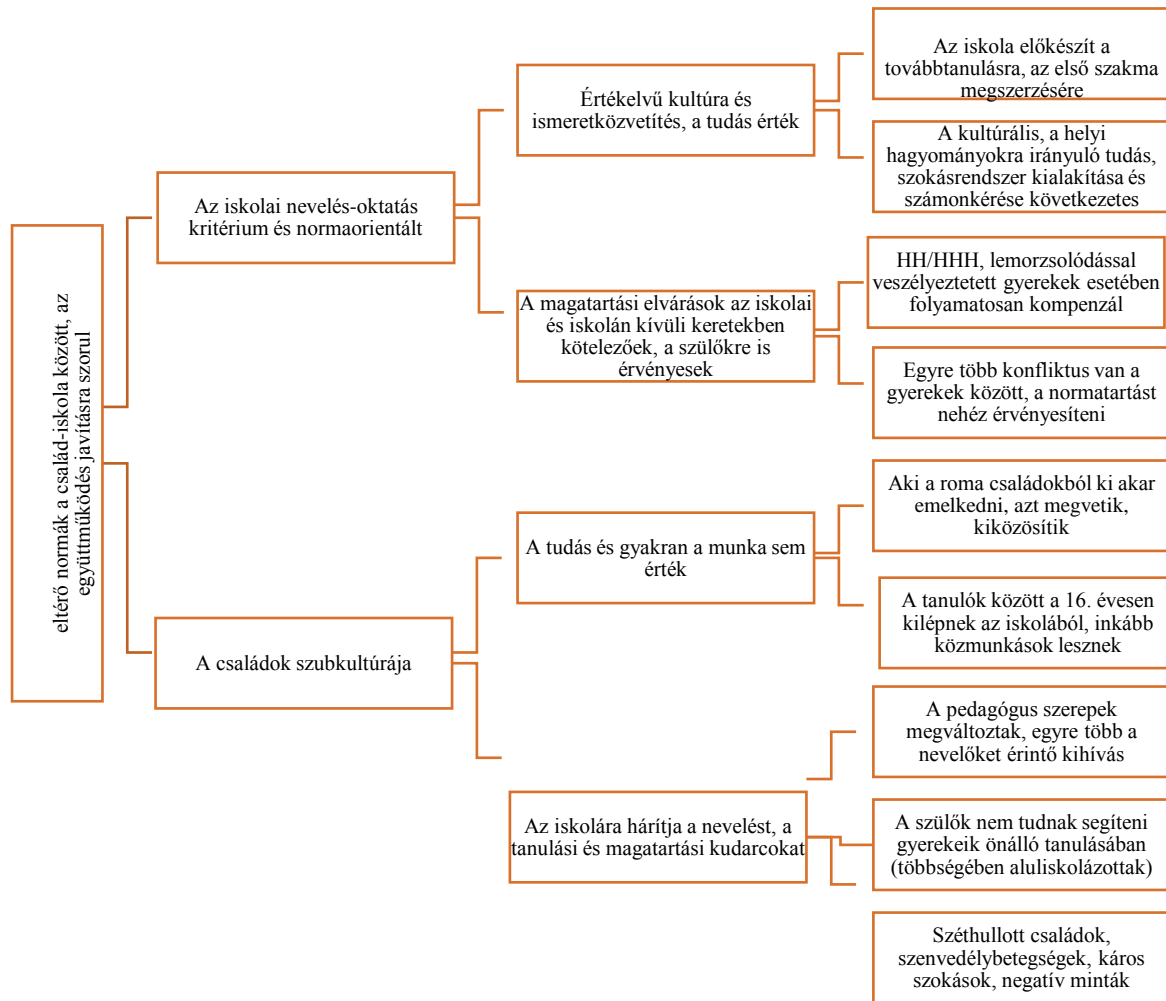
Az iskolának vannak hagyományosan megrendezésre kerülő programjai – DÖK-nap, karácsonyi ünnepség, bemutatkozó diákgála, stb. – ahol szintén maximálisan bevonják a HH és HHH tanulókat.

9. SWOT elemzés

Erősségek	Gyengeségek
jól felkészült nevelőtestületek	gyenge az iskola és a család kapcsolata
nyitottak a továbbképzésekre	eltérő nevelési módszerek
ismerik a problémát és annak okait	eltérő normarendszer (család-iskola)
Lehetőségek	Veszélyek
gyakoribb közös fórumok a kapcsolatteremtéshez	elutasítás vagy közömbösség a szülők részéről
új tartalmú családi programok	a gyerek rossz értékrenddel, kettős tudattal nő fel
szülők iskolája	negatív minták, példák
komplex családsegítő program szorgalmazása	a családok tovább marginalizálódnak
Partnerek segítségével: közös projektek, közösségépítő programok	

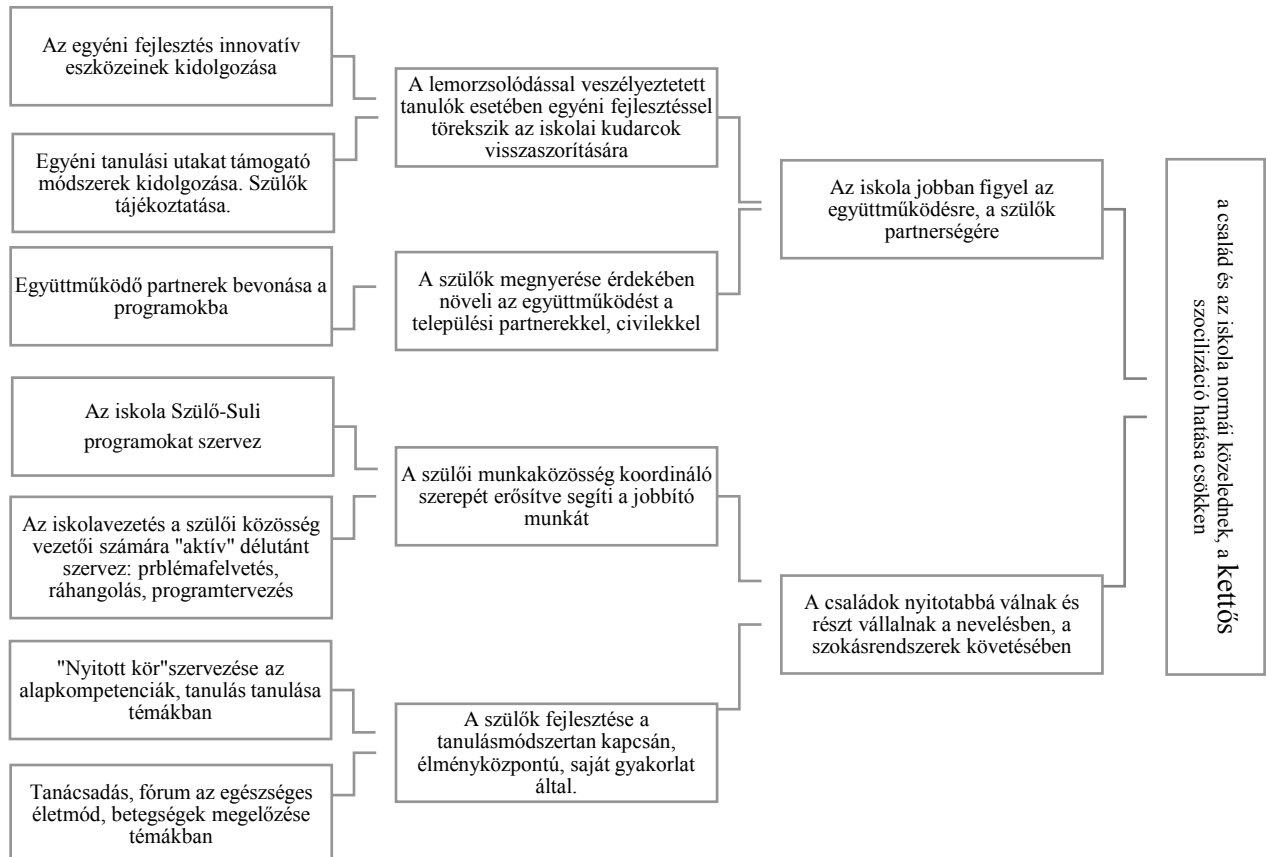
10. Problémafa

Család-iskola együttműködés nem hatékony

11. Célfá

Család-iskola együttműködés javul

12. Összegzés

A projektbe bevont intézményekben a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű, lemorzsolódással veszélyeztetett tanulók nevelése-oktatása, a velük való sajátos bánásmód nagy szakmai kihívást jelent az ott dolgozó pedagógusok számára. A tapasztalatok azt mutatják, hogy bár a vezetők és a pedagógusok folytatnak hátránykompenzáló tevékenységeket, de ezek nem minden esetben érintették az intézmény mint rendszer minden szintjét. Az innovációk nagy része nem intézményesült, nem integrálódott (pl. pedagógiai programba).

Az iskolák részéről a családdal való kapcsolattartási lehetőségek a megszokott módon (szülői értekezlet stb) biztosítottak. Ezen a területen változásokra van szükség. Mindegyik intézményben jellemző, hogy a szülők nem járnak fogadóórára, szülői értekezletekre, nem vesznek részt az iskola életében.

Az EFOP-3.11.1-17 projekt keretében a Békéscsabai Tankerületi Központ koordinálásával a korábbi programok tartalmának áttekintését követően a tanulók iskolai előmenetelének javítását és a korai lemorzsolódás visszaszorítását célzó komplex módszertani csomag kialakítására nyílik lehetőség. A fejlesztés az iskola-család együttműködésre alapozott egyéni fejlesztésen keresztül valósul meg, melynek célja egy hosszútávra szóló fejlődés teljeskörű támogatása, és az elért eredmények adaptálhatósága a tankerület többi intézményeiben.

A cselekvési terv az alábbi területeken történő fejlesztéseket hivatott segíteni a fenti intézményi elemzésekkel, továbbá az ezekre alapított stratégiák kialakításával:

1. Intézményfejlesztés. Elemei:
 - *Hálózatosodás*. Kapcsolatfelvétel a külső partnerekkel, bevonásuk a közös munkába, hosszútávú együttműködési stratégia kialakítása (az együttműködés módja, tartalma, alkalmi, témája)
 - *Kompetenciafejlesztés*. A pedagógusok körében történő igényfelmérést követően egy irányított képzési terv összeállítása. A képzéseken, konferenciákon szerzett ismeretek átadása, beépítése a pedagógiai munkába.
 - *Pedagógiai módszertan kidolgozása és fejlesztése*. Eleme:
Korai iskolaelhagyást célzó intervenciók módszertan, építve a pedagógusok új ismereteire
 - *Monitoring tevékenység*
2. Tanuló fejlesztése. Tartalma:
 - *Bemeneti mérés*
 - *Egyéni fejlesztési terv készítése*
 - *Foglalkoztatások megtartása*
 - *Értékelés*
3. Család támogatása. Elemei:
 - *Csoport toborzásának, bevonásának módszerei*
 - *Szülő-Suli programok tervezése, szervezése az alábbi témákban:*
Tanulás-tanulásának elsajátítása (hatékony tanulásmódszertan)
Alapkompetenciák, képességek fejlesztése
Egészségtudatosság, betegségek megelőzése
Az oktatásba való visszatérés vagy belépés elősegítése
 - *Monitoring*

A fenti három pillér területeinek egyidejű fejlesztése – valószínűleg – sikeresebb iskola-család együttműködést eredményez, mely tankerületi szinten a működés új dimenzióit nyithatja meg az eredményesség és hatékonyság érdekében végzett pedagógiai munka során.